

1-62.

 P. I. ...
 Könyvtári
 Növekedés
 1924/448 SZ.

IV. évfolyam.

Szolnok, 1923. április hó.

1. szám.

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK VÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

A kir. tanfelügyelőség, a vármegyei tanító egyesület és a vármegyei iskolaközi népművelési bizottság hivatalos közlönye.

 Adja a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei
 tanítóegyesület. Megjelenik két havonként.

Előfizetési díja:

| | | | |
|----------------|---|---|--------|
| Évi díj | — | — | 300 K. |
| Évi díj | — | — | 150 K. |
| Egyes szám ára | — | — | 60 K. |

 Főszerkesztő:
MAGYARY OTYLA

 Felelős szerkesztő:
MÉHES ENDRE

 Előfizetési és hirdetési díjak, reklamációk
 Jánossy Pál egy. pénztárhoz, a lap szel-
 lemi részére vonatkozó közlemények a szer-
 kesztőség, Szolnok, (Vásárhelyi iskola) címre
 küldendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

Járási tanfelügyelet.

A Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegyei tanítóegyesület múlt évi december hó 5-én tartott közgyűlésében érdemszerű tárgyilagossággal foglalkozott a VIII. egyetemés gyűlés tárgysorozatát képező programjával. Különösen a járási tanfelügyelet kérdése provokált nagy vitát, mely népoktatásügy immár napirenden levő reform kérdésnek legfontosabb alapját képezi. Legtalább ez a véleményünk már annál is inkább, mert a magyar népiskola feladataiban és működésében intenzíve csak úgy felelhet meg ama követelményeknek, melyeket a mai sorsdöntő idők szelleme erkölcsi és nemzeti szempontból önként kívált.

A nagy vita folyamán lezűródött igazságosságához mérten, a közgyűlés ama konkluzióra jutott, hogy a járási tanfelügyeletnek a népoktatásügy reformkérdéseibe való bekapcsolásával, a vármegyei tanfelügyelet élén álló kir. tanfelügyelő ügy vezetés, irányítás és adminisztráció szempontjából függetleníthetők.

Már közjogi alapon is törvényszerű ez a követelmény, mivel a járási tanfelügyelet megszervezése és életbe való léptetése folytán, a vármegyei vezető tanfelügyelői tanügyi kormányzatában sokkal nagyobb perspektíva elő állítja. Érthető is, mert a tanügyi adminisztrációja már paedagógiai természeténél fogva sem tagolható szét, miért is a törvényes rendelkezésnek inkább súlyt kellene helyezni arra, hogy a közjogi ügyek természetes folyásához csakis hozzáértő

adminisztráció kormányzata adja meg az irányt megfelelő, hatalmi respektussal.

Mint minden nemzetpolitikai ügymenetnek, úgy a népoktatásügynek is van politikai közgazgatása és az iránt megnyilvánult érzés, mely kizárólag a vármegyei vezető kir. tanfelügyelő adminisztrációjában érvényesülhet. Ezt pedig törvényes uton szankecionálni kell és a vármegyei kir. vezető tanfelügyelői adminisztrációt, egyedül a kormánytól függően ama hatáskörrel felruházni, hogy a törvények és rendeletek végrehajtását és végrehajtását a vármegyei vezető kir. tanfelügyelő önállóan teljesítse. A népoktatásügy vezetés — és irányításában a vármegyei kir. tanfelügyelő szak- és politikai adminisztrációja csak is ez uton menthető meg a bürokratikus rendszertől, miqek természetes következménye szerint, a bajok és törvénytelen állapotok szonálása az ügymenetnek mulasztást nem tűrő törvényes folyást biztosítana. De az elmondottakból beszűródött igazság bizonyos igényeket támaszt ám, mely igények érdeke törvényadta joghatalmát és méltóságot provokál a mi csakis a vármegyei vezető kir. tanfelügyelőt illeti. A vezető kir. tanfelügyelői méltóságának pedig a joghatalmat erkölcsi és külső reprezentációja a VI-V. fizetési osztályba való sorozásával miniszteri tanácsosi rang-, cím- és jelleg adhatja meg. A vármegyei tanfelügyeletnek illetően való megszervezését remélhetőleg a VIII. egyetemés gyűlés is fogja véleményezni.

(M. E.)

BIHARY ISTVÁN.

Vármegyénk közszerepében álló királyi tanfelügyelőjét a vármegyei általános tanítóegylet 1922. évi december hó 5.-én, Szolnokon tartott közgyűlésében lelkes éljenzéssel, egyhangulag az Egyesület tiszteletbeli taggá választotta meg.

Jelentéktelen, semmitmondó szavak és sorok ezek az avatatlan szemeiben.

Hiszen valóságos tanítónak lenni is ma csak nyomor és keserűség! Hát mi van abban, ha valakit az Egyesület tiszteletbeli taggá, tiszteletbeli tanítóvá választanak?

A köznapi lélek előtt ez semmi! De amikor ez a „tiszteletbeli tanítóság” az egész vármegye valóságos tanítóinak összehordott határtalan szeretetét, bizalmát és ragaszkodását, háláját és nagybecsülését jelenti, akkor már gyönyörű, díszes csokorrá válik ez annak a szemében, aki előtt e világon nincsen dicsőbb semmi, mint egy honnak, egy nemzetnek napszámosa lenni!

És megvigájtja ennek a választásnak a jelentőségét maga az a tény is, hogy Általános Tanítóegyesületünknek ez idő szerint 2 tiszteletbeli tagja van: az egyik Apponyi Albert Gróf, a másik Bihary István kir. tanfelügyelő. És ezt a végtelen szeretetet, ezt a határtalan nagybecsülést tanítói részéről Bihary István sokszorosan kiérdemelte.

1918-ban, nehéz viszonyok között vette át a vármegye kultúrájának a vezetését.

Önfegyelem.

Az egyetemes gyűlésünk előtt talán nem lesz érdektelen, — sőt meg vagyok győződve arról, hogy az össztanítóság, a tanítók egyeteme érdekében cselekszem, — amikor felhívom kartársaim figyelmét: **önuralom és önfegyelmre.**

Végtelen elkeseredéssel, szomorú elkedvetlenedéssel olvastam a hírt mindenkor a láрма, zűrzavar és botrányba fullt tanítói gyűlésekről. A komoly, higgadt méltósággal befolyt egyéb gyűlésekről szóló tudósításokat olvasva keserűen sóhajtottam fel: Miért nem tudunk mi tanítók hasonlóan komoly imponálás módon gyűlésezni?

A felfordulás nehéz napjaiban tanítói körmenekült, akkor is bátorította, biztatta, vigasztalta a csüggedőket s a már-már kétségbe eső

A vészvihar elvonultával fájo szívvel jöbe a romokat és mindenütt elsőnek sietett köztözni a fájo sebeket.

Jöttek a beosztást kereső, szárnyaszeget menekültek. Bihary István, mint velük érző jószágos édesanya magához ölelte, felkarolta öke és egyetlen egyet sem küldött tovább megsejités nélkül.

Jött a B./lista, a létszámapasztás. Ő minden egyes tanítóját egyformán szereti, egyet senki akart és akar elbocsátásra javasolni. Bár az elbocsátásokat a kormány mindezek dacára is keresztülvitte, de kimutatható tény, hogy Csonk Magyarországon a legkevesebb tanítót a megyénkből bocsátottak el.

Mindenféle társadalmi egyesületben vezetett helyet foglal el s keresve keresi az alkalmat hogy hazáján és tanítóin segíthessen s könnyeket szárihasson fel.

Amikor tehát „tiszteletbeli taggá” történi megválasztásához egész szívünköl gratulálunk, egyben kérjük a jó Istent, hogy köztünk, nekünk még igen soká tartsa meg a mi tiszteletbeli Kartársunkat, szeretett Fővezérünket!

Elismerem, sőt magam is vallom, hogy ma minden okunk meg van az elkeseredésre. De sebeinket higadnan, komoly méltósággal feltárva sokkal többet érhetünk el, mintha egyszerre beszélve, kiabálva, sőt egymást túlkiabálva, ordítózza, egyszerre akarja kiönteni mindenki szíve lelke minden keserűségét.

Gondoljuk meg, hogyha mindenki egyszerre beszél, csak zűrzavar lesz belőle, amiből tisztán megérteni semmit sem lehet. Külön-külön elénekelve minden nótaszép lehet, de egyszerre énekelve a legszebb nóták is csak értelmetlen, idegbántó hangzavart, chausz eredményeznek.

A tanítót komoly, meggondolt embernek kell, hogy

ismerje mindenki, akinek fegyelmennie kell, tehát önfegyelmet is tud tanúsítani.

Viselkedjünk tehát ennek megfelelően!

Magánbeszélgetéseinket intézzük el az úton, a gyűléstermen kívül!

Az előadókat figyelmesen hallgassuk végig s ha megjegyzéseink vannak, ha a szőnyegen levő kérdéshez hozzászólni akarunk, meg van erre a parlamentáris forma és mód, amikor is hozzászólásunk komoly elbírálás tárgyává lesz. A közbekiállított véleményeket pedig senki sem veszi figyelembe.

Aztán mindent el lehet mondani szépen is, durván is. Ne tévesszük szem elől, hogy sebeink gyógyítására nem a gyógyás hivatott. A gyűlés célja csak a diagnózis és a helyes és szükséges orvosságok megállapítása.

Ha komoly méltósággal teljesen hozzuk meg határozatainkat — az egész ország, a nagy nyilvánosság színe előtt, — úgy komoly megbecsüléssel fogja azokat elbírálni a kormány is.

De ha mi magunk sem akarjuk egymást meghalgtatni, megérteni, ha magunk körében sem tudunk megállapodásra jutni, úgy el lehetünk a készülvé, hogy sem minket, sem határozatainkat nem fogja komolyan venni a kormány, melynek képviselői szintén ott lesznek az egyetemes gyűlésen.

A saját jól felfogott érdekünkben tanúsítsunk tehát szigorú önfegyelmet, alkalmazkodjunk mindenben a gyűlés rendjéhez. Ha egyik másik kartársunkat elragadná a hev, tapintatosan, szeretettel figyelmeztessük őket komoly érdekeink veszélyeztetésére.

Komoly, méltóságteljes és mindenekelőtt fegyelmezett magatartásunkkal járuljunk hozzá a gyűlés komoly befolyásának biztosításához!

Ezzel és csakis ezzel érhetjük el, hogy komolyan véve bennünket és határozatainkat, gyűlésünk eredményes és gyümölcsözővé váljék . . .

Vajay József.

Pedagógia

Nyári iskolázás, téli szünet.

(MA—RY.)

Jóformán tizedik esztendeje már annak, hogy az ország jövő reménye, a magyar gyermekereg nem részese a rendes nevelés-oktatásban. Kezdetben a háboru később a háboru okozta nyomorúság, a lakosság elszegényedése, lerongyoltága stb. stb. lett okozója a ren-

detlen iskolabajlásnak. Sajnos, ez idő szerint sincs semmiféle kilátás arra (legyünk őszinték s ne állítsuk magunkat,) hogy a mostani súlyosviszonyok hamarosan megváltozzanak s népoktatástügyünk a kellő a nagyon is kívánatos helyzetbe kerüljön.

Az utóbbi időben az eddig nem ismert „szénszünet”, címén az ország legtöbb iskolájában — mindenfokú iskolájában — szünetelt a tanítás. A most elmúlt télen azonban már vagy egyáltalán nem volt szénszünet vagy csak egy pár heti időre terjedt az. S mégis mit konstatálhatunk? Konstatálhatjuk, hogy az elemi iskolák tanulóinak igen jelentékeny hányada a fűtött iskolákból is hiányzott; miért? — mert gyér ruházata miatt a téli napokon a szobából sem tudott kijönni. A napról-napra rosszabbodó életviszonyoknak egyik elszomorító következményeként ezen iskolák a téli hónapokban ezután is néptelenek lesznek, mert a ruhátanságot a horribilis árak miatt az itt-ott még meglévő jótékony célú egyesületek segítségével sem tudjuk pótolni. Ily körülmény mellett a tanító téli munkája csaknem teljesen meddővé válik, mert mire az osztályából egész télen át hiányzó tanulók (tavasz felé) visszaszállingóznak, akkorára az addig tanultakat is elfelejtik s így kezdheti újra azt a munkát melynek több mint fél éve való anyagát már feldolgozta a télen is rendszeresen jelen volt tanulókkal. Hogy az iskola a felhozott s illetve a ma meglévő állapotok mellett is teljesíthesse feladatát, arra nézve szerintem csak egy mód kínálkozik: a tanítási időnek a megváltoztatása.

Fölvetett eszmém szerint a tanévet a következő időbeosztással lehetne a mainál sokkal előnyösebben kihasználni: — tanév kezdete szeptember elseje, amely naptól kezdve december 20-ig egész napi (mint most) tanítás volna. Tekintve, hogy nálunk az utóbbi évtizedek alatt karácsonyig elég enyhe az időjárás, a tanulók december 20-ig gyéribb ruházattal is „kibirnak” az iskolabajlását.

December 20-tól február 15-ig szünetelne a tanítás. Tapasztalat szerint ez az időköz az, amelyben sár, víz, hó, fagy ellen kell jó lábbelivel, meleg ruházattal védeni gyermekeink egészségét életét.

S mert ezen védőeszközök (cipő ruha) különösen a városokban lakó munkás és napszámos családoknál teljesen hiányoznak és a mai árak mellett be sem szerzhethők, ezeknek a gyermekei a legjobb akarat mellett sem tudnak elmenni a talán jól fűtött iskolába.

Február 15-től, amikor az időjárás enyhülni kezd, június 15-ig folytatnók az egész napi tanítást. Június 15-től augusztus 15-ig — a nyári napok beálltakor — reggel 7 órától délelőtti 10 óráig lehetne a tanítási idő. Minden unoló tudja, hogy a nyári napokon a tanuló k

legnagyobb része képtelen a szellemi táplálék befogadására s annak megemésztésére. Szinte visszafejlődés észlelhető náluk. Álmosak, lankadiak, türelmetlenek, ami igen természetes következménye a testtel-lellet elütközött hőségnek. Augusztus 30-ig terjedne a nyári szünet.

A tanévnek így módon való beosztásával a mostani 10 hónapnál csak egy hónap és néhány nappal lenne rövidebb a tanítási idő. Tekintve azonban, hogy az időnek ilyen beosztása mellett nem volna tömeges, malasztás, tekintve továbbá, hogy a gyereksereg az egész hosszú nyarat nem töltene az utcán való csavargással, a tanévnek ez a kis megrövidítése semmiféle mulasztást nem jelent azon erkölcsi haszonnal szemben, amelyet az ajánlott beosztás mellett nyerne az iskola különösen olyan helyeken, ahol a szülők legnagyobb része egész napon át, kora reggeltől késő estig távol van gyermekeiktől, akik aztán teljes felügyelet nélkül, a családi nevelés hiányával kóborolnak, csavarognak és sok esetben teljesen elzültenek.

Igaz, hogy a tanítóságnak talán kényelmetlen s amánál terhesebb lenne a tanításnak az előadott módon leendő eszközölése. De ha igazán súlyt helyezünk arra, ha valóban szükségét érezzük annak, hogy a jövő generáció nevelése, oktatása soha nem volt oly fontos mint napjainkban, úgy a kényelmi szempontokat nem szabad gátló akadályul még csak felemlíteni sem.

Az emondottakat nem váratlanul jött ötlet, hanem közvetlenül szerzett tapasztalat alapján közlöm azokkal akiknek első sorban hivatás s talán kötelessége a népnevelés előmozdítása. Kérem ezeknek a fölvetett eszme iránt való jóakarátú érdeklődését.

Az emlékezetből való rajzolási készség jelentősége az ovodai és iskolai nevelésben illetve tanításban.

Emberé a munka. Istené az áldás. Amikor az első pár embert a Teremtő kiüzte az Édenből s munkára kényszerítette, akkor részesítette a legnagyobb jövedelmében, áldásában, mert a munka élet, az élet áldás. Nem kényszerűség tehát a munka, hanem az élet célja s a létért való küzdelemből az veszi ki igazán részét, aki rendületlenül megállja helyét azon a munkamezőn, amelyre a sors állította. Nem szabad Petőfi „Magyar nemes”-ével hasonlóan gondolkodnunk: „Munkátlanság csak az élet.”

Nekünk, akiket az élet a nevelői, a tanítói pályára hívott el, kétszeresen éreznünk kell a munka becsét, értékét. A gyermekek vérébe, lelkébe be kell oltani

annak szeretetét s mások munkájának megbecsülését. Mindenféle munka, mindenféle foglalkozás egyaránt fontos, ha becsülettel végezzük el, a számunkra kijelölt téren kötelességünket.

De kérdem mégis, van-e fontosabb munka a nevelő, a tanító munkájánál? Lehet-e szebb hivatás annál, amidőn a gondolkodni is alig tudó kicsiny gyermekekből értelmesen gondolkodó honpolgárokat, hitű egyháztagokat nevelhetünk. Szegény, meglepett hazánkat csak a munka, a minden polgára lelkében élő erős munkaszeretet emelheti ki a szolgaságból, a fertőből, ahová ezer éves dicső múltja után lelkiismeretlen kezek taszították.

Én becsülöm minden ember munkáját, de úgy érzem, hogy nekünk óvónőknek jutott a munkából a legszebb rész. A kicsiny gyermek lelkébe beletekintetni, abból olvashatni, nyílt őszinte gondolkodását megismerhetni, igazán kedves feladat. Amikor egy szeptember elején pár nap óta feljárom ovodásomtól megkérdeztem: „szeretsz-e ovodába járni?” egész őszintén megmondta: „én bizony nem szeretek.” Erre a gyermeki nyíltságra támaszkodva lehet épen nevelőleg hatni rájuk. Az én kis ovodásom véleménye is nem sokára megváltozott, mert napok múlva hízkelkedve szólt: „úgy szeretek ovodába járni, olyan szépen tud óvónéni bögözni.” (hegedülni.)

A gyermek lelke olyan, mint a hárfá, megpengeti mindenki, de csak a művész kezében ad tiszta, hamisítatlan, igaz hangot. A gyermek testi épségére vigyázhat bárki, de lelki épségét, értelmének nevelését, a gyermek lélek ismerése nélkül jól nem végezhetjük. Az ovodai foglalkoztatások minden ága fejleszti a kis gyermek értelmét anélkül, hogy az legkisebb mértékben is nehezére esnék. Csodákat művelő szeretet, türelem és türelmetlenség sok megértés legyen fegyverünk, ha egy kis gyermek sereget meg akarunk hódítani. Keressük mindig azt, mi tetszik leginkább a gyermeknek.

Különösen 3—6 éves korában van a gyermek papír és ceruza pusztító kedvében. Hát még ha kréta kerül a kezébe. Micsoda élvezettel firkál be mindent, ami kezétigébe esik. Egyszer Fodor kollégával pár percre megálltam az utcán s kis fia — 4—5 éves lehetett — felhasználva az alkalmat, egy darabka krétát vett ki zsebéből s olyan magyar huszárt rajzolt a nagy-takarékpénztár falára, hogy a sikerült rajz és a gyors kéz mozgás igazán meglepett.

A gyermekeknek ezt a firkálási, rajzolási kedvét fel kell használnunk. Be kell vinnünk foglalkozásunkba, tanításunkba a rajzzal való szemléltetést.

Egym egy véletlen s azóta sok évi tapasztalat

győzött meg, milyen nagy segítségünkre van a rajz, a rajzzal való szemléltetés. Régen, kezdő óvónő koromban nagy buzgalommal diktáltam egy játék szövegét. Mondták is utánam kis ovodásaim még nagyobb buzgalommal. Mikor aztán egyenként kérdezgettem, nem tudtam, sirjak-e, vagy nevessek az eredményen. Egy gyermek e helyett „zöld pázsiton hófehér nyulacska” ezt mondta: „zöld fás zsidón hófehér nyulacska.” A másik meg „zöld bácsidon gófehér nyulacska.” Különösen ez utóbbival gyúlt meg a bajom, bármennyit beszéltem, csak úgy mondta ahogy belanulta. Végre is beleuntam a hiába való fáradságba, annyiban hagytam a dolgot. Míg a gyermekek uzsonnáztak, csupán magamnak, a falitáblán rajzban próbáltam a játék beállítását. Rajzoltam fákat s néhány nyulat. Megszólam a csendben az a gyermek, akivel annyit vesződtem: „óvónéni, de eltalálta azt a nyulat.” Kaptam az alkalmon és újra kezdtem, hogy megértessem vele miről van szó. A rajzom szemléltetve sikerült is. Az ovodai foglalkoztatásoknál nagyon eredményesen alkalmazhatjuk az emlékezetből való rajzolást. Beszélgetésnél, verstanításnál, mesélésnél rendkívül jól és mulattatóan illusztrálhatunk. Milyen pompásan megeleveníthetjük a mesében szereplő alakokat. És ezek az illusztrációk nem azonosak érték tekintetében a gyermek előtt, a könyvek holt illusztrációival. Lehet a képes könyvekben bármilyen művészi kép, lehet egy szemléltető kép bármilyen tökéletes, csak addig van figyelmet lekötő erejük, míg az újság ingerével hatnak. Természetesen egy mesét egy képből felrajzolni nem lehet. Fel kell osztani több jelenetre s amit fontosabbnak, meggyérőbbnek gondolunk, azt kell rajzban szemléltetni.

Sokszor a legtartalmasabb nevelők, tanítók eltelve a legszebb ambíciókkal, hátrányát érzik a szemléltető beszédben való fogyatékosságuknak. Ilyenkor rendkívül nagy segítségére van a rajz, a rajzzal való szemléltetés. A rajz a legközvetlenebb, a leggyorsabban rendelkezésünkre álló szemléltető eszköz. Még a természetben bemutatott tárgynak is van előnye, ami lélektanilag azzal magyarázható meg, hogy a természetben bemutatott tárgyak a bevezettség jellegével bírnak, azok létrejöttét nem kísérhetjük az éber figyetemmel, mint tanítóját figyelni, aki krétájával mindent megjelenít, mint a bővész a varázsvesszőjével. Előfordul, hogy a tanítónak nem hogy valóságban, de még képből sem áll módjában szemléltetni. Mily könnyű megoldás, ha veszi a krétát és rajzzal szemléltet. A szemléltetésnek ezt a majdnem minden tárgy tanításánál alkalmazhatja a tanító. Számtalan tanításnál az első osztály csak is úgy nyelhet maradandó fogalmakat, ha a számok elképzelését fontos szemléltetéssel erősíthetjük. Beszéd és

értelem gyakorlat, olvasmánygyűjtésnél szintén sikeresen illusztrálhatunk. Mint helyettes tanítónő öt évet töltöttem el iskolánál s első osztálytól kezdve, mind a hatban tanítottam s arról győződtem meg, hogy a rajzzal való szemléltetés rendkívül lekötötte a gyermekek figyelmét.

A földrajz tanításánál a rajzolás pedig nélkülözhetetlen. Nem is képzelek más módszert, mint a rajzokkal való földrajz oktatást. Napjainkban pedig különös fontosságot tulajdonítok a tájképrajzolásnak. A Kárpátok vadregényes bércei, a hőmpölygő Maros és Olt aranyai mosó habjai, a Bácska, a Bánát aranykalászt lengető rónái mind, mind sirva emlékeztető jelek arra a hegy-köszorus nagy Magyarországra, melynek mi nem is olyan régen boldog polgárai voltunk, melynek helyén most Csonka-Magyarország nyomorog. Ugy szeretném, ha gyermekeink emlékezetből lerajzolva, emlékeztetők táblájára vésve, folyton maguk előtt látnák Conka-Magyarország elvesztett gyöngyeit. Azt akarnám, hogy megerősödne agyukban annak tudata, mit veszítettünk mi a mosolygó Csallóközrel, Rákóczi Kassájával! Kincses Kollósvárral, az Adria kéklő vizével. Azt akarnám, támadjon lelkükben fájó érzés, fájó érzés után lelküknek, szívüknek vágyódásától erükben, vértükben oly erős elhatározás, törhetetlen akarat, mely nem ismerve gátat, akadályt, vesztélyt, megteremtője lenne az új nagy Magyarországnak.

Ennek a szegény hazának katonákra van szüksége. A poros „Schulmeisterek egykor leverték a híres francia gárdát. Mi magyar nevelők, tanítók készüljünk a harcra. A szélben, a tudomány fegyverével meg fogjuk vívni a diadalmas csatát. Küzdelmünkben lelkésítsenek a költő szavai.

„Minden poklokban kinja dúlna rajtad én nemzeitem,
Ha tudnád túrni gyáván, hogy ösiföldet dúsz királyi ékét,
Himes pafasztját darabokra tépték
Hogy koncc lett ebfaika lakomáján.
Koldusbotod van, azzal ronts nekik,
Amit meghagytak hitvány ellenid.
S ha elbukál a harcban, én verem meg e hadat,
Vitézi seregemnek élére állva szellemek csatáin.
S addig harcolnak majd a katonáim, a hőseim a győzhetetlen gárda,

Mig Hunniának vérző homlokára
A szolgasornak bélyege helyett
Oda nem tűzzük győzelmi babérul
A diadalmas örök életet.”

Nagy Irén

született 1880. évi október 10-én

Petőfi.

*Ki az, ki hamvait sirva összeszedte?
Senki! tán az Isten. —
Ő maga temette!
Elszem is temette, felvitte magának:
Szabadság, szerelem
Kéthős csillagának.*

*Íjjan halt, de látjuk: nagyvá lenni ráért;
Költő volt, — szeretett,
S meghalt a Hazáért!
De előbb a lelkét égő szenvedéllyel,
Millió szegénynek
Osztogatta széjjel.*

*Igy gazdaggá tette az egész világot
Aztán az öröklét —
Ormaira hágott.
Tisztán ment át ő halhatatlanságba:
Csupa lélek volt, — s por
Nem maradt utánna.*

*Hol a teste? — Nincsen! —
Hol a lelke? — Itt van!
Itt van, óh magyar nép,
Legszebb dalaiban! —
Hol a sirja? Sehol!
Hol a dicsősége? !
Az egész világon!
És hoh' sem lesz vége! !*

Oreskő Dezső.

Iskolánkívüli oktatás.

Rovatvezető: Szathmáry Lajos népműv. titkár.

Munkára fel!

A vármegyei tanítóegyesület és a várm. népművelési Bizottság kölcsönös megegyezése alapján tanítóegyesületünk lapja mai számával Bizottságunk hivatalos lapja lett.

Elsőrendű hazafias célok tették szükségessé, hogy az iskolánkívüli munkásságban — melyet nagyrészen a vármegye hazafias tanítói karától vár edes hazánk és

nemzetünk jobb jövője — bekapcsolódjunk a testületi életbe.

A teljes összeroppanás, a megsemmisülés előtt állva dicső Petőfinktől kiáltó szó hangzik felénk: „Itt az idő, most vagy soha!”

Megalkuvást nem ismerő akaraterővel, határt és lelkesedést nem ismerő hazafias érzéssel erős faji öntudattal minden helyen, a városokban ép úgy, mint a falvakban s a legkisebb, a legfélreesőbb tanyákon is kezdeni kell az elszánt, tervszerű, céltudatos komoly munkát, mert a felébredés órája ütött!

Elég volt a nemtörődömségből, az agyonhallgatásból, a félreállításból . . . munkára fel!

Dolgozzunk!

Előttünk egy cél van: kiépíteni az erős, hatalmas, független integer Magyarországot! Amíg ezen célunkat el nem érjük csak szenvedők, szűkölködők és nélkülözők leszünk. Ettől a Magyarországtól várhatja mindenrendű és rangú polgár a legteljesebb boldogulást!

Szathmáry Lajos.

Tájékoztató.

Hivatalos lapunk összekötő kapocs lesz a várm. és a községi (helyi) népművelési Bizottságok között, ezért lapunkat minden helyi népműv. Bizottságnak díjtalanul küldjük meg. Itt adjuk közre fontosabb közleményeinket s az általános felsőbb rendelkezéseket. Arra kérjük a helyi Bizottságokat, hogy lapunkat éber figyelemmel kísérik s az abban közltekre külön felhívás bevárása nélkül eljárni, megfelelni sziveskedjenek.

Tájékoztásul programunkat következőkben mutatjuk be:

1., az írástudatlanok (analfabeták) oktatása, ezek részére tanfolyamok szervezése. (Vármegyénkben nagy számmal vannak.)

2., Ifjúsági Egyesületek szervezése s azokban a vármegyei testnevelési Bizottsággal karöltve az ifjúsági, testi, szellemi és erkölcsi hazafias nevelése.

3., A népies ismeretterjesztő előadásokkal népünkben az érdeklődést felkelteni, ezen előadásokat megkedvelteni.

4., A népszerű tudományos előadásokkal tudást, vágyat ébreszteni, azt kielégíteni, fokozni s a hallgató-ságot az őket szorosabban érdeklő dolgokkal tudományos alapon megismertetni (sok esetben meggyőzni.)

5., Azok részére akik az — értük nagy anyagi és erkölcsi áldozatokkal megindított népművelési munka

jaik megértik, akikben komoly tanulási vágy van heti 12 órát kitérő népművelési tanfolyamot rendezni. A foglalkozásuknak megfelelő tudományos oktatásban részesülnek.

6., Továbbképző- és szaktanfolyamok szervezése (heti 7—12 óra.)

7., Népfiskolai tanfolyamok és népfiskolák szervezése (heti 12 órán felül.)

Mindenik fokozatban a munkát erős nemzeti, faji érzés hassa át.

Vármegyei szabályrendeletük szerint az előadások részére szolgáló termek fűtéséről világításáról (az adminisztrációs költségekről is) a közs. elöljáróságok gondoskodni kötelesek.

Az előadók liszteletdíjait a vallás- és közokt. miniszterium és várm. Bizottságunk engedélyezi.

Ugy a tervezetek, mint a beszámoló jelentések mindig a miniszteri rendelkezéseknek megfelelő nyomtatványokon szerkeszthetők és csakis várm. Bizottságunkhoz küldhetők be.

A tantermek átengedéséről szóló a Néptanítók Lapjában is közreadott 139.876—922 III./6. sz. rendelet figyelembevételét kérjük.

Szathmáry titkár.

Könyvtárak ügyeit a vallás- és közoktatásügyi m. Kir. Miniszterium a Népművelési Bizottságok hatáskörébe utalta.

Vetítőpépek kikölcsonzása. Helyi bizottságok az előadások élénkítésére a várm. Bizottságtól vetítőgépeket kérhetnek ki, melyeket az igénylés sorrendjében vehetnek át. Vetíthető (diapositiv) képsorozatok jegyzékét is innen lehet kikérni. — A gépek kezelésére a szükséges tudnivalókat titkárunk adja meg. A vetítőgépet díjtalanul adjuk.

Analfabeták vizsgálja. Jászberényben a katonai analfabeta tanfolyam hallgatói március hó 30-án vizgáltak le Szathmáry Lajos közp. kiküldött helyi Bizottság tagjai és a katonai parancsnokság előtt. A tanfolyam, melyet Bodor Dénes gyak. isk. tanár vezetett s melyen a tanítóképző IV. éves növendékei is rendszeresen hospitáltak igen szép eredménnyel zárult. 42 hallgatóból 3 kimaradt, 5 nem tudott kellő eredményt felmutatni, 34 bizonyítványt nyert.

A tanfolyamot a tanítóképző intézetekkel kapcsolatban Balázs Béla igazgató szervezte meg.

Csonka Magyarország — nem ország,
Egész Magyarország — Mennország.

Egy magyar tanító találmánya.

A midőn Boris Ferenc törökszentmiklósi községi iskola igazgató tanító, a népiszkolai számtanítás terén előtérrel a „Uj Számológép”-et az iskolai hatóságok, tantestületek szíves figyelmébe ajánlván kérjék a tanügy iránt érdeklődő testületeket, hogy az alábbi bírálat kellő meghallgatásra találjon.

„Egy magyar találmány. A csekély dolog gyakran alapját teszi a nagy dolognak. Az alap megteremtéséről van szó, levegőbe nem építhetünk, ha az alap hiányzik. Az első pillanatban jelentéktelen, elenyésző csekélynek látszik, aminek jelentősége nő, ha a következményekkel is törődünk. Sokszor láttunk gyermeket töprengeni, tanítót hiába fáradni, mikor a számtani feladványok dolgozásával haladni akarnak; mert a levegőbe akarnak várat építeni ahelyett, hogy először az alapfogalmakkal foglalkoznának eléggé! A Boris Ferenc törökszentmiklósi tanító számlálótableája alkotó egyszerű készülék. A billencsekbe vert gondolat felszabadulása, az orosz számológép drótailincsei lebulának s igazán „Kolumbusz tojása” története ismétlődik meg előttünk. Mindenki megcsinálhatta volna, ha a gyermek gondolatkerét akadályozó orosz számlálógéppel is meg nem lettek volna elégedve! Nem volt vele megelégedve Boris, mert érezte, hogy nem eredményezhet kellően széles alapot s azért évtizedek óta próbálgatta a számtanítást megoldani. — Az én nézetem szerint sikerült teljes mértékben a helyes utra lépnie. A használatához nem kell különös módszer, a saját guztusa, tetszése szerint használhatja e készüléket mindenki eredményesen. A gyermek legkedvesebb játékszerét leli meg benne. Megdől a nézet, mely hamis nézet szerint különös isteni adomány kell a matematikához. Be fog bizonyosodni, mit magam mindig vallottam, ha szilárd alapra helyezzük a számtani tanulmányt a gyermeknél, kedvét meghozzuk s máris megszerezük azt a kivételes tehetséget s erre segédeszköznek ez a számlálótablea az egyedüli. E számlálótablea nemcsak a számtannak, hanem az alakosnak s más tárgyaknak is lehet, — ha használják, — alapképző eszköze. Magyar találmány, magyar agyvelő munkája, s ha gondolkozunk, belátjuk, hogy az egész művelt világra értékes. Ne kicsinyeljük felületlen, irigy eljárással, ne kísérljük, s különösen, kik tehetségesen attekintésben, járjanak utána, nehogy a külföld szedje le a tejjel. Mindennek van erelete, ha a sziklát kellő helyen megnyitjuk, úgy ott forrás eredhet. A Boris-féle számlálótablea azt a forrást fakasztja. A helyes számképek, hatások s világtárfogás csiráit nagyra növeszti s

naggyá teszi gazdácskáját is. — Az algebra tanítása is sokkal eredményesebb s mélyebb értelmű lehet, ha a gyermek ily számlálótablea birtokában lesz, s nélkülözhetetlen ez különösen olyan családoknál, kiknek gyermekei nem járnak nyilvánosan iskolába. Magát a táblát ismertetni fölösleges, mert egy pillantást vetni rá lesz alkalma mindenkinek s már akkor tisztába lesz vele a szemlélő. Egy szebb korszak megnyitója ez, mert alapos készültséghez fog játék útján jutni a gyermek. Azt a tudáskört fogja könnyűvé varázsolni, melyet oly nehéznek tartanak annyian. Adj a Ég, hogy minél hamarabb élvezze annak hatását minden gyermek. Löw József polgáriskolai tanár*

Első magyar szabadsalom 57875 szám valamint a vkminiszteri engedélyezési száma . . . ezenkívül elfogadva az öt ref. egyház kerület és a váci rk. egyház megyei püspök kormány által.

A föltaláló Kartársunkat kérjük, hogy Magyarország vármegyei tanító egyesületek közgyűléseiben előadással összekötött számológépét mutassa be. Ez alkalommal felkéretnek a vármegyei tanító egyesületek elnökei, hogy a közgyűlés idejét Boris Ferenc törökszentmiklósi kartársunkkal — az előadás megtartathatása szempontjából idejekorán — tudassák.

Testvérlapjaink szerkesztőségét kérjük, hogy fenti közleményünket teljes szövegében közölni sziveskedjenek.

Hivatalos rész.

Valamennyi Iskolánkivüli népművelési helyi Bizottságnak.

Szám: 239—922.

Vallás- és közokt. miniszterium 115.114—920 sz. rendeletére kérjük, hogy Fodor Árpád „A jó szív nevelési” című művét az Országos Állatvédő Egyesület útján beszerezni és az iskolánkivüli népművelésnél felhasználni sziveskedjék.

Szolnok, 1923. április 12-én.

BIHARY ISTVÁN
kir. tanfelügyelő
ügyv. elnök.

SZATHMÁRY LAJOS
titkár.

Szám: 211—923.

Valamennyi helyi Népművelési Bizottságnak!

Felkérjük a Tek. Bizottságot, hogy — amennyiben ilyen ünnepeket még nem tartottak volna — Petőfi, Madách, Gárdonyi emlék ünnepeket tervezeteikbe fűvenni az emlék ünnepeket megtartani s mindenik megtartásáról (esetleges gyűjtések eredményéről) Bizottságunkat külön jelentésben értesíteni sziveskedjenek.

Hazafias üdvözléssel

Szolnok, 1924. április hó 12-én.

BIHARY ISTVÁN
kir. tanfelügyelő,
ügyv. elnök.

SZATHMÁRY LAJOS
titkár.

Lapszemle.

A „Nemzetnevelés” legutóbbi számában Csík József nemzetgyűlési képviselő tollából „Az új ember feltámadása” címen igen értékes cikk jelent meg, melyben a háború és azt követő forradalmak káros hatását közli s szinte kézzel foghatólag rámutat az egzisztenciák erkölcsi és anyagi tönkremenésére. Tanulságos cikket irt Csépi Margit az „Illemre nevelés a népiskolában” címen, melyben kifejti, hogy az illemre nevelésre, a mai haza erkölcsi viszonyokra való tekintettel, nagyobb hely fordítandó. A többi értékes cikkei nagyban emelik a lap színvonalát.

„Szabolcsi Tanító” márciusi száma a szokott bőseges tartalommal jelent meg. Czimbo-linetz Jenő vezető cikkében Madáchról emlékezik meg. Bökényi Dániel „Minden iskola tanítószobája munkaterem” c. cikke s több kisebb-nagyobb cikk és közlemény élénkíti a lapot.

Hirek.

Diszoklevél átadás. A Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei tanítóegyesület elnöksége f. évi március hó 27-én nyújtotta át Bihary István kir. tanfelügyelőnek a vármegyei tanítóegyesület tiszteletbeli taggá történt megválasztásáról szóló

diszes oklevelet. Brózsik Pál egyesületi elnök megleghangu szavakban tolmácsolja a vármegyei tanítószóközület mély ragaszkodását és szeretetét vezető tanfelügyelője iránt, miközben átnyújtja az oklevelet, kérve a kir. tanfelügyelőt, hogy továbbra is oly lelkes vezetője és irányítója legyen az egyesületnek mint eddig volt.

25 éves tanítói szolgálat. Jánossy Pál, a kir. tanfelügyelőséghez beosztott áll. isk. igazgató-tanító, egyesületünk agilis pénztárnoka, folyó évi július hó 1-én tölti be eredményesen végzett hazafias 25 éves tanítói szolgálatát. Jánossy kartársunk Szolnokra Hunyad vármegye Felsőszálláspatakáról helyeztetvén át, hol 21 évig áll. isk. igazgatói minőségben kitartóan harcolt oláh ajku községben a magyar állam-észmé érdekében. 1919-ben, oláh invázió alkalmával élet-halál harcot vívva kénytelen volt menekülni ide, a magyar testvéreihez, hogy hazájának és nemzetének felajánlhassa nemes szolgálatát. Ez alkalomból üdvözölve, kívánunk további szolgálatához erőt és kitarást!

Új olvasótableák. Boris Ferenc törökszentmiklósi községi igazgató tanító szerkesztésében a mai kor szellemének megfelelő új olvasótableák jelentek meg, melyek paedagógiai irvaolvasás tanításánál végtelenül előmozdítják a tanító nehéz munkáját. Könnyen kezelhető taneszközök ezek, melyek praktikus téren sokkal jobban állják ki a próbát, mint az eddig alkalmazott Gonczy-féle olvasótableák. Megjegyezzük azt is, hogy a Czukrász-féle olvasótableák nagy rekordot értek el az irvaolvasás terén, azonban már eddig is kipróbált Boris Ferencz kartársunk olvasótableái a népoktatás terén nemcsak uttörőt jelentő taneszközök, hanem az irvaolvasás új módszerének megalkapítói. Főelőnye az, hogy a gyermek nem tudja, hogy olvas, azt hiszi, hogy játszik. S épen ez által öntevékenységre buzdul játékkedve fölkelődik és szorgalmasan a reá nehezülő munkát. Ezen olvasó tableákat mozgatható betűkkel együtt a tanügyi hatóságok szives figyelmébe ajánljuk.

A mezei és az iskolák. Mint tudjuk, a közelmúlt időben kísérlet tétellett arra nézve, hogy a mozikat az iskolák segítőtársául vegyék igénybe. Sajnos ez a kísérlet nem vált be, mert ez időszertint a mozifilmek között alig találunk olyat, amely az ifjúság kedélyére igazán nemesítőleg hatna s amely ismeretét gyarapítaná. Kívánatos volna hogy addig, amíg a mozik ki nem tudják elégiteni az iskola igényét, addig az Uránia (sőt azután is) műveiből állítandók össze az iskolákra nézve hasznos ismereteket nyújtó dolgokat.

Áthelyezések, kinevezések. Halmi Mária polg. isk. tanárnő Szabadszállásról a türkevei polgári iskolához, Bedő Mihály türkevei gazd. ig. tanítót a mezőtúri, Nagy Sándor mezőtúri gazd. szaktanítót a türkevei gazd. iskolához, Vramai Kálmán debreceni gazd. ig. szaktanítót a türkevei gazd. iskolához igazgatónak, Mihálik József dévaványai gazd. iskolához. Novothny Jenő szolnoki áll. tanító a szolnoki áll. polg. fiú- és leány-iskolához énektanítóvá, István András és Nagy Erzsébet áll. tanítót illetve tanítónőt a mezőtúri külterületi áll. iskolához, Király János a kunszentmártoni és Bezemek János a szolnoki áll. iskolához helyeztetett illetve kineveztetett.

Iskolaszervezés. Vármegyénk területén Törökszentmiklós-, Kengyel-, Tenyősziget-, Tiszakürt-, Máriahegy-, Karcag-, Apavári határterészen, Kenderesi tányákon és Törökszentmiklóson községi jelleggel új iskolák szerveztetnek.

B. listáról visszahelyezett Kőváry Miklósné, Andézen Adárné és Jancsó Kajetánné szolnoki áll. el. iskolai tanítónők Nyugdíjjattattak Fábri Zoltánné a jászberényi állami iskolához beosztott Farkas Jolan jászberényi, Kisné Lázár Mária törökszentmiklósi tanítónők.

Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában!

Amen.

Felhívás.

Mindazon vármegyei tانتestületi tagot, aki a múlt évekről, mint a folyó évről a tag- és temetkezési díját nem fizette be, felkérem, hogy hátralékait 15 nap alatt az egyesület pénztárába fizesse be, mert az egyesület kiadásait fedezni nem tudja. A befizetést a kitűzött határideig már azért is szíveskedjenek eszközölni, mert ellenkező esetben alapszabályaink értelmében a hátralékosok névsorát az egyesület ügyészenek leszünk kénytelenek behajtás végett átadni.

Egyben kérem az iskolák, óvodák és gazdaszakkiskolák vezetőit, illetve igazgatóit, szíveskedjenek velem közölni, hogy iskolájuktól, kik és hova távoztak s helyükbe kik, honnan és mikor jöttek, illetve foglalták el ottani állásukat.

Jánossy Pál
egy. pénztárnok.

Bármely alkalomra a legzebb csokrokat és koszorúkat minden igénynek megfelelően készít

KÖCSE GYÖRGY

keresk. műkertész. Törökszentmiklós.

Ajánlja

fajtiszta és jó csira képességű saját termelő konyhakerti és virágmagvait valamint ezekből nevelt erőteljes palántáit.

Kertészeti telep: Virágcsarnok és magkeskedés: Kossuth-tér 244.
Szapári-utca 13.

ELADÓ

egy jó karban levő rövid, fekete zongora 220.000 K-ért, Szűcs László Törökszentmiklós. Ugyanott egy 13 soros vetőgép is van eladó. 1-1

Vásároljon könyveket, papirokat és
!! írószereket !!
Kongorácz könyvesboltjában
Törökszentmiklóson
! Városháza-épület.

ISKOLAI

füzetek, irkák, olcsó tollak, ceruzák, palavessző

TINTA, KRÉTA

kizárólag tanító urak részére legolcsóbban itt kaphatók.

Itt kapható a legújabb lakásrendelet az eljárási rendelettel és a lakásügyre vonatkozó egyéb jogszabályok.

Könyvnyomda,
könyvkötészet.

Nyomatott Kongorácz János könyvnyomdájában Törökszentmiklóson.

NÉPMŰVELÉS

A kir. tanfelügyelőség, a vármegyei tanító egyesület és a vármegyei iskolán kívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye

Kiadja a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei Tanítóegyesület. Megjelenik kéthavonként.
Előfizetési díja:
Egész évre — — — — — 300 K.
Fél évre — — — — — 150 K.
Egyes szám ára 60 K.

Főszerkesztő:
MAGYARY GYULA.

Felelős szerkesztő:
MÉHES ENDRE.

Előfizetési és hirdetési díjak, reklamációk Jánossy Pál egy. pénztárnokhoz, a lap szerkesztésére vonatkozó közlemények az egyesületi pénztárnokhoz (Vásártéri lakosok) címre küldendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

VIII. egyetemes gyűlésünk.

Ezelőtt tizenegy esztendővel még a Nagy-Magyarország tanítószervezet tartott közgyűlést Budapesten, most azonban — sajnos — csonka ország tanítószervezete készül nagy apparátussal gyűlésezni f. évi július hó 5. és 6-ik napjain. Azóta nemcsak az ország területi nagyságában, hanem a nemzet kulturális mivoltában is előre nem sejtett lényeges változás állott be, melynek szomorú bizonyítékát elévülhetetlen tapasztalataink adják, melyek utóbbi évtizedben a faji magyar erőnyeinket megalkuvást nem ismerő kegyetlen próbára tették.

Közgyűlésünk tehát a letelt évtizednek lezárolás óraja lesz! — Legalább is tárgyszorozatának kulturális célokat szolgáló szelleméből sejtve érezzük, hogy az ellenséges gyűrűbe szorított ország csufos megcsonkításának okait a közgyűlés nyíltan akarja feltárni és kézzelfoghatóan rámutatni azon kulturális hiányokra, melyek nagyban elősegítették hazánk és nemzetünk pusztulását. A nemzet bármely osztálya részéről is terhelő legyen a bűnös mulasztás, az igazságnak előbb-utóbb győznie kell! A nemzet kulturális szolgáló tanítószervezetnek tehát szembe kell helyezkedni mindazon társadalmi erkölcsrontó kufárokkal, kik úgy a múltban, mint jelenben is az ország közgazdaságának és kulturális előhaladásának érdekei ellen nyíltan, vagy alattomban dolgoznak. A bűnös mulasztás okaiból le kell vonni a tanulságot, szomorúan tapasztalt súlyos következményeiben, melyek az ország és

a nemzet erkölcsi romlását és közgazdasági leletét a tönk szélére juttatták. Lehetnek a súlyos okok előidézői érdekelt tanúgy politikai körök, bár, melyek a törvényes rendszerben rejtő hiányokért felelősséggel tartoztak, illetve tartoznak, mindezekkel a leszámolás órájában a szó teljes értelmében higgadt tárgyilagossággal foglalkozni kell, ha azt akarja a magyar tanítószervezet, hogy integer Magyarország történelmi múltjához hiven újból talpra álljon.

Mindezekből tanulságképpen következtetve közgyűlésünk célja spontán kötelezővé teszi az országos tanítószervezet egyetemét olyan kulturális értékes tanúgy politikai irányzat megalapozására, mely a magyar népoktatást egységessé tegye. Ez pedig nem lehet egyéb, mint az államosítás eszméjének feltámasztása, mely a népoktatás szellemét egységes nemzeti érdekek szolgálatába állítja. Mert a multon okulva, jelenben már a népoktatás terén megkülönböztetett jelleg nem lehet, csak egy: állami jellegű népoktatást szolgáló intézetek szellemi és gyakorlati munkásságában. Ettől való eltérés, legyen az törvény által kimondott, az egységes cél szorgalmi munka törekvéseit illetőleg, nemzeti sajtóságaiban elérhető nem lehet. Lázás érdeklődéssel várjuk tehát a közgyűlés napjait, hogy lelkünk teljes bizodalommal megtegyen a jövőbe látó reménységtől. (m. e.)

Csonka-Magyarország — nem ország,
Egész Magyarország — Mennyország.

Járási tanfelügyelet.

Vonaglik, vajudik Európa minden népe s lerázni igyekezvén magáról a háború és a kínos békeszerződésnek nyomán támadt béna aléltást, lázas izgalommal keresi a jövő boldogulását, a régi rendhez való visszatérés, az új erőgyújtás és a tökéletesedés útját.

Mi magyarok, akik a háború befejezésével legtöbbet veszítettünk, akik annak felidézésében a legártatlanabbak voltunk s talán éppen azért nekünk kellett és kell a háborús számla túlnyomó részét megfizetnünk: kulturfőlényünkkel, annak megőrzésével tovább fejlesztésével s a lehető legmagasabb színvonalra való fölemelésével reméljük óriási veszteségeinket pótolni s integritásunkat visszanyerni.

Hogy ezt a célunkat elérhessük, az egész tanügyi szervezetünket új alapokra kell fektetnünk önállósítanunk, a felügyeletet a bürokratizmus labirintusából kivéve decentralizálnunk.

Értesülésünk szerint a kultuszminiszteriumban már foglalkoznak a decentralizáció gondolatával, folyamatban van a tájékoztató adatgyűjtés s a tervezetés, mely az új uton való elindulást célozza. Ehhez a komoly munkához óhajtok ezuttal néhány komoly megfontolást érdemlő adatot szolgáltatni.

1.) **Vármegyei tanügyi főnök**, királyi tanfelügyelő, kizárólag tanári, vagy tanítóoklevéllel bíró a tanügyi terén nevelés érdemeit szerzett, komoly, az ügy iránt mélyen érdeklődő egyén lehessen, aki aztán a vármegye tanügyének irányítását önállóan végzi és csak a kultuszminiszternek van közvetlenül alárendelve.

Feladata volna az összes iskolák szellemi és anyagi ügyeinek ellenőrzése irányítása a tantervek anyagi és erkölcsi ügyeinek vezetése az adott kormányzati jogánál fogva.

2.) A szakfelügyeletet azonban kizárólag rátermett gyakorlat közben érdemeket szerzett, komoly élettapasztalatokkal bíró igazgatótanítókból és tanítókból kinevezendő járási tanfelügyelők lássák el.

Ezeknek kiválgatásánál azonban a legnagyobb körültekintéssel s ha egyáltalán szó lehet erről: a protekción teljes mellőzésével kellene eljárni.

Mert egy fontoskodó az ügyszó nem értő, akadékoskodó járási tanfelügyelő az egész járás tanitóságának a munkakedvét elveheti s ezzel megbénítja azok ambícióját és végeredményben a munka eredményes voltát veszélyezteti. 21 évi tanítói működésem alatt sok tanfelügyelői látogatás volt nálam, így e téren épp elegendő tapasztaltam.

Egy tanfelügyelőm, ahogy belépett a tanterembe,

engem szóhoz sem engedett jutnom. Végtelenül kedves modrával, a gyermekek nyelvezetéhez leereszkedve, ő maga kérdezett mindent. Majd egy ragozott ígét iratván fel a táblára, azon az egy szón leárgyalta az egész tanévi nyelvtani anyagunkat.

Leikes bámulattal hallgattam minden szavát gondolatmenetét figyelve jegyezgettem és tanultam tőle.

A járási tanfelügyelő járása minden iskoláját havonta egyszer szükség esetén kétszer is meglátogatja.

Ahol hiányt, mulasztást tapasztal, ott rendelkezést ad s a legközelebbi látogatásnál a rendelkezés foganatosítását ellenőrzi.

Ahol tapasztalanságot észlel ott felvilágosítást, útbaigazítást ad, esetleg a gyakorlatban, mintatanítással mutat helyes módszert, aminek komoly, állandó alkalmazásáról legközelebbi látogatása alkalmával meggyőződést szerez.

Igy mint állandóan élő lelkiismeret, állandóan ébren tartja a tanítók munkakedvét, ambícióját. Az állandó komoly munka a nemes verseny megfogadulni az egész vonalon.

A járási tanfelügyelői állás bizalmi állás. Elsősorban a Vármegyei tanügyi főnöknek, másodfokon a miniszternek van alárendelve.

Iskoláiról törzskönyvet, tanítóiról nyilvántartást vezet. A fegyelmézést — a bürokratikus aktagyártás mellőzésével — első fokon intézi és csak megátalkodott makacsság esetén tesz jelentést, vagy előterjesztést főnöke úján a miniszternek.

A gyakorlat a munka eredményessé tételére, hogy úgy mondjam: a tanügyi többtermelés érdekében így latnám megnyugvással a decentralizálást s a szakfelügyeletet.

... J.

Az ipar és a tanügy.*)

Irta: Herédi Gyula.

Az ipar és a tanügy egy összekötő kapocs, mely nehezen választható el egymástól. Mert az iparnak életadója és irányítója a tudás. Tudás nélkül nincs élet az ipari pályán. Az olyan iparos, ki nem tanult, a társadalmi életben élőhalottnak hasonlít.

Pedig ipari pályára évtizedek óta leginkább olyan gyermekek kerültek, kik szellemi fogyatkozások folytán más pályára nem számíthatnak. Olykor mindig az volt a szülők véleménye: „fiam jó lesz iparosnak”.

*) Bár csak minden iparos így gondolkozna és érezne! Szerk.

lesznek olyan irányt kell szabni, melynek kereteit pedagógiai, pszichológiai, orvosi és jogi ismeretek egybevetve határozzák meg.

A pedagógiai-pszichológia tudományának a gyakorlati nevelés munkásságában, tekintettel a gyermek lelki tulajdonságai- és hajlamaira, több oldalról és megfelelő irányban kell foglalkoztatni a gyermek szellemi világát és lekötöni kedélyi érzéseit a nemes emberi hivatás iránt táplált érdeklődés felkeltésével, hogy ne csak az ismeretek nyújtása szorítkozzék, hanem arra törekedjék, hogy a nyújtott ismeretek tudásaival egyarányban műjön a lélek nemesítő morális hatása is. Mert pusztán a tudásra való nevelésnek pszichológiai kapcsolatok nélkül, kevés befolyása lehet a gyermek lelki egyetemesére. Vagyis az ismeretek nyújtásával a gyermekben inkább a tudást fejleszti, mint erkölcsi jellemét nemesebbé s így a gyermek kevésbé is lehet áthatva tudásától, ha annak semmi értékét nem tulajdonít. A nevelés által nyújtott ismeretek tudása iránt azonban a gyermek csakis úgy lehet érdeklődéssel áthatva, ha annak értékét tapasztalni kapcsolat utján tényleg elismeri s magára nézve, mint egyénre és társadalmi lényre azt nélkülözhetetlennek tartja.

A pedagógiai pszichológia által így megállapított gyermeknevelési feltételeinek érvényesülése az orvosi tudományos vizsgálatok és irányítások szempontjából azon esetben mondható megfelelőnek, ha a nevelési követelmények feladatukban a gyermek lelki tehetségeire és testi erejére kedvezően hatnak és a szerint vannak átszortírozva. A gyermek testi és szellemi természetét, illetve lelki hajlamainak határát az orvosi szakvizsgálat nélkül a pedagógiai-pszichológiai tudomány nehezebben állapíthatja meg, mert az előbbeni kísérleti módszert alkalmaz a gyermek szellemi és testi tehetségek vizsgálatánál, míg utóbbi inkább a megfigyelésre szorítkozik.

Jogi szempontból tekintve a gyermeknevelés anyagi hibából fentem, hogy a gyermek idejekorán, vagyis akkor, mikor a lelkülete anélkül is fogékony minden iránt, érzékkel és felebaráti szeretettel áthatva legyen nevelve a jogos és jogtalan, a jó és rossz közti különbség tudatára. Mert ha a nevelés folyama alatt nem szerez annyi morális érzéket a mondottak iránt, felnőtt korában a rosszra való hajlandóságát még a büntetés gulya sem képes benne megfékezni. Ha gyermeknevelés feladatában a mondott követelmények kielégítésére törekszik és ezen a téren célját eléri, ezt jogi szempontból véve a gyermeket egyéni kötelességtudóvá teszi hazájával és társadalmi élettel szemben a nemes feladatok teljesítésére és kitaró polgári ügyek gyarapítására. (m. e.)

REFORMOK.

Nyugdíjügyünk.

A magyar tanitóság évtizedes kívánságát végre Klebelsberg Kunó vall. és közoktatásiügyi miniszter teljesítette. A tanítói nyugdíjtörvény revízióját és törvényjavaslattervezetet dolgoztatott ki, mely 29 §-ból áll s azt az Orsz. Tanítói Szövetségnek is megküldötte. A törvényjavaslat lényeges haladást jelent népoktatásunk történetében, mit a magyar tanitóságnak teljes megnyugvással kell fogadnia. Annál is inkább, mivel a törvényjavaslatot úgy egészben véve, mint részleteiben az igazságot és méltányosságot fedő humánus szellem hatja át.

A törvény javaslatnak leglényegesebb része az, hogy az 1875 évi XXXII. t.-c. által felállított és meghatározott országos tanítói nyugdíj- és gyámintézetet megszűnteti és így az állami tanítókat az állami tisztviselők nyugdíjintézetébe helyezi át mindazon jogok gyakorlásával, melyeket az 1912. évi LXV. t.-c. megállapít.

Lapunk helyszűke miatt nem foglalkozhatunk az új nyugdíjtörvényjavaslat 29 pontjával külön-külön. Annyit azonban megjegyzünk, hogy az új nyugdíjtörvény javaslat rövidesen a nemzetgyűlés asztalára kerül és még a f. évi július hó 1-vel törvényerőre emelkedik.

HIVATALOS RÉSZ.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelője.

4632—1923 szám.

Valamennyi állami elemi, állami és községi gazdasági iskola, továbbá valamennyi állami ovoda, valamennyi állami polgári iskola és a jászberényi állami tanítóképző-intézet Tekintetes Igazgatóságának.

Felhívom tek. Címre, hogy a vallás- és közoktatásiügyi m. kir. Miniszterium által kiadott Hivatalos Közlöny 1923. évi június hó 1. számában a 160. oldalon megjelent 2989—1923 eln. számú miniszteri rendeletben előírt A. B. C. D. E. F. számú 6 darab kimutatást pontosan kitöltve, *hivatalomba 24 óra alatt terjessze be.*

Szolnok, 1923. évi június hó 5-én.

Bihary István
kir. tanfelügyelő.

Ha egy jobb módu szülő gyermeke nem tanult, azzal ijesztgették, fenyegették: — „inasnak mégy“.

Most kérdem: az ipari pálya társadalmi szempontból tekintve nem-e úgy megköveteli a tudást, mint bármely pálya?

Mertha az iparos nem tanult, irástudatlan analfábéta, vajjon hogy is képes a társadalmi téren úgy elhelyezkedni, hogy a maga létfenntartásával a köznek is javára lehessen.

Ne feledjük azt, hogy az iparos osztály ma a társadalomnak gerinces oszlopa, mely a szükségét parancsoló dolgoknak előállítója. Ez pedig olyan kérdés, mely nemcsak az ország gazdasági viszonyait törekszik értékelni, hanem az öntudatos iparos osztály munkásságát a hazafias szeretetet is igyekszik fokozni.

Há visszapiantunk a multra, azt tapasztaljuk, hogy ipari pályára csak elvéve léptek iskolázott egyének, holott a becsületes komoly munka az emberiséget illő tisztességhez juttatja. Nekünk pedig elsősorban intelligens iparosokra van szükségünk! Iparos munkáján csak úgy látszik meg erkölcsi érzés és hazafias szeretet, ha az iparos szellemekben is felül tud emelkedni a gyakorlati munka értékén. Hazánkban az ipari pálya azóta kezd fellendülni, amióta tanult ifjak kezdik felkarolni. A szülőknek tehát le kell mondani arról a gondolatról, hogy gyermekeiket csak azon esetben adják ipari pályára, ha tanulmányait gyengén, vagy egyáltalán képtelen folytatni. A pályaválasztást a gyermekre kell bízni, ami csak úgy lehetséges, ha a gyermek hajlamait kiismertük s a szerint őt buzdítva neveljük.

Hiszen az ipartörvény világosan előírja, hogy iparos csak az lehet, ki az elemi iskola VI., vagy a középiskola IV. osztályát elvégezte, Ennélfogva bünt követ el az az iparos, ki olyan ifjút szerződött, kinek nincs meg a törvény által előírt iskolázottsága. Iskolázatlan iparos soha sem lehet tudatában hivatásának már azért sem, mert nincs benne annyi szellemi képesség, mely őt pályája iránt szeretettel serkentse.

Szeressük tehát az ipart, mint a nemzet erkölcsi és gazdasági szükségét. Karolják fel ezt az iskolák is úgy, hogy az ifjuság szeretettel lépjen ipari pályára.

PEDAGÓGIA.

A gyermeknevelés, mint társadalmi érdek.

A modern gyermeknevelés problémái legújabbannyira le kötötték a társadalmi élet egyes köreit,

hogy a pedagógusok feladatától áthatva önként, csak azoknak ama táborthoz mely törekszik a gyermek életüneményeit megállapítani, valamint a lelki tüneményekre ható kultura befolyásait is. Ezen tábortban a pedagógusokon kívül a társadalom részéről orvosokat, pszichológusokat, jogtudókat látunk közrejelni a nehéz gyermeknevelési kérdések megoldásán és megvalósításán, melyeknek gyakorlati része a család és iskola egyöntetű működésére hárul.

A gyermeknevelésnek ezen újabb rendszerű vivmányai a modern gondolkodású és a hivatás magasztán álló emberiségre nézve három szempontból válnak szükségessé. Egyik szempont az, hogy az eddigi pedagógia elméletén fekvő gyermeknevelési rendszert elvont filozofiztikus szabályainak mivoltából kiemelje és a gyermek lelki tehetségeinek és megnyilvánult lelki tulajdonságainak körülményeit szorosabban megállapítva, kapcsolatba hozza a gyakorlati munkálató nevelés valóságával, hogy ez által úgy a család, mint iskola feladatában elérhesse azt a célt, melyet a modern társadalmi nevelés maga elé tűzött.

A második körülmény ama szempontból fontos kérdése a gyermeknevelésnek, hogy mivel a pedagógiai munka megfelelő orvosi irányítások nélkül képtelen beilleszkedni — kiváltképp az abnormalis szellemű gyermek lelkivilágába és felderíteni a testi szervezetben végbemenő rendelleneségeinek akit, — a szakavatott orvosi tudományos beavatkozás van hivatva bonckés alá venni a gyermeknevelés módozatainak határozott megállapítását.

A gyermeknevelésnél ez irányban már eddig tapasztalt orvosi tudományos pedagógiai törekvés leginkább arra szorítkozik, hogy a mai gyermekvilágnak nem csekély szám százalékát mentse meg a társadalom javára. Holott elismert tényvé vált az, hogy nemcsak a normális gyermek szellemi tőkéje gyümölcsözethetős hasznosan hanem pszichológiai tudományi igazságok arról győzték meg a lélekbuvarókat, hogy a modern gyermeknevelési rendszerrel — gyógyítani nevelni — oktatni, — az abnormalis gyermek is válhat a társadalomra nézve hasznos polgárrá.

Az előbbeni két nevelési körülmény eredményétől a jogi tudományos élet szellemileg és erkölcsileg jól nevelt egyének minél nagyobb számával véli a társadalmat biztosítani. Meri nagyon természetes, hogy a hiányos szellemi és erkölcsi nevelés mellett és nélkül úgy sem alapozható meg a társadalomra nézve ama kedvező körülmény, mely a bűnös tények jelenlegi szomorú százalékát apassza. — Ezért a jogi tudományos élet a nagy számú büntetések cselekményeiből kifolyólag önként arra az igazságra jutott, hogy a gyermekneve-

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelője.

4509—1923.

Valamennyi állami és községi elemi iskola Tekintetes Igazgatóságának.

Az Országos Többtermelési Liga bevált minta szerint az ország egész területén mezőgazdasági és háziipari téli tanfolyamokat kíván tartatni, aminek főképen az a célja, hogy különösen a falusi lakosságot házi iparágakkal való foglalkozásra és ipari növények termesztésére oktassa és buzdítsa. Mivel ezek a tanfolyamok — különösen mai viszonyaink között — a vall. és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Ur 53251 számú rendeletével a Liga kérésére megengedte, hogy az állami és községi elemi népiskolai tanítók hivatali köteleiségeik sérelme nélkül a Liga által rendezett téli (esti) tanfolyamokon a tanítást vállalhassák.

Erről az állami és községi elemi iskolai tanítókat értesítem.

Szolnok, 1923. június 14.

Bihary István
kir. tanfelügyelő.

4600—1923 sz.

Körrendelet.

Valamennyi állami iskola és ovoda gondnokságának, illetve felügyelő bizottságának; valamennyi hitfelekezeti és községi elemi iskola és ovoda iskolaszékének, illetve felügyelő bizottságának és végül valamennyi polgári iskolai igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Ur ez évi május hó 5-én kelt 51/923 eln. számú rendeletében, amely megietent a Vallás és közoktatásügyi m. kir. Miniszterium által kiadott Hivatalos Közlöny ez évi 10 száma 139 oldalán, előírja mindazon teendőket amelyek az állam által közvetlenül szállított tüzelő anyag elszemólasra és egyben az 1923/24. tanévi tüzelő anyag biztosítására vonatkozik.

Ezen rendelet pontos betartására felhivom

valamennyi tanintézet vezetőségének figyelmét és pedig:

I. Azon állami iskolák ahol a tüzelő anyag az államkincstár köteles gondoskodni és az 1922/23. tanévte azt követően a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszterium tüzelő anyag ellátás osztálya utalta ki, kötelesek az 1922/23. tanévben szállított tüzelő anyagról a fentebbi rendeletben előirt módon haladéktalanul elszámolni és az 1923/24. tanévi szükségletéről pedig ugyanazon rendelet, valamint az 1423/922 eln. sz. rendeletben (1. Keb. Hiv. Közlöny 1922 évi június hó 1-i számában) foglaltak szerint — a megmaradt készlet bejelentésével — haladéktalanul tegyen jelentést a vall. és közokt. miniszterium tüzelő anyag ellátás osztályának. Arról, hogy az 1922/23. tanévi számadás felküldetett és a következő tanévi szükséglet kérelmezett, ide azonnal bejelentendő.

II. Azon nem állami és azon állami intézetek hatóságai, ahol a tüzelőanyagról a fenn tartónak (község hitközség) kell gondoskodni a rendelet szerint kötelesek a szükséges szénmennyiséget — a fűtendő helyiségek számának és űrtartalmának közlése mellett — a „Vallás és Közoktatásügyi Miniszterium tüzelőanyag ellátása Budapest“ címére beküldendő jelentésben már most legkésőbb június 30-ig igényelni, mert ha ennek nem tesznek azonnal eleget, a miniszterium a szükséges szénmennyiséget nem szállíthatja.

Az igényelt mennyiségnek megfelelő fedezet a „m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium és intézeteinek tüzelőanyag ellátása“ című 14170 sz. postatakarékpénztári csekszámlára előzetesen befizetendő, aminek összegére nézve a miniszterium a tüzelőanyag igénylésre vonatkozó bejelentések alapján fogja a további adatokat az érdekelt hatóságokkal közölni. Arról, hogy ez megtörtént ide jelentésteendő. Amennyiben a tüzelőanyagbeszerzésére kötelezett hatóság már gondoskodott szénről és esetleg ki is fizette, erről úgy a miniszterium tüzelőanyag ellátási osztályának, mind hozzám jelentésteendő.

Megjegyzem, hogy azon állami iskolákban, óvodákban, ahol nem az állam kondoskodik a tüzelőanyagáról az 51/923 eln. sz. rendelet szerint az 1923/24 tanévi iskolai, illetve óvodai költségvetésében a tüzelőszükséglet és fűtéssel kapcsolatos egyéb kiadások a szükséglet rovatban az ott helyben érvényes ár szerint továbbra is beállítandók, de a fedezet rovatban fel kell tüntetni, hogy:

a) a szükséglet szerződésből folyólag a község vagy más terület, illetve egyén tartozik természetben fedezni, vagy:

b) a szükséglet a miniszterium útján szállítatik, vagy:

c) a 80 mm.-nál kisebb mennyiségű szükséglet vagy esetleg — központi hozzájárulás folytán az annál nagyobb szükséglet is (ott helyben) uradalmi, kincstári, közalapítványi erdőből, helyi bányából a tüzelőanyag ellátó helyi bizottság közbenjöttével szereztetik be.

Elvárom valamennyi tanintézet vezetőségétől, hogy a Miniszter Urnak 53/923 eln. sz. rendeletét a legalaposabban tanulmányozza és annak mindenben elegetek, mert csak így lesz biztosítható az 1923/24. tanévben az iskolának tüzelőanyaggal való ellátása és a tanítás folytonossága.

Szolnok, 1923. június 1-én.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

2.36—1923. kb. szám.

HATÁROZAT.

Ez évi február hó 20-án kelt 345/923 számú határozatunkkal az iskoláztatási kötelezettségről szóló 1921. évi XXX. t. c. illetve az erre vonatkozó 130700922. számú vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelettel kiadott végrehajtási Utasítás alapján, illetve annak zavartalan keresztül vitele végett rendeletet bocsájtottunk ki és ezen határozatunk 12. pontjában kimondottuk, hogy a fentebb említett végrehajtási Utasítás 50-62. § §-aira nézve, amelly az iskolai körzetekről és az iskola hiányában be nem iskolázható tankötelesek oktatásáról szól, külön rendeletben fogunk intézkedni.

Ennek következtében 345/923, számú határozatunk megészítéséről a következőket rendeljük el.

A végrehajtási utasítás 50 §-a szerint a tanyákat,

pusztákat telepeket, ipartelepeket, amely 3 km. sugarú körön belül fekszenek és ott legalább 20—30 család lakik, külön iskola körzetekben kell sorolni, illetve külön iskolai körzetet felállítani. Amely körzetben már van iskola, ott térképen az felüntetendő, amely körzetben még nincs iskola ott a körzet központja jelölendő ki.

Ennek következtében felhívjuk a városi Tanácsokat, és községi Elöljáróságokat, hogy a város, vagy községi hiteles térképe alapján a következőket sürgősen állapítsa meg annak megtörténtéről is július hó 1-ig egy térkép vázlat mellettével jelentést tegyen.

2. A beküldendő térképen az utak, vasutak nagyobb tanyák és a már meg levő iskolák pontosan felüntetendők, a körzet határok színes tintával megjelölendők.

3. A körzetek sorszámával jelölendők meg és valamelyik a körzetben levő nagyobb tanyáról, esetleg illető tanyarésznek a már most ott használatban levő nevével nevezendő el (pl. Besenyszög I. sz. belterületi körzet. Besenyszög I. sz. Pusztafokoru, Besenyszög II. Tenkei körzet stb.) A már meglévő tanyai iskolákról elnevezett körzetek megtartják eddigi nevüket és számukat.

4. A kisérő jelentésben leírandók a megállapított körzetek, mellé jegyezvén az illető körzetek családjának és tanköteleseinek száma, továbbá hogy van-e körzetben iskola.

5. Ott, ahol a kir. tanfelügyelő már személyesen megállapította a körzetet, ott új megállapításra nincs szükség, hanem a térkép annak alapján készítendő el és a fent elírt jelentései küldendő be.

6. Ha a körzetek beosztása részünkről jóváhagyott ott, ahol több törzskönyvvezető van, a körzetek azok között arányosan felosztandók lesznek és a törzskönyvek körzetenként kezelendők és a törzskönyvvezetés után az érdekelt tanítók körzeteik tanköteleseire, névazertint kimutatás kapcsán értesítendők.

7. A végrehajtási utasítás 51. §-a szerint azokban a községekben, ahol iskola nincs, a tankötelesek rendezés oktatásának biztosításáról a község (uradalom, vállalat stb) 3 féle módon gondoskodhatik: a) A tanköteleseket a szabályszerű határidőben minden tanítási napon az 54. §-ban foglaltak alapján biztosítandó fuvarral a legközelebbi iskolához szállítják. b) A tanyai körzet tanköteleseinek oktatására vándor: tanítót alkalmaznak. c) A körzet tankötelesei részére külön iskola állítatik föl és tartatik fenn. A városi Tanácsokat illetve a községi előljáróságokat felhívjuk, hogy ott, ahol a megállapított körzetben vagy körzetekben nincs iskola, a tankötelesek beiskoláztatásáról a fenti mód valamelyikének alkalmazásával (részletes utasítás) L. 52., 58 §-ban gondoskodják illetve ide 1923. augusztus hó

1-ig javaslatot tegyen, ha pedig nem a község, hanem uradalom, vállalat stb. kötelessége az iskoláztatásról gondoskodni, velük a végrehajtási utasítás megfelelő §-ai szerint e tárgyalás lebonyolítandó és az eredményről ide ugyancsak augusztus hó 1-ig jelentés teendő. Ennek végrehajtása annál fontosabb, mert a jövő tanévtől kezdve távollakás miatt, az iskolába járás alól felmentésnek helye nincs.

Megjegyezni kívánjuk, hogy magunk részéről a külön iskola felállítását javasoljuk, mert a vándor tanító alkalmazása, miután az oktatás céljaira több helyiségről és a vándor tanító részére ugyanis kell lakásról gondoskodni, többbe kerül, mint a külön iskola felállítása. A községeket a magunk részéről már eleve a legmezeibben jöndulatáról és pártoláslól biztosíthatjuk. A rendkívül nehéz építési viszonyok miatt új iskolai épület felállításától a jobb idők beálltáig eltekintünk és egyelőre megelégszünk, ha az új iskolát bérhelyiségben helyezik el és amennyiben a fenntartó anyagi helyzete olyan, hogy az alkalmazandó tanító teljes illetményeit fedezni nem tudná, államségélyezés iránti kérését a legmelegebben pártolni fogjuk.

Elvárjuk a városoktól és községektől hogy ezen alapvető törvénynek intencióit, amely törvény hivatva van az ország kulturáját emelni és az iskola nélkül felnövő tankötelesek számainak módját nyújtani arra, hogy legalább az elemi tanulmányokat megtanulják — meg fogjuk érteni, áldozatokat hoznak az iskola felállításáért és ezen rendeletünknek minden sürgetés bevárása nélkül eleget tesznek.

Erről értesítjük a vármegye valamennyi város Tanácsát, valamennyi község Elöljáróságát, valamennyi el. isk. Gondnokságát és Iskolaszét és valamennyi járás főszolgabíróját, az utóbbiakat azzal, hogy saját hatáskörükben hassanak oda, hogy ezen határozatunkban foglaltak minden tekintetben pontosan végrehajtsanak. Solnok, 1923. évi május hó 10-én.

Almásy Sándor s. k.
főispán, kb. elnök.

5162—1923 szám.

Szünidei tanfolyam katonai tanfolyamon képzett férfi tanítók számára.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Ur 1923. évi 67791/VI. számú rendelete szerint az 1914—15. év után végzett tanítók számára július 16—28. között, Budapesten az I. ker. állami tanító-képző intézetben tanfolyamot tartat. Felhívom a vármegye területén mű-

ködő tanítókat, ha a Hivatalos Közlöny 1923. június 16-án megjelent számának 183. oldalán előírt módon összeállított folyamódásaikat sürgősen küldjék be hivatalomba, fölterjesztés végett. Solnok, 1923. évi június hó 21-én.

Bihary István s. k.
m. kir. tanfelügyelő.

5069—1923 szám.

Valamennyi iskola helyi hatóságnak és igazgatóságnak.

Az Országos központi statisztikai hivatal folyó évi 3123. eln. számú irata nyomán felhívom a tekintetes cimzettek, hogy a vezetőségük alatt levő intézetek 1922—23. évi statisztikai adatait küldjék be folyó vi június hó 30-ig a nevezett hivatalba.

Szolnok, 1923. évi június hó 21-én.

Bihary István s. k.
m. kir. tanfelügyelő.

Iskolán kívüli oktatás.

Rovatvezető: Szathmáry Lajos.

116 II.—1923.
népműv. biz.

Valamennyi községi Népművelési Bizottságnak.

A vall- és közokt. minisztérium 26078—1923. III/ b. sz. rendeletére a komoly, munka sikerét biztosító céltudatosság és tevékenység érvényesítése szempontjából jövőbeli mihez tartás végett alább közöljük a t. Bizottsággal azokat a szempontokat, amelyek irányadóak lehetnek a népies ismeretterjesztő előadások tervezetének az elkészítésénél.

Ez előadások célja az, hogy fölkeltsék az érdeklődést, vágyat ébreszenek a közönségben a művelődés iránt, bizonyos időszereű kérdésekben felvilágosítást, tájékoztatást adjanak s elterjesszék a népszéles rétegben a legszükségesebb ismereteket és egyuttal jó irányu nevelő hatást gyakoroljanak az iskola hatása alól kikért lakosságra.

Egy-egy télen egy-két előadásnak a tartásával ezek a célok kellőképpen nem szolgálhatók. Igyekezzenek az iskolán kívüli népművelés munkájában részt venni öbajtok még a legelhagyottabb puszták lakosságát is rábírni arra, hogy legalább a mezői munka szüneteltése idején hetenként egy-két órát szenteljen saját művelő-

désére. Ez esetben mindenütt rendezhető évente husz harminc népies ismeretterjesztő előadás. Az előadások anyagát a kitűzött főcélnak megfelelően kell összeállítani.

1. Elsősorban olyan kérdések tárgyalása kívánatos, amelyek iránt a nép már magában is érdeklődik, amelyek életviszonyaival összefüggenek, amikre nézve a felvilágosítást, a tájékoztatást valósággal szomjuhozza. Ide tartoznak az u. n. *időszerű kérdések* (pl. a falu és város viszonya; népjóléti kérdések; földbirtokreform; szövetkezeti mozgalom többtermelés stb.) Természetes, hogy ezek a kérdések csak sohasem az egyik vagy másik társadalmi osztály, hanem mindig a nemzet egyetemes érdekeink a szemszögeiből itélendőek meg. A tudományosságra törekvő fejtegetés teljes mellőzésével, népies világos előadásban vagy a hallgatókkal folytatott beszélgetés, vita közben ismertesse meg az előadó ezeket a kérdéseket a népet s ne sajnájon erre a célra egy-egy télen négy-öt órát szentelni.

2. Falusi és tanyai népünk nagyon elhanyagolt egészségügyének a javítása végett igen fontosak az *egészségügyi előadások*. Ebben a tekintetben arra kell törekednünk, hogy a nép köréből az egészségre ártalmas babonákat kiküszöböljünk, kelő utbaigazítást kapjon a hallgatóság előadásainkban az egészséges életmódra, a betegségekkel szemben való védekezésre és a betegápolásra nézve, s merítson azokból bizalmat az orvosi kezelés iránt. Az egészségügyi előadások anyagát egyébként a helyi szükségleteknek megfelelően kell összeállítani. Ahol pl. gyakoriak a pusztító járványok, ott ezek okára kell élesen rávilágítani. Külön előadás keretében mérlegeendő a tudóvsz s a nemi betegségből eredő nemzeti veszedelem. Elsődrendű egészségügyi kérdés: az anya-és csecsemővédelem s a gyermeknevelés. „Ilyen tárgy” előadások meghallgatására nagyon kívánatos a nőket összegyűjteni. E kérdések ismertetésével kapcsolatban mutasson rá az előadó arra a pótohatatlan veszteségekre, amely a magyarságot a körében nagymérvű csecsemő-és gyermekhalandóság következtében éri. Bbban a négy-öt órában, mely egy télen a legfontosabb közegészségügyi kérdések megbeszélésére fordítandó, ki kell térni a közegészségügyi törvények ismertetésére is.

3. Nagy fontossága van a népies ismeretterjesztő előadások keretében a *törvényismertetésnek*. Külön előadások keretében sor keritendő a legújabb (pl. testnevelési, tankötelezettségi, mezőrendőri stb.) és a fontosabb régebbi (pl. hadkötelezettségi, mezőrendőri stb.) törvények ismertetésére. Ezek tárgyalásával kapcsolatban igyekezzenek az előadók olyan irányban halni a hallgatóságra, hogy fokozatosan képessé váljék az a törvények követelményeinek magasabb nemzeti szem-

pontból való megítélésre. Ne érezze pl. az adózást vagy gyermekeinek az iskoláztatását kellemetlen kényszernek. Neveljük a népet törvénytisztetle: a törvények megszabta kötelességeinek lekiismeretes teljesítésére.

4. Gyakorlati irányu (mezőgazdasági és ipari) előadások is főveendők a tervezetbe. Nem engedhető azonban meg ezeknek az előadásoknak a tu/lengése az inkább nevelő értékű más tárgy (földrajzi történelmi, irodalmi) előadások rovására.

A gyakorlati irányu előadások anyagát az időszerűség és a helyi viszonyok a helyi szükségletek szempontjából kell összeállítani. Bortermő vidéken pl. a helyes szőlőművelés és borkelés stb. kérdései kerüljenek szóba. Ahol pedig a lakosság jobban a gabona-termeléssel foglalkozik, ott az okszerű talajművelésről s az állatok helyes gondozásáról s a legelőtöbbsz állat-egészségügyi kérdésekről tartandó előadás.

Kívánatos megfelelő időt tartani *természettudományi ismeretek* tárgyalására is. Ki kell itt terjeszkedni azoknak a természettani vegytani és biológiai jelenségeknek a nép előtt könnyen érthető módon való világos magyarázata, amely jelenségekkel a nép mindennapi foglalkozásában tudat/anal/ lépten-nyomon találkozik. Egy-két előadásban essék szó azokról a természeti tűneményekről és erőkről, amelyeknek megismertetésével a természet tudatosabb szemlélésére és a természet életének mélyebb megértésére nevelhető rá a nép. Ilyenek pl. a villám/ás és menydörgés; a vi/amoság; a levegő mozgása, nyomása sulya; a gőz ereje stb.

6. Nevelő értékűknél fogva nagy fontosságuk van az iskolán kívüli népművelésben a *hazai földrajz, a nemzeti történelm és irodalom* köréből vett népies ismeretterjesztő előadásoknak. Nagyon kívánatos, hogy ezeknek az előadásoknak az összes száma ne legyen kevesebb az időszerű kérdéseket felölelő, a törvények ismertetésére szánt s a gyakorlati és egészségügyi vonatkozásu előadások együttes számánál.

A hazai földrajz köréből való előadások célja az, hogy a szülőföld, az ország helyes megismertetésére és szeretetére vezessék a lakoságot. Minden tudományoskodás nélküli, beszélgetésszerű, közvetlen előadási móddal különösen az domborítandó ki, hogy miként függ a természeti viszonyoktól (helyzet, felszínalakulás, vízrajz, időjárás stb.) a gazdasági, társadalmi művelődési élet.

Az ország feldarabolása következtében beállott helyzetünk kelő megvilágítására a földrajzi szempontok a legalkalmasabbak. De nem

elég pusztán rámutatni arra, hogy mik a veszteségeink területben, népességben, gazdasági és művelődési téren, hanem a *jelenlegi helyzetünkből fakadó tennivalók sokaságára és fontosságára is élesen rá kell világítani*.

Egy-egy előadás túlságosan részletező nem lehet. Csak a főbb, jellemzőbb vonások kiemeléséről lehet szó, amelyeknek alapján teljes képet alkothat a hallgatóság magának. Ilyen összefoglaló előadásokban célszerű felölelni a hazai földrajz egész anyagát abban az esetben is, ha legfeljebb három előadás tartására adódik, évente alkalom. Ebben esetben elsősorban Magyarország természeti viszonyairól (helyzete, határai, hegy és vízrajza, éghajlata, növény és állatvilága) adjon az előadó egy előadás keretében összefoglaló képet. Ezt kövesse a háború előtti Magyarország benépesülésének gazdasági és művelődési életének szintén összefoglaló leírása. Befejezésül kínálkozik az ezeréves történelmi Magyarország és Csonka-Magyarország összehasonlítása. Az előadás száma tovább növelhető e három előadás körvonalain felül a fontosabb részletek (pl. Magyarország mezőgazdasága, ipara, kereskedelme stb.) behatóbb tárgyalásával, Magyarországon kívül a szomszéd államokat célszerű részletesen megismertetni a néppel, mert ilyen módon is saját hazájának a helyzete világosodik meg jobban előtte.

A fizikai és csillagászati földrajz köréből is fölvehető egy-egy érdekesebb tétel. Pl. a föld története, szárazföld és víz (óceánok); a víz körtje, a föld forgása és keringése stb.

A nemzeti történelem köréből való előadásokkal elsősorban a nép erkölcsi és kedélyvilágának a nemesítésére s nemzeti érzésének a fejlesztésére kell törekedni. A nép történelmi ismereteinek a gyarapítása egy-két előadás tartásával nagyobb eredménnyel ugysem végezhető. Az előbbre való célt a nemzeti élet fontosabb eseményeinek és kiválóbb egyéniségeinek (pl. a honfoglalás, a magy. ker. egyház és a magyar királyság megalapítása, a tatárjárás, Nagy Lajos, Mátyás király Bocskay István, Bethlen Gábor,

II. Rákóczi Ferenc, Széchenyi, Kossuth stb.) eleven, színes tárgyalásával és jellemzésével szolgálhatja az előadó. E mellett ajánlatos nagyjelentőségű művelődéstörténeti eseményeknek (pl. könyvnyomtatás, föltedések, találmányok stb.) érdekes, vonzó elbeszélése s az emberi művelődést előbbrevívó nagy embereknek) írók, gondolkodók, tudósok, föltedések, föltalálók, utazók stb.) a nagy emberek iránt tiszteletet s kegyeletet nevelő élet-és jellemrajzok ismertetésére is időt szentelni. A lakóhely (község) történelmi szerepéről és történeti nevezetességeiről is célszerű megemlékezni a lakalpatrifizmus fejlesztése végett, mely a tágabb értelmű hazaszeretet alapja.

A könnyebb áttekinthetőség végett ajánlatos a tervezetbe az előadásokat az ismereti körök szerint csoportosítani, nem pedig az előadások idejének sorrendjében beírni. Az előadás címét célszerű úgy megválasztani, hogy ne csupán az előadási anyagot jelölje meg pontosan, hanem már magában is alkalmas legyen a hallgatóság érdeklődésének a fölkeltésére. (Pl. *Hogyan lehetünk hosszú életűek? A csecsemőápolás tizparancsolata. Mohács megismétlődése a magyar nemzet életében stb.*)

Szociális szempontból tanácsos az előadótisztületet úgy összeállítani, hogy az értelmiségi pályák mindegyike képviselve legyen abban. A tanítóssággal karöltve vegyenrészt a falu működésének szolgálatában a pap, jegyző, orvos ügyvéd stb.

Fölvívjuk a t. Bizottságot, sziveskedjék a jövőben az itt fölsorolt szempontokra való tekintettel irányítani a népies ismeretterjesztő előadások szervezési munkálatait, mert jövőben csak azokat a tervezeteket terjeszthetjük fel, amelyek az itt kifejezett kívánalmak érvényesítésével biztosítékot nyújtanak a munka komolyságára és sikerére.

Az előadók részére forrásul ajánlhatók az alább következő művek: *Buday László: A magosonkötött Magyarország; Lóczy Lajos: A magyar szent korona országainak földrajzi, gazdasági, stb. leírása; vármegyei monográfiák; Révai és Pallas lexikona; Varga Ottó: Magyarország története; Marozsai Henrik: Magyarország*

története (Műv. Hivatal): Ácsády Ignác: *A magyar bírcsalom története*; Szalay-Baróti: *A magyar nemzet története*; Endrődy Sándor: *Századunk irodalma képekben*; Hankó Vilmos: *Chemia a mindennapi életben. Ismeretterjesztő Hőngyár (Franklin Társulat kiadása)*; *A műveltség könyvtárának kötetei. A „FALU” Orsz. Szövetség (Budapest, VIII. Vas-utca 19.) A magyar gazdaszövetség (Budapest. Üllői-ut 25. sz.) és az Orsz. Szövetség (Budapest. Vas-utca 10.) kiadványai.*

Hazafias üdvözléssel:

Szoinok. 1923. június 19-én.

Bihary István s. k.

kir. tanfelügyelő,
ügyv. elnök.

Szathmáry Lajos s. k.

titkár.

Miniszteri látogatás. A jászberényi állami tanítóképző intézet IV. évi növendékei a tanyai iskolán kívüli népművelési munkába bevonattak. Rendszeres, tervszerű előadásokat tartottak tanáriakkal együtt s így gyakorlatilag is előkészítettek a tanyai nép művelésére, az iskolán kívüli munkásság mikénti végzésére.

A tanítóképzés ez új irányát örömmel vette tudomásul a minisztérium is.

Dr. Deptner Tibor min. titkár a minisztérium képviselőjében április 15-én meglátogatta a Jászberényi pelestanyai előadást, hol a nagyszámmal megjelent tanyai lakosság előtt előadást tartott ez irányu munkásságunk fontosságáról. Azután egy IV. éves növendék tartotta meg „Hőlyagállamok” címen grafikonokkal szemléltetve előadását, melyet Balázs Béla áll. tan. képvis. igazgató közvetlen, érdekes előadása követett. Végzetül Bihary István kir. tanfelügyelő tartott lelkes, gyújó hatásu hazafias szellemű beszédet.

Dr. Deptner Tibor min. titkár a legnagyobb elismeréssel adózott Balázs Béla tanító-képző intézeti igazgatónak és Markcheidt Károly elemi isk. igazgatónak. Kik a tanyai népművelés terén jelentős sikereket értek.

Országos értekezlet. Gróf Klebelsberg-Kunó vall.-és közokt. miniszter az iskolán kívüli népművelési munkásságban kitűnt férfiakat f. hó 19, 20, 21 napjain tartandó országos értekezletre egybehívta, amelyen nagy horderejű kérdéseket vitatnak meg. Ezen értekezletre Bihary István vármegyei népművelési igazgató álló kir. tanfelügyelője is meghívást nyert.

Kinevezés. A vall.-és közokt. minisztérium a várm. „Iskolán kívüli Népművelési Bizottságba” kinevezte Dr. Herczegh Béláné úraszonyt, Aczél József járárokszallási plebánost, Dr. Kónya Sándor karcagi főgimn. tanárt, Minay Lajos tükvevei polg. isk. igazgatót és Wollek Géza szolnoki főgimn. igazgató tanárt. **Gratulálunk!**

Analfabéták vizsgája. Szolnokon a katonai analfabéta tanfolyam hallgatói június hó 19-én vizsgáltak le Szathmáry Lajos központi kiküldött és a katonai parancsnokság előtt.

Az igen szép sikerrel zárult tanfolyamot Dr. Mezős János tábori lelkész szervezte, a tanítást pedig Méhes Endre igazgató tanító látta el.

A tanfolyam egész tartama alatt a honvéd parancsnokság anyagiakban is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a tanfolyam ilyen szép sikerrel végződött, amiért a Bizottságnak ez uton is elismerő köszönetét fejezi ki.

Egyesületi élet.

Értesítés. A közgyűlés által megállapított és jóváhagyott évi tagsági díjak befizetése körül tapasztalt bizonytalan és tájékozatlan körülményre való tekintettel, ez uton is értesítjük egyesületünk minden tagját, hogy az egyesület pénztári költségvetése alapszabályaink módosításával nem a polgári év szerint hanem tanévenként állapítandó meg, vagyis minden év július 1-től a következő év július 30-ig értendő. Így a befizetett díjaknak való elkönyvelése és elszámolása június hó 30-án pénztári lezárással hajtandó végre. Azon tagjaink tehát, kik díjaikat eddig már pénztárunkba befizették, f. évi július 1-től a következő pénztári évre tagsági díjakkal újból tartozni fognak. A hátralékos díjak befizetése és számolása szintén a fent körülírt módozatok mellett hajtandó végre. Egyben értesítjük azon tagokat, kik a hátralékos díjakat pénztárosunk többszöri felszólítására sem fizették be, a választmány és a közgyűlés által adott felhatalmazás alapján költségükre névszerint külön külön szölitatnak fel, hogy a hátralékos díjakat határidőn belül fizessék be. S ha ezen külön névszerinti felszólítás nem vezetne érdemszerű eredményre, úgy az egyesület elnöksége kénytelen lesz alapszabályaink értelmében a hátralékosok névjegyzékét az egyesület ügyésének átadni, hogy a hátralékos díjak behajtása iránt a közigazgatás utján intézkedjék.

Valamennyi tanító testvérünkhöz!

A „Tanítók Szövetsége”, 5. számában Simon Lajos fdelelős szerkesztő tollából felhívást olvastunk a hazai tanítóság valamennyi testvérehez, hogy a VIII. egyetemes gyűlésre tömegesen jelentkezzenek. Többek között azt írja: „akik önéretes, öntudatos, a magyar kultúráért mindent feláldozó, az egység eszméjét megbecsülő tanítók, azok mind ott lesznek a júliusi nagy napokban, hogy tanubizonyosságot tegyenek a nemes törekvések mellett.” Ezen szözszerű szavak arra indítanak bennünket, hogy lapunk utján vármegyénk tanítóóságát mi is figyelmessé tegyük a közgyűlés iránt. Nemcsak a szerkesztőnek, hanem nekünk is az a véleményünk, hogy csak azok jöjjenek el a közgyűlésre, „akik az egyetértés, az alkotni akarás égő szövetnekét akarják” stb. és akik lelkükben meggyőződéssel látják a jövődj nagy Magyarországot, Szent István koronájától felékesítve, területi ép nagyságában, erkölcsi és kulturai fölényességében, valamint a közgazdasági érték biztosítókaiban. Hazáért élni, dolgozni, tenni és cselekedni! **bűszkeség, érte meghalni, vért ontani dicsőség!** Ez volt a magyar tanító hitvallása békében, világháboruban s most és ez lesz a jövőbenis is! Fel feháat kartársak a VIII. egyetemes gyűlésre!

LAPSZEMLE.

Nemzetnevelés 5. száma vezető helyén a Szent István Társulat 75. évi fennállásának irodalmi munkásságával foglalkozik és kifejezésre juttatja az intézmény keresztény irányu hazafias eszmékkel telítve, a magyar nemzeti gondolat és érzés hihiú ápolását, mellyel a keresztény magyar világot a vallás és a tudomány feyverével ruházta fel. Ugyancsak „Más célra” című cikkében Kocsán Károly, a kath. tanítóóság kiváló vezére, nyíltan felszólal a tanító árvaházak ügyében s javaslatot tesz, hogy a debreceni árvaház öreg és családalan tanítók menháza legyen.

A gyermek. — A „Tehetséges Gyermek” c. folyóirat 1922. évi száma most hagyta el bőséges tartalommal a sajtót. Kiváló pedagógiai érzéssel szerkesztett folyóirat jelen száma a magyar tehetséges gyermekek rajz kiállításának ismertetését foglalja magában. A folyóirat vezető helyén találjuk Dr. Kenéz Béla szeretett képviselőnk nevét, mint a „Magyar Gyermektanulmányi Társaság” elnöke, ki tudós tollával „Időszerű feladatok” című cikkben megjelöli az utat, amelyen a Társaságnak, a gyermeknevelés érdekében haladnia kell. A folyóirat szakirányu cikkeit Nagy László hazánk kiünö pszichológus-pedagógusa írta.

Szabolcsi Tanító 9. száma új szerkesztői névvel közönlött be változatos tartalmu cikkeivel. A lap vezető helyén: Bökényi Dániel, a pedagógiai irodalom terén ismert tanügyi kapacitás. „Tájékoztatóul” cikkében kifejti, hogy a lap szellemi irányát a szokottnál tágabb körben óhajtja fejleszteni. Az érdemekben gazdag Bökényi Dániel szerkesztőt már e helyről is örömmel üdvözlöjünk kinek munkásságát Máramarosból igen jól ismerjük.

Nógrádi Kultúra 1-6 száma Sümegi Emil szerkesztésében, a hajdani „Nógrád vármegyei Tanügy” új köntösbe, és új cím alatt, jelent meg. Tavasz harangzó” vezércikket Vadkerthy Béla írta, melyben a lap feltámasztásának történetével foglalkozik és elő sorolja azon pedagógusok neveit, kik ezen a téren fáradságot nem ismerő tevékenységet fejtettek ki. Említésre méltó Visnovszky Rezső dr. vm. tanf. cikke, melyben a gyermeknevelésnek célját becsületes, magyarul érző, gondolkodó cselekvő, hazafias és vallásos polgárokból látja. A lap színvonalát nagyban emeli. A tanító nevelői munkájáról” szöls cikk, mely a lap szerkesztőjének tollából ered.

Hevesvármegyei Népművelés f. évi 5-6 számának vezércikke Madach Imre irodalmi működést méltatja. Egy másik cikk a falu kedélyvilágának neveléséről szöls majd „A népművelés fejlesztéséről” szöls cikk megemlékezik Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter által tett nyilatkozatról.

HIREK.

Illetményeink utalványozása. Egészen komoly forrásból értesültünk, hogy f. évi július, vagy november hó 1-től kezdődőleg összes illetményeinket a kir. tanfelügyelő ossza utalványozni. Az erre vonatkozó intézkedéseket lapunk esetről esetre közli. Örömrökre szolgál, hogy a legfelsőbb fórum által kiadott ezen újabb intézkedés ügyeinket és érdekeinket méltó kezekre bizza.

Kartársaink figyelmébe. Köztudomás szerint, a VIII. egyetemes gyűlésünk folyó évi július hó 4-én és 5-én fog megtartatni, még pedig az előjelekből ítélve, a szokottnál is nagyobb és imponzansabb keretek között. Tekintve hogy a nagy gyűlésnek minden tárgya úgy magára a tanítóóságra, mint a nevelés iktatás ügyre nagy fontosságu, fölülte kívánatos, hogy jelenjék ott meg valamennyi kartársunk. Felhívjuk a t. kartársakat, hogy a nagy gyűlésen icendő részvételükrol legyenek szivesek a vármegyei áll. tanítótestület elnökségét értesíteni.

Tanév végén. Néhány nap mulva ismét bezárulnak az iskolák ajtajai s az iskolák játszóterein felhangzó gyermeklarmát, az énekekkel-dalokkal vegyített társas-

játékokat a csengő, józsu gyermekkacagást a szünidei csend váltja fel. A tanítók és tanulók által jól kiérdemelt szünidőt, annak megérkezéig — még egy tortuia, a testtelüket félemlítő, idegesítő évszázó vizsga előzi meg, mert ez a régi, főlöleges copf még ma is „ünnepi alkalmá” az iskolának. A tanítóság a még mindig súlyosodó életviszonyok miatt nem igen élvezi a nagy vakációt, de vigasztaljon mindnyájunkat az a tudat, hogy az tegye kellemesé a mi szünidőnket is, hogy legalább tanítványaink, a gondtalan gyermek seregek örömmel, boldogsággal élvezi az általa is oly epedve várt nagy vakációt.

Iskolaszékek, figyelmébe. Iletékes helyről nyert értesítés szerint vármegyénk összes iskolaszéke szives figyelmét felhívjuk, hogy a tanerőket, iskolákat és óvodákat közvetlenül érdeklő miniszteri rendelkezéseket m. kir. tanfelügyelő úr *szentul minden külön értesítés nélkül lapunk után fogja közölni.* Nagyon is ajánlatos tehát, hogy az (iskolaszékek) lapunkra előfizessenek, mely állandó kapocs lenne m. kir. tanfelügyelői hivatal és iskolai hatóságok között.

Új olvasótáblák. Boris Ferenc törökszentmiklósi községi igazgató tanító szerkesztésében a mai kor szellemének megfelelő új olvasótáblák jelentek meg, melyek paedagógiai irvaolvasás tanításánál végtelenül előmozdíják a tanító nehéz munkáját. Könnyen kezelhető taneszközök ezek, melyek praktikus téren sokkal jobban állják ki a próbát, mint az eddig alkalmazott Gönci-féle olvasótáblák. Megjegyezzük azt is, hogy a Czukrász-féle olvasótáblák nagy rekordot értek el az irvaolvasás terén, azonban már eddig is kipróbált Boris Ferencz kartársunk olvasótáblái a népoktatás terén nemcsak uttörőt jelentő taneszközök, hanem az irvaolvasás, új módszerének megállapítói. Főelőnye az, hogy a gyermek nem tudja, hogy olvas, azt hiszi, hogy játszik. S épen ez által öntevékenységre buzdul játékkedve fölkelődik és szorgalmazza a reá nehezéző munkát. Ezen olvasó táblákat mozgatható betűkkel együtt a tanügyi hatóságok szives figyelmébe ajánljuk.

Tájékoztató. Értesülésünk szerint egyes iskolák vezetői (igazgatók) a kir. tanfelügyelőséghez intézett jelentéseiket a vonatkozó rendeletek számára való hivatkozás nélkül teszik meg, így az ügymenet tárgyát képező ügydaraboknak gyors elintézése késedelmet szenved, amennyiben ezer száma menő ügydarab között a keresgélés nem csekély időt rabol el. Felkérjük tehát az iskolák vezetőit, hogy jelentéseiket mindig a rendeletek számára való hivatkozással tegyék meg.

Nyomatott Kőngorac János könyvnyomdájában Törökszentmiklóson.

Gyász. A mezőturi belterületi állami tanítótestület mély szomorúsággal jelenti, hogy szeretett kartársunk: **Dobay Ákos** áll. tanító 30 éves korában, szolgálatának 10. évében váratlanul elhunyt. Szeretett kartársunk menekült székely szülők gyermeke volt, kinek szülei Erdélyben oláh impérium alatt küzdve, várják felszabadításukat. Dobay Ákos a népnevelés terén kiváló szorgalmat fejtett ki. Érettségi vizsgára is készült, hogy jogot végezzen. A tevékeny, szorgalmas tanítóban igen sokat veszített a népművelés kulturája.

Tálas Ernőné szül. Horváth Emilia jászárokszállási áll. el. iskolai tanítónő hosszú és kinos szenvedés után f. évi április hó folyamán elhunyt.

Áthelyezések. Vallás- és közokt. Miniszter Kósó Anna áll. ovónőt a kisujszállási közs. óvodától a törökszentmiklósi áll. óvodához, Csomor Irén áll. el. tanítónőt a szolnoki pénzügyigazgatóságából a szolnoki Bány-utcai áll. el. iskolához helyezte át.

Füleky János és Fiai

asztalos munkák, butorgyára és temetkezési vállalata Szolnok. Gyárt mindennemű épület, asztalos munkát, a legegyszerűbb és legdiszesebb bútorokat, külön megrendelés és tervezés nélkül. Kész bútorok raktáron!

Uj. Kalocsy János építőmester jelölt.

(Szolnok Baththyányi-nica 918.) az ózdi vasgyárból visszatért. Vállal mindennemű speciális gyári építési munkákat. Nedves falak elszigetelését, szárazzá tételét és tervezéseket. Házjavításokat a legolcsóbban eszközöl. — —

Herédi Gyula cipész, műrték után legmodernebb férfi és női cipőket készíthet lehet jutányos ár mellett. Üzlete Szolnokon, Szigeti-utca sarkán az állomás mellett.

HORVÁTH IMRE

törökszentmiklósi lakos, kész kender feldolgozható felében. — A feldolgozott készlet, kender munka, jutányos áron és állandóan kapható. — Deák Ferencz-utca.

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK VÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS.

A kir. tanfelügyelőség, a vármegyei tanító egyesület és a vármegyei iskolán kívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Kiadja a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei Tanítóegyesület. Megjelenik havonként.

Egész évre 4000 kor.
Fél évre 2000 kor.
Egyes szám ára 400 K.

Főszerkesztő:
MAGYARY GYULA

Felelős szerkesztő:
MÉHES ENDRE.

Előfizetési és hirdetési díjak, reklamációk Jánossy Pál egy. pénztároshoz, a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőség Szolnok (vásártéri iskola) címére küldendők. Kéziratokat nem adjuk vissza.

† Brózsik Pál.

A Mindenható akarata beteljesedett!

A magyar tanítói életnek legkiválóbb alakját és kiválóan elismert vezető emberét sirba döntötte a kérlelhetetlen halál, mely koránt sem ismer megalkuvást, amikor a halandó ember órája utolsót üt.

Brózsik Pál tanítóvezér meghalt! Már csak kiváló érdemeinek emlékét zártuk szívünk szeretetébe. Ime a tanítói igazságért sokat és évtizedeken keresztül harcolt vezérnek magasan lobogó zászlója váratlanul kihullott acélos kezéből a *végzetnek tettészó parancsára.* Kevés van hozzá hasonló, ki hazafias szeretetétől ösztökélve úgy megállja helyét — még a legviharosabb időkben is — mint **Ő!** Nyíltan harcolt és merészen ama megrendíthetetlen igazságért, mely impozáns jogokat nyújt a magyar tanítóságnak a társadalmi életben számottevő állásfoglalásra. Évtizedek alatt présbe szorított tanítói jogosultságnak szabadabbá való tételében kivívott független és önálló munkatér halhatatlan nevéhez fűződik. Annál is inkább, mert a közszolgálati érdekeket célzó és a népművelést előbbre vivő munkásságába csak azokat vonta be, kik nemzeti dicső ideálokért vele egyaránt önzetlenül rajongani tudtak.

Puritan jellemű tanítóvezérnek magasba szárnyaló szellemi tehetsége és mélyen érző

hazafiassága tántoríthatatlan munkásságra predesztinálta, ki a természet bölcs törvényei szerint élve, megállást nem ismert, hanem bizva az igazság természetes mivoltában, előre törtetett példaadóan, hogy a tanítói névnek és nemes munkásságának tekintélyes értéket és megbecsülést szerezzen.

Ritka idealizmussal megáldott tanítóvezér, ki az anyagiasság csábító érdekei fölött mindenkor emelkedetten állott a dus eszmékben gazdag szellemi tehetségével és szervező képességével. S a kik őt így ismerték és megértették, azok spontán zászlója alá sereglettek, hogy a nemzeti ügyek közszolgálatában önzetlenül dolgozó apostolai lehessenek a szétmargolt hazának.

Sok követője volt egy táborban, melynek élén állva **Ő,** elévülhetetlen győzelmeit aratott a tanügyi érdekében. E mellett leghivebben tanuskodik a pedagógiai irodalom történelmi sajtója, mely a vezér győzelmeinek nagy jelentőségű mindenkori érdemeivel behatóan és érdemszerűen foglalkozott. Kiváló szónoki tehetsége még az ellenségeit is meggyőzte a tévedés mibenlétéről, miáltal országosan elismert névre tett szert. Nem a frázisok pusztába kiáltó szavak kísérték munkásságát, hanem a tények messzire nyúló jelentősége tette ékessé és értékessé tanítói működését, melynek magvát a gyakorlati élet legpraktikusabb célokhoz vezető forrásaiból merítette.

Adott alkalmak szerint, amint azt a szükség megkövetelte, több tanügyi lapnak belső mun-

katársa volt, sőt szerkesztője is, hogy a tanügyi politikai hatalomnak saját útján is érvényt biztosítson az ország egész vonalán. Így tanügyi-politikai, pedagógiai és szépirodalmi cikkei által a hatóságok és a tanügyi körök figyelmét teljesen magára vonta, miért is kedvelt és megbecsülhetetlen tagja volt a társadalmi életnek.

Kedves Brózsik barátunk! A midőn hozzád búcsuszavunkat intézzük, kérünk, tekints le a magasság dicső országából hazánkra s légy ott is oly kitarító szöszölője ügyünknek, mint itt voltál.

Áldás poraidra!

(m. e.)

* * *

Brózsik Pál 1867 év július 3-án Esztergomban született, hol iskoláit elvégezve 1886. évben az esztergomi tanítóképzőben jeles eredményű tanítói oklevelet nyert. Első tanítói állomása Csitár nevű község volt. Alig két évig működött Csitárban, 1888. július 23-án a Szent-endrei róm. kath. egyház sok pályázó közül őt választotta meg kántortanítóná. Itt kezdődik Brózsik Pál kartársunk szárnybontogatása, ki tele ambícióval, a fiatal tanító irodalommal is kezdett foglalkozni. Kíváncsian az „Egyetértés” politikai napilap tanügyi rovatnak állandó vezetője volt. Nagy érdeklődéssel volt a fővárosi tanügyi körök munkássága iránt, melyekkel szoros viszonyba lépett s ugy alkalma is nyílt figyelemreméltó munkásságot kifejteni. Magas természetű, szikár testű fiatal tanító előadásai, irodalmi munkái és talpraesett felszólalásai által annyira magára vonta a kultuszminisztérium vezető embereinek figyelmét, hogy 1893-ban Szatmár min. tanácsos ajánlatára az akkori Kultuszminiszter ur a nagygái (Hunyad várm.) áll. el. iskolához igazgatóvá nevezte ki. Hosszu időn keresztül vezette az iskolát magyar szellemben és mint kiváló tehetségű tanító rövidesen Varm. Tanítói Egyesületnek elnöke lett. Mint ilyen az Orsz. Tanítói gyűlésekben vezető helyen foglalt állást s ebbeli tevékenységében kiváló érdemeket szerzett a magyar tanítóságnak. 1905-ben Brózsikot már Szolnokon látjuk működni. A Kultuszgkormány kiváló érdemeinek elismeréséül a községelérdekek Szolnokra helyezte át, hol az áll. el. iskolák tanfőnökeinek majd a várm. Tanítói Egyesület elnöke lett s ezen tisztségében utolsó lehetéteig ügybuzgón dolgozott. Hogy a közügyek terén milyen tevékenységet fejtett ki, legjobban igazolja a Jász-Nagykun-Szolnok Várm. Általános Tanítóegyesület által kiadott gyászjelentés.

Nekrolog Brózsik Palhoz.

— Irta: Oreskó Dezaó. —

Móttó: Esett egy kis eső,
sajna elállt!
Hullott egy kis harmat
hamar elszállt!

Biz alig voltál
Ötvenhat éves,
Mégis a munkád
Sok százévesnek
Nyomába hág . . .

* * *
Te vigasztgattál.
Te ösztökléttél
Biztatva, bizva
Látva jövőt,
S mégis Te lettel
Ily hamarosan
A letörött!

S mégis Te hoztál
Óh, soh' nem remélt
Jövőt nekünk.
Te nem éréd meg,
Óh, Te kidőltél
Időnap előtt!

Értünk fáradtlál
Nem magadért Te!
Im közös sors ez,
Ki gondolhatta?
Ki képzelte hogy
Igy végezed?!

Vártuk az élet
Biztató reményét:
Voltál a remény
Biztató nyár.
Visszaemlékszünk
Jól határozott
Czéljaidra,
Ismert eszközidnek

Oly válogatós
Fogásira.

Se balra — jobbra
Nem tekintgetve,
Tanítónépünk
Jövőjéért
Fellelni mindig
Te kész valál.
Gatát ismerve,
Nagyot letörni
erős lélekkel
Bátor valál.

Óh mért dolgozál
Emberöltön át?
S mért áldozd fel
Önmagadat!
Önzésnélküli,
S telt önrzettel
Dacolni kicsikkkel
Nem habozál!
Tanítva-tanítói
Mindannyiunkért
Mester levél.
S mi lett a sorod . . ?
Óh közös sorsunk!
Lehullt fellel!

* * *
S most elbocsátunk.
Nyugodj békén a
Viszontlátásra
Isten veled!
Emléked itt él.
Tanítónéped
Soh' sem feled!

Temetés.

Folyó évi augusztus hó 9-én kora hajnali órákban a szolnoki Abonyi-uti áll. el. iskola homlokzatán egykedvűen lengett a fekete gyászlobogó. Sziute hihetetlennek tetsző volt a tragikus esemény, mely fájdalmas gyászba borította a hátra levő család, széleskörű rokonságot és a tanítói egyesületet. Szolnok városának társadalmát, a mélyen érző gyász váratlanul érte, mert szeretett halottunk betegsége alatt többször fennjárt, dacára súlyos fájdalmai voltak. A nagy lelki erejű és szellemi tehetségű kartársunk, bizva felgyógyulásában, be-

tegsége alatt is komoly terveket szőtt a jövőre nézve s terveit legkedvesebb barátaiival szívesen közölte. Tanácsokat osztogatóit a hozzáfordulóknak, különösen egyesületi kérdések tárgyában. Mennyire fájt neki az hogy a VIII. egyetemes gyűlésen nem lehetett jelen, melynek előkészítésében mint igazgatósági tag, jelentékeny részt vett.

Fájdalmunk sajnálatára, terveit nem hajhatta végére. A halál kegyetlenül végzett, melynek hatása alatt aug. 8-án este 11 órakor a közkórház kórtermében nehéz vonaglások közepette lehelle ki lelkét.

A szolnoki áll. el. isk. tanteszület bár megtört szíve: és mélyen érző fájdalomtól sújtva kötelességszerűen nyomban értekezletet tartott, hogy szeretett kartársának, elnökének és vezérének impozáns temetéséről gondoskodjék. Az értekezlet 8 tagból álló bizottságot rendelt ki, mely elhatározta, hogy halottunk földi maradványait a közkórházból hazaszállítja s iskolájában ravatalozza fel. Megtörtént! A temetkezési vállalat díszes pompával állította fel a ravatalt, mely öröközől pálmák közt ragyogott a fenyőtől.

Szeretett halottunk temetését a bizottság aug. hó 11-én d. e. 10 órára tűzte ki, mely az iskola udvarán ezerre menő gyászközönség részvételével folyt le. Vidékről sok kartárs volt jelen halottunk temetésén. A temetést rkath. szertartás szerint P. Véén Jakab ferenc-rendű házfőnök két segéd lelkéssel végezte. Közben a szolnoki úri dalárda Novothny Jenő karmester vezetésével könnyfacsarásig megható gyászdalokat énekelt.

A szertartás végeztével Bihary István vármegyénk kir. tanfelügyelője búcsúztatta elnökünket, aki a többek közt a következőket mondta:

Gyászoló közönség! — Ez az óra az emlékezés órája. Gondolataink elszállnak messze, messze évtizedekre. Könnyedén szállnak el de oly terhesen térnek vissza. Terhessé teszi az a sok-sok gond, küzdelem, az a sok fájdalmas könny és vér, amelyek a legutóbbi évek alatt borussá tették az égboltot.

Elszállnak mint a tavaszi fuvalom és visszatérnek, mint a terhes felhő, reánehezvedve lelkünkre, könnyel lehelve az arcunkra, szemünkre. Az emlékezésnek ebben a szomorú órájában a nemzetéért dolgozó tisztviselőnek egy típusát s annak küzdelmes életét látom elvonulni szemem előtt. Látom a magyar néptanítót, aki nehéz anyagi viszonyok között küzd és abból a kicsiből is juttat, hogy ha azt a közérdek úgy kívánja. Látom, amint leereszkedik kicsiny növendékeinek lelki világához, amint gyermek lesz a gyermekek között és nagyok között. Ott látjuk ezt a typpust a társadalom minden mozgalmában, ha kell példát mutat felölt tanítványainak és fegyverrel védi hazáját és a nagy összeroppanás után, hazánk szétmarcangolása után az első

szökött siet az újraépítő munkához. Magyarország más második ezredéves alapjának lerakásához. Szalad, fut, fárad, reggeltől estig, mert reá van bízva a legszentebb feladat a magyar ifjúság nevelése.

Ritkulnak soraink. A kiváló népnevelőkből sokat elragadott már közülünk a küzdelmes munka, de a népnevelők tábora lankadatlanul dolgozik tovább. A magyar népnevelőnek volt kiváló képviselője Brózsik Pál. Akik itt körülálljuk koporsóját, mindnyájan tudjuk, hogy milyen lelkesedéssel és fáradhatatlanul végezte ő a kötelességeit és ha a megilletődésnek jelen szomorú pillanatában nem is tudom méltatni méltóan az ő nehéz küzdelmes életét, azonban az újakon az a nyomasztó csend, a szempillákon a meg-megrezdülő könnycsepp azhiszem legjobban bizonyítja, hogy mindnyájan érezzük, tudjuk, mit veszítettünk akkor, amikor elvesztettük tanítóegyesületünk elnökét, valamint ennek a virulásnak indult intézetnek igazgatóját, tudjuk, hogy mindvégig becsületesen igyekezett ő kötelességeinek megfelelni. Az ő munkásságát nem határozták el ennek az iskolának falai, mert nemcsak kartársai, tanítványai fogják hálásan emlegetni az ő emlékét, hanem az a sok-sok országos, megyei, városi intézet, amelynek a megboldogult vezetője, vagy fáradhatatlan munkás tagja volt. Azonban ez a fáradhatatlan szív kihűlt. Az izzó tűz ellobbant és a kiégett zsarátnok itt fekszik ebben a koporsóban. Az ellobbant lángból nem maradt más nekünk hátra, mint egy búsan simogató meleg szeretet, melyet az ő lángja keltett mi bennünk, sugározzuk ki azért lelkünkől, szeretetünknek e melegét és kartársi szeretetünkkel vigasztaljuk, támogatassuk elárult szegény családját. Brózsik Pál szíve a hosszú küzdelem után megszünt dobogni. Még most körülálljuk a koporsóját annak a férfinak, aki annyira szerette kartársait és aki mégis nagy szomorúságot szerzett nekünk, amikor minden marasztalás dacára eltávozott nekünkől. Azonban elmúlik minden csak az Isten, az Ige örök. Elmúlnak mi is. A mi testünk nyugvóhelyét sem fogja semmi jelölni, csak egy kereszt. Új nemzedék jön az elődök után. Azonban a tiszteséges, hálás, becsületes utódok nagy elődeik emlékezte előtt megfogják gyujtani minden esztendőben az emlékezés fákláját. Ebben a hitben búcsúzom Brózsik Pál szeretett pályatársunknak rövid küzdelemben összeroncolt porhüvelyétől. Nyugodjál békében! Isten veled!

Majd Csighy Sándor áll. isk. igazgató, mint az Állami Tanítók Országos Egyesületének alelnöke mondott beszédet, mely alább következik:

Mélyen tisztelt gyászoló gyűlekezet!

Kedves Halottunk!

A midőn a koporsóhoz lépek én is, hogy tisz-

lemhez képest hallhassam megyei és országos egyesületünk veszteség, fájdalom és a végbűcsű szavai, érzem és bevallom, hogy egy láthatatlan erő, egy megfélemlítő hatalom égető szorítással fojtogat, de ugyanakkor azt is érzem, hogy szintén egy láthatatlan győngéd, meleg kéz lelki simogatása gyöngye hangoknak erőt, színt, kölcsönöz, hogy „tisztrede zenghessek éneket.”

Gyászoló Gyülekezet!

Ebben a koporsósn a mi tanítómesterünk és vezérünk alusza örök álmát aki az Élet földhöz nyugózó akadályai közt is fel tudott szárnyalni arra a sokak által még se közelített eszmei magaslatra, hogy az iskola kiválóságát nem az elhelyezés célszerűsége, nem a felszerelés mintaszerűsége, nem az anyagiak teljessége, nem az ellenőrzés mértéke, nem a széles lendületű tanterv, nem a bírálat tűzből sértetlenül kikerült tankönyv, hanem egyes egyedül és kizárólag a tanító kiválósága eredményezi és biztosítja azt a Krisztusi munkát, amelyben a közönség, a világ még akkor is valami magasabb ideál után figyel, keres, kutál, követel, amikor ő maga éppen a vastag hasznalóság oltárán az arany berajt imáadásában bűnözök.

És ha meg is van bennünk ami Te benned teljes mértékben meg is volt, az igazi tanításnak ez a megtaníthatatlan és megtanulhatatlan, Istentől lelkünkbe oltott magasztos érzés, a mindennapos élet kicsinyes, de sokszor annál inkább bántóbb tövis szúrása gyakran zúdítja ránk a csüggedés szelét, a csöndben, a tudással ennek a fekete földnek imádatából téplálkozó lelkesedéssel végzett munkánknak a fel nem ismerése, vagy éppen félre ismerése — és ezt bizonyítom állítom, — sokszor ösztönöz bennünket arra, hogy dobjuk félre mi is a nem e világba való idealizmust legyünk szakmányosok, végezzük mi is, de lélek nélkül a tánc bizotlakat.

Tégedet is szíven szúrt a salakos Élet durva tövise és: tanító mellett fogják fel a rád törő támadás erejét, mérgét és Te felemelt fővel bár, de elborult homlokkal vonszoltad tovább a hivatásod edes terhét, még véresre sebzett szíved és törekeny kezud a koporsóban örök nyugalmat, békét nem talált.

Ajakodon elnémult a tudás szava, munkás kezeden lehanyatlott a rád bízott zászló s mi akik utolsó utadon elkísérünk, felemeljük a zászlót s úgy amint kaptad, szeplőtlenül adjuk vissza tanító-táborodnak, pohüvelyedet átadjuk az edes anya-földnek, emlékedet pedig lelkünkbe zárjuk.

Azokat pedig akik sorra készülnek koporsójukba e koporsó után, elvezetem ahhoz az örök forráshoz, melynek élet vizéből a megpróbáltatások fekete perceiben magam is merítettem már: a hit forrását értem.

Merítetek, mert csak ettől meríthettek fájdalomokra irt, bánatotokra vigasztalást.

Kedves Halottunk Brózsik Pál! Nem zavarom tovább siri nyugalmadat. Elbocsátunk és követünk utolsó utadon is. A viszontlátásra! Isten veled.

Ezzel a gyászszertartás véget ér, következett az utolsó út. Drága halottunk koporsóját, négy markos kezű kartárs a négy lovas halottas kocsira téve, megindult a gyászmenet, hogy utolsó útjában elkísérje azt, ki élők között nevet, tekintélyt, megbecsülést és szeretetet szerzett.

Közvetlen a sirnál Oreskő Dezső kartárs is koporsó elé lépett, hogy az Abonyi-úti áll. el iskolai tanstület és növendékek nevében elbűcsűzzék Brózsik kartársától, igazgatóját, ki vel évtizedeken keresztül együtt dolgozott.

Aldás emlékének!

HIVATALOS RÉSZ.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelője.

7227—1923 szám.

Valamennyi elemi és polgári iskola tekintetes Igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Ur folyó év július hó 26-án kelt 49694 számú rendeletével a múlt évi 26998—922 számú rendelete következtében az 1921—22 tanévben az elemi és polgári iskolákban megtartott szülői értekezletekről évről-évre bekívánt összefoglaló jelentéseket egységessé öhajtja tenni. Felhívom ezért az összes iskolák igazgatóit, hogy egyelőre az 1922—23 tanévről 8 nap alatt közöljék a következő adatokat:

a) Mikor és hány értekezlet volt az iskolában?

b) Mely kérdésekkel és milyen formában foglalkoztak az értekezletek?

c) Milyen érdeklődést tanúsítottak irántuk a szülők s milyen eszmecsere folyt az értekezleten.

d) Minő intézkedésekkel volnának erősíthetők és állandósíthatók, hogy az iskola és szülőház közötti kapcsolat minél gyümölcsözőbbé váljék nevelés és oktatásügyünk javára.

Szolnok, 1923 évi szeptember hó 10.

Bihary, kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelője.

7228—1923. szám.

Valamennyi elemi és polgári iskola Igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter ur folyó évi augusztus hó 28-án kelt 111818 számú rendelete szerint folyó év augusztus hó 20-án 106767 szám alatti rendeletével a könyvkiadókat arra kötelezte, hogy az engedélyezett árak feltüntetésével szerkesztett tankönyv árjegyzékekkel összes viszont elárusítóikat lássák el azzal a figyelmeztetéssel, hogy vevőiknek az árjegyzékben feltüntetett árnál többet felszámítaniok nem szabad, az árjegyzéket pedig az üzletben könnyen látható és hozzáférhető helyen kiügyesztetni tartoznak.

Mivel egyes kereskedők különböző cimeken (portó, csomagolás, felár) az engedélyezett árnál magasabb árakat számítottak; mivel a papírosnak és munkadíjnak rendkívüli emelkedése a tankönyveknek árát ugysis oly magasra szöktette fel, hogy a tanulást és tanítást már-már veszélyezteteti, felhívom ezért az összes elemi iskolai tanítókat és polgári iskolai tanárokat, hogy a fenti rendelet végrehajtását kísérjék figyelemmel s amennyiben ilyenféle esetek tudomására jutnak, azokat jelentésük fel, az illetők neveit, lakáshelyet az eset részletes leírásával és e netalán rendelkezésre álló bizonyítékokkal jelentésük be hivatalomnak.

Szolnok, 1923. évi szeptember hó 10.

Bihary, kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelője.

6081—1923 szám.

Valamennyi állami elemi népiskola tekintetes Igazgatóságának.

A legutóbbi iskolálatogatásaim alkalmával azt tapasztaltam, hogy az iskolai ifjúsági könyvtárak kezelése legtöbb iskolánál nem felel meg az utasításban előirt követelményeknek.

Ezért elrendelem, hogy minden iskolánál meghatározott napokon a tanulóknak megfelelő könyvek osztassanak ki az ifjúsági könyvtárból. A könyvek kiadásánál vezessenek nyilvántartást, hogy melyik tanuló hányszor vált könyvet, viz-

szakérdezés után őrizték ellen az osztályvezetőt, hogy a tanulók a kivett könyvet olvasták, vagy nem. Figyeljek meg, hogy a tanulók melyik műveket szeretik legjobban olvasni.

Minden tanév végén (július 15-ig) tegyen az igazgató-tanító jelentést a könyvtárról, annak forgalmáról az alábbiakban:

I. Az iskolára vonatkozó általános adatok:

A tantestület tagjainak száma.

Az osztályok száma.

A tanulók száma osztályok szerint.

Van-e az iskola kebelében ifjúsági egyesület szervezve? Ha van, hány a tagok száma? Van az ifjúsági egyesületnek külön könyvtára? Ha van hány kötetből áll és mekkora annak értéke?

II. Az ifjúsági könyvtárra vonatkozó részletes adatok:

Mikor lett alapítva a könyvtár?

Az utolsó selejtezési év?

Hivatalos típusok szerint van-e szervezve az ifjúsági könyvtár? Ha igen, hányadik típus? Az ifjúsági könyvtár kötetének száma és értéke?

A könyvtár forgalom?

A lefolyt iskolai évben hány tanuló váltott az ifjúsági könyvtárból könyvet és hányan nem, minden osztályban külön-külön.

Mily időközökben történt a könyvtározás? Átlag hány könyvet olvasott át egy tanuló a lefolyt iskolai évben osztályok szerint?

Az ifjúsági könyvtárak könyveit olvassák-e a tanulók hozzátartozói is? A szülők magatartása az ifjúsági könyvtárral szemben?

A 10 legnépszerűbb olvasmány népszerűségük sorrendjében osztályok szerint?

Milyen olvasmányokat nem kedvelnek a tanulók?

A lefolyt iskola év alatt hány kötet veszett el? Hány rongálódott meg és hány szorul új kötésre?

Szolnok, 1923. szeptember 10.

Bihary, kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelője.

7080—1923 szám.

Valamennyi elemi iskola Tekintetes Igazgatójának, illetve tanítójának.

Az állami gyermekmenhelyek Igazgatója a

28938—923. számu átiratában arról értesített, hogy a gyermekmenhelyi tanköteleseknek pontos beiskolázása és tanszerekkel való ellátása tárgyában intézkedett. Hogy intézkedései a kívánt célt elérjék, felkérem a tekintetes Cimet, hogy a tanszerszükségletek összeállításánál a telepfelügyelőnek legyenek segítségére, nem különben a tanszerek szétosztásánál is. A beszerzett tanszereket a telepfelügyelők az iskolákban az osztály tanító jelenletében fogják kiosztani s ekkor a kiosztás megtörtentét az osztály tanítók a kiosztás alapját képező kimutatáson igazolják.

Szolnok, 1928. évi szeptember hó 14-én.

Bihary, kir. tanfelügyelő.

Iskolánkívüli oktatás.

Rovatvezető: Szathmáry Lajos népműv. titkár.

Fölhívás a magyar közönséghez.

Minden magyar ember tisztelegjen a nemzeti zászló előtt!

A Magyar Nemzeti Szövetség igazgatósága egyik legutóbb tartott ülésében elhatározta, hogy általános társadalmi mozgalmat indít az iránt, hogy a magyar nemzeti zászló előtt minden honpolgár külsőleg fejje ki tiszteletadását.

Szükség van erre, mert dacára annak, hogy a Társadalmi Egyesületek Szövetsége már közel két év előtt felszólította a magyar közönséget a nemzeti zászló előtt való tisztelgésre, még mindig főnnál az a szégyenletes állapot, hogy nálunk a közönség akkor, mikor egy-egy katonai csapat által vitt nemzeti lobogóval találkozik, oly egykedvűen, oly közönyösen megy el mellette, mint ha a magyar államnak és nemzeti egységnek ezt a megszentelt jelvényt észre sem venné, mintha semmi köze se volna hozzá.

Németországban és Olaszországban a katonai csapatok előtt vitt zászló láttára az utca forgalma egy percre megáll, minden arc a zászló felé fordul, a férfiak kalapjukat levéve tisztelegnek.

A francia nép hangosan tüntet és kalapját levéve éjjelez, mikor a nemzeti zászlóval találkozik.

Angliában ősi hagyományok alapján a nemzeti zászlót ugyanaz a tisztelet illeti meg, mint az egyházi köröketben vitt oltári szentséget.

Nálunk azt a megkülönböztetett tiszteletadást, amely

a nemzeti zászló: megilleti ebbeli közjogi viszonyaink homályosították el, illetve érvényesülni, szokássá válni nem engedték.

A régebbi katonai szolgálati szabályzat, — amely csakis az egyenruhát viselő katonai személyekre volt kötelező, — csakis a hadsereg zászlója előtt tette kötelezővé a tisztelgést. Ez a zászló azonban nem volt a magyar zászló. Utóbb ugyanaz a tisztelgés kijárt ugyan honvédszászlónak is, de a polgári közönség ebben is csak katonai zászlót látott és már meggyökeresedett benne az a fölfogás, hogy a katonai zászló előtt csak a katonai személyek tartoznak tisztelegni.

Annak, hogy a nemzeti lobogó előtti tiszteletadás általánossá, minden honpolgárt kötelező szokássá váljék, utjában állottak azok az irányzatok, amelyek vagy az osztrák centralizmus, vagy a nemzetköziség érdekében törekedtek a magyar nemzeti öntudatot elhomályosítani.

Felhívunk tehát minden magyar férfit és nőt, hogy bárhol találkozunk egy magyar katonacsapattal, amely a nemzeti lobogó alatt vonul, tiszteletadás jelül álljanak meg, forduljanak arccal a nemzeti lobogó felé s a férfiak vegyék le kalapjukat!

Felhívunk mindenkit arra is, hogy ha látnak a járulékok között olyanokat, akik elmulasztanak ezt a tisztelgést, azokat figyelmeztessék arra, hogy ez hazafias kötelesség.

Szolnok, 1923. szeptember 10-én.

Hazafias üdvözléssel:

Bihary István
nyv. elnök.

Szathmáry Lajos
népműv. titkár.

Szám: 277—923.

Népműv. Biz.

Valemnnyai közönségi Iskolánkívüli Népművelési Bizottságnak.

Vallás- és közoktatásügyi Miniszter Ur 235—922 ink. sz. rendeletére felkérjük, hogy az Országos Közmivelődési Tanács (Budapest IV. Ferenczyek-tere 3. II. em.) kiadásában megjelenő „Vasárnapi Hónap” című heti folyóiratra, mely hasznos, népszerűen megírt cikkeivel a népművelésnek már eddig is elismerésre méltó szolgálattal tett, előfizeteket gyűjteni s azt a Bizottság részére is megrendelni sziveskedjék.

Hazafias üdvözléssel:

Szolnok, 1923. szeptember hó 10-én.

Bihary István
kir. tan. ügyv. elnök.

Szathmáry Lajos
titkár.

Szám: 287—923.

Népműv. Biz.

Valemnnyai közönségi Iskolánkívüli Népművelési Bizottságnak.

A Magyar Néprajzi Társaság elhatározta, hogy a magyar táncok gyakorlásánál az utóbbi időben meghonosodott tájékozatlanság megszüntetése és az e téren mutatkozó elfajulás megakadályozása, általában pedig a magyar táncok tudományos kutatásának és megismerésének előmozdítása céljából: Dr. Réthelyi Pál és Marián bencés tanárnak, a Magyar Néprajzi Társaság vál. tagjának „A magyarság táncai” e néprajzi és művelődéstörténeti monográfiáját, a „Magyar Néprajzi Könyvtár” harmadik folyama i. köteteként kiadja. A mű mely szorgos, tudományos bűvárlát eredménye, erről a tárgykörrel az első összefoglaló részletes munkát és az irodalmi és szájhagyománybeli források bő felhasználásával készült, úgy a magyar népet, mint a hazai, művelődéstörténet szempontjából egyaránt hízagot pótol és kellő tudományos színvonalon, de mégis könnyen érthető nyelvezettel, élvezetes modorban adja elő a tárgyat. A monográfia a következő fejezeteket foglalja magában: Tájékoztató. — A tánc. — A magyar faj táncszere és táncavalósága. — A magyar néptánc. — A magyar néptánc ősi egysége és ketté válása: a nemstánc és parasztánc. — A régi magyar tánc jellegzeteségei; illem- és táncszabályok, szépségi kellekek, tánciskolák és táncmesterek. — A magyar tánc száműzése az úri táncvígalmakról és diadalmas visszatérése. — A csárdás. — Vidéki eltérések a néptáncban. — A magyar nép táncitanulása és táncmulatságai. — A magyar néptánc hatása a környező nemzetiségekre és a külföldiekre. — Különleges magyar táncok. — Halottas táncok. — A káljai kettős. — Magyar szóló. — Jelképes és játékos táncok. stb. stb.

A mű 27 hangjegyei és 25 magyarzóképpel, kb. 16—18 ivnyi terjedelemben, izléses kiadásban, az előállítási nehézségek miatt azonban korlátolt példányszámban kerül a könyvpiacra; kerjük, hogy e művet megrendelni és előadásain felhasználni sziveskedjék.

Minden megkeresés a Magyar Néprajzi Társaság Titkári Hivatalához (Budapest VI. Városliget, Iparcsarnok) intézendő.

Hazafias üdvözléssel:

Szolnok, 1923. szeptember 10.

Bihary István
kir. tan. ügyv. elnök.

Szathmáry Lajos
titkár.



HIREK.

Tanfelügyelőnk szabadsága. Vármegegyénk kir. tanfelügyelője, Bihary István, hat heti szabadságának letelte után augusztus hó 26-án újra elfoglalta hivatalát, hogy felrüssölt erővel folytassa, irányítsa a tankerület kultur életét felkentő munkáját. A szabadságot élvező kir. tanfelügyelőt dr. Halmos Andor és Pethes Gyula kir. segéd-tanfelügyelők helyettesítették.

Tanév kezdete. Szeptemberrel beköszöntött az iskolai év kezdete, ami azt jelenti, hogy vége a diák élet pajzán örömeinek, a korlátlan szabadságnak és sok más diák életbeli boldogságnak. De azért boldognak tarthatja magát az a gyerek, amelyik a mai nehéz viszonyok között diák lehet, mert az elviselhetetlen drágaság miatt igen sok szorgalmas és tehetséges tanuló nem képes iskoláit folytatni, mivel a beiratási díjak, az iskolakönyvek és tanszerek elképzeltetlen összegeket igényelnek. A tanév kezdetét jelentő „Veni Sancte” minden iskolánál megtartott s ma már újult erővel folyik a munka minden iskolában, amely munkához úgy a tanítóknak, mint a diákseregnek jó kedvet, kitartást és teljes sikert kívánunk.

Ipariskolai igazgató választás. A szolnoki iparos tanonc iskolánál üresedésben volt igazgatói állásra a kir. tanfelügyelő ajánlatára az iskola felügyelő bizottsága egyhangulag Méhes Endre szolnoki áll. iskolai igazgatótanítót választotta meg. Lapunk felelős szerkesztője ezen új állásában is jelét fogja adni eddig is ismert munkakedvének s szervező képességének. Gratulálunk.

Igazgató választás. A Gyenes József szolnoki római kath. iskolai igazgatótanító halála folytán megüresedett igazgatói állást a napokban töltötte be az iskolaszék, amikor is egyhangulag Magyary Albert ugyanezen iskolánál működő osztálytanító választatott meg igazgatóvá. A választást Hanauer István váci megyés püspök megerősítette. Magyary Albertben kiváló, vezetésre alkalmas, agilis egyént nyert a szolnoki római kath. Konstantin iskola.

Népfőiskolai tanfolyam. Benedek János szolnoki polg. isk. igazgató vezetés alatt a szolnoki munkásgimnáziumban a 1922—923. tanévben 108 órai tanítás tartatott.

Családi öröm. Az elmúlt szünidő bizonyára legnagyobb örömet és boldogságot jelentett azon kollégákra nézve, akiknek otthonában nem a vasut, vagy a Gőzhajó, hanem a kedvelt gólyamadár szállította azt az aranyos kis vendéget, akit a szülők és a családtagok szeretetén kívül az anyakönyvi és lelkesi hivatali ismétlődő családtagnak minősít. Ilyen várva várt örömben volt része (az e tekintetben is példát adó) kir. tanfelügyelőnek, Bihary Istvánnak, kinek érces hangját már most túlharsogja a mult hetekben érkezett kis leányának éjjel-nappal ismétlődő hangicsálása. Egyéb fiatal tanítópárt megelőzve, ugyancsak a gólya szállított kedves vendéget Magyary Albert Konstantin iskolai igazgató és Murádyné Trásy Vilma szolnok-újvárosi tanítónő családjába is. Néhány nap múlva dr. Kerekes Sándorné Varga Emma otthonába is csecsemő gúnyogés váltja fel a gólyamadár elhallgató kelepelését. Gratulálunk a követésre méltó példákhoz.

Athelyezések. Bohus Lajos áll. tanító Rácalmás-Galambosról Kunszentmárton-Jaksorra, Király János Kunszentmárton-Jaksorról Jászárszállás-Gyorokpartra, Bocskay Mária Rakócifalváról Törökszentmiklós-Balla pusztára, Balázs Mária Törökszentmiklósról Zagvarónára (Nógrád-m.) Kovács Aranka Jászárszállás Gyorokpartról Jásvberény-Tápióra, Szutor Ferenc Dévaványa-Ködmönösről Mezőtúr-Kuriára, Vécsei József Kunszentmárton-Ugarról Jásvberény-Ujerdőre, Kisné Parenteri Margit Szűtszóról-Szelevényre, Domokosné Deák Olga-Orosházáról Rakócifalvára, Gojzer György Jásvberény-Tápióról Kunszentmárton-Ugarrá, Schiszel Mária Tiszasülyről Rakócifalvára, Gecse János és Gecsené Pap Mária Püspökudányról Cziobakháza-Egyeshalomra, Resz József Rakócifalváról Törökszentmiklós-Ballára, Kajári Ilona Turkevéről Mezőtúr-Csehalomra, Orosz György és Oroszné Jucina Erzsébet Szolnok-Szandáról Nagykörűbe, Szatmáry Lajos Nagykörűből Pécsre, Zavagyák Ernő Jákóhalmaról-Medgyeházára (Csanád-m.) Fenyőné Haraszti Ilona Cibakházáról Galgagyökre (Pest m.) Gárdonyi Jenő törökszentmiklósi izr. tanító a makói püigazgatósághoz, Polgár Jenő kisujszállási áll. tanító a makói püig-hoz, Kerecsz Anna Abaujszántóról a szolnoki püig-hoz, Szabados Ilona szolnoki izr. tanítónő a balasagymartai püig-hoz helyeztetett át, illetve osztott be.

Nyomatott Kongorác János könyvnyomdájában Törökszentmiklóson 1923.

Népies ismeretterjesztő előadások. A vármegye területén 1922—923. tanévben 26 községben 505 népies ismeretterjesztő előadást tartottak, melyeket 52.931 férfi és 15.813 nő halgatott meg.

Hat községből a jelentések még nem érkeztek be. Az előadók tiszteletdíjára a vallás-és közokt. miniszterium 48700 K-t, a várm. iskolánkülsi népművelési bizottság 43.600 K-t engedélyezett és utalt ki.

Népszerű tudományos előadások. A vármegye területén 1922—923 tanévben 14 helységbe 41 általános művelődési és 37 szakelőadást tartottak. Ezen előadásokat 7651 férfi és 1529 nő hallgatta meg. Előadói tiszteletdíj címén a vallás és közoktatásügyi min. miniszterium 24.600 Kor. és a várm. népművelési bizottság 5300 K-t engedélyezett és utalt ki. 2 községből jelentés még nem érkezett be.

Analfabéta tanfolyamok. Az 1922—923 tanévben Jásvberényben és szolnokon a katonai analfabéta tanfolyamok szép sikerrel zárultak. Előbbit a tanítóképző-intézetrel kapcsolatban Balázs Béla áll. tanítóképző int. igazgató szervezte és Bodor Dénes gyakorló-iskolai tanár vezette, utóbbit Dr. Mészáros János katonai lelkész szervezte és Méhes Endre igazgató tanító vezette.

A vármegyei bizottság bevétele az 1922—923. tanévben államsegélyekből 196.652 korona, a vármegye községeitől 228. 359 korona volt.

Ingyenes előadások. Kenderes, Nagyrév, Tiszaszentimre községben az előadók tiszteletdíjakat nem igényeltek. A Kőteleki előadók tisztelet díjakat a községi népművelési Bizottság részére, a Kunszentmártoni előadók pedig a község szegényei javára, Michnik Tibor pusztakengyeli uradalmi tanító az iskolai könyvtár javára, Renák Imre Tiszaroff-pusztagyendai tanító pedig a Szolnokon felépítendő Tanítók Házára adományozták. Utóbbi kötelezte magát, hogy erre a célra még minden évben 10 Kg. búzát ad. — E tettek önmagukban hordják az elismerést, a dicsőretet, a köszönetet.

Szerkesztői üzenetek

Többeknek. Ugy határoztuk, hogy a Brózsik temetési költségeihez minden egyesületi tag 2000 koronával járul. Ezen összeget pénztárosunk Jánossy Pál címére haladéktalanul küldjék be. Jövőben ezt — tekintet nélkül a temetkerési egyet alapszabályaira — állandósítjuk.

Magy. Művel.
Művelődés

GYKUN-SZOLNOK VÁRMEGYEI NÉPMŰVELÉS.

A kir. tanfelügyelőiség, a vármegyei tanító egyesület és a vármegyei iskolánkülsi népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Kiadja a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei Tanítóegyesület. Megjelenik havonként.
Előfizetési díjak:
Égész évre 4000 kor.
Fél évre 2000 kor.
Egyes szám ára 400 K.

Főszerkesztő:
MAGYARY GYULA.
Felelős szerkesztő:
MÉHESES ENDRE.

Előfizetési és hirdetési díjak, reklamációk Jánossy Pál egy. pénztároshoz, a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőség Szolnok (vásártéri iskola) címére küldendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

Petőfi.

A magyar nemzet nagy lelke Petőfi Sándor, mint egy fényes, nagy üstökös, 100 éves pályafutásának egy fordulóját teszi most ebben az esztendőben. — Az idős eme nagyszerű fordulatát nem engedhetjük elmenni mi sem közömbösen. Bár a centennárium második felében vagyunk már, mégis álljunk meg egy percre mi is, hiszen tart még a nagy ünnep. Mi még nem is ünnepeltünk e lap hasábjain Petőfi emlékének.

Petőfi-ről, mint pedagógusról nem beszélhetünk, mert ki tagadhatná el lang-teremtő örösi nevelő erejét? Egy nemzetet nevelt ő már életében's emberöltők múltak el azóta, mégis ez a nevelő erő, hatásából ma sem veszített semmit. Egy egész nemzetet és annak azóta felnövekedett számos nemzedékét nevelte ő lángoló hazaszeretetre, felfügés bátorságra, önértetre, a jellem tisztaságára, szülői, hitvesi és testvéri szeretetre, ember szeretetre, a természet és a nagy magyar Alföld imádására. Lelkében égtek a legforróbb, de egyszersmind a legégitőbb, legtisztább, eszményi szerelem, örök, isteni példájával a földi salaktól ment' szent érzelemnek.

Magában hordozta egész Magyarország lelkét, szívét. — Szíve, lelke örült, vagy bús volt, a szerint, amilyen volt nemzete sorsa. A nemzet öröme beragyogta a szívét, a honnan ez az öröm százszoros ragyogással sugárzott vissza nemzetére s a haza bánata aggodalma a legmélyesegesebben, legigazabban lüktetett az ő nagy szívében. — Mert egy volt a lelke a nemzet lelkével, lélek és érzés egy és ugyanaz volt, egy volt a szív, egy volt a dobbanása. Ebben az esztendőben az egész világ ünnepli az ő nagy szellemét, mely örök kincse az emberiségnek s Istennek örök dicsősége. A hatalmas Istennek millió és millió emberi kebelben ragyogó piciny szikrája Petőfi lelkében égő, ragyogó fáklyává megnövekedve hirdeti az Istenség élő valóságát.

Most, hogy Petőfit világszerte ünneplik, lelke n tele van az ő lelkével. Gyakorta lelki szemem előtt

látom sovány, szegényes alakját, vándorbottal a kezében, köpönyeggel a vállán. Amennyire itt érzem, itt közöltünk, hogy szinte az utcán látom, másod-harmadmagával a lángszellemű arcáról sugározni lelkének nagyszerű megnyilatkozásait. Leikem szinte örömpreves felkiált, igen, ő itt van! ismét itt van közöttünk, hogy világszerte gyujtson a sötétségbe és isteni lángot a fagyos szivekbe — Átdobban a vére a szívenem keresztül! — Ime itt van ő közöttünk ismét! — Hogyne volna, hiszen ő a miénk, kizárólag a miénk, Homér, Szekspir, Góthe szellemóriások társaságából — Büszke önértet, büszke magyar önértet állj talpra, lézz e vaktó lángoszlopra, ez Petőfi Sándor! — A miénk ez a nagy geniusz. — A föld kerekét világítja be, úgy, mint a legnagyobbak, kik Istentől küldettek, az emberiség lelkének felmagasztalására, üdvösségére.

Szavaiddal élek Petőfi Sándor! Minek nevezzelek? Szíved lelke a szerelem és a hazaszeretet forró, izzó kohójához hasonló. — Ember már nagyszerűbbet nem alkothat, mint a hogy Te megalkotád a szerelem a hazaszeretet és a szabadság apoteozisát. — A te lelked s annak gyümölcsei Istennek örök dicsősége. — Örök dicsőség, hogy olyan művek létre jöhetnek e földön, — mert Te a lelkedben az Ember lelkét fel tudtad emelni olyan magasba, hol az isteni fókély honol. Gyuljátok fel ti érdektől elposványosodott, megdurvult szívek, próbáljátok ezt a magasságot megközelíteni, mert ez az eszmény, ez az út az Igazság felé!

Nagy magyar geniusz! — Minden sorod a szív egy-egy fellángolása, minden szavad a szív egy-egy dobbanása! Igazad van, te véreddel irtad, amit alkotál s ebben van az örök igazság ebben rejlik halhatatlanságod titka!

Nagy Petőfi! Szellemed uralkodik az emberek szívein, lelkén ma is. — Száz év nemhogy csökkentette volna, de inkább növelte nagy lelked ható erejét. Ezért hódol a késő nemzedék emlékednek az egész világon. — A magyar dicsőségeit, amit te olyan forrón szomjúhozál, épen a Te nagy szellemed tette a legfényesebbé!

Légy és maradj közöttünk továbbra is. Taníts, nevelj, lelkesíts! Hatásod legyen oly nagy, hogy megdicsőült alakokat, mint élő valóságot lássuk és érezzük magunk között úgy, hogy a látomás tettekre ragadjon bennünket mint akkor ama nagy napon, mikor átszellemült, megdicsőült arccal elszavalta talpra hívó szöveget, mely mesterművednek forró tüze, vakító lángja a félholtat is Hérosszá emeli ma is

Földre borúlunk előtted. Örög dicsőség Neked nagy tanító-mesterünk, minden idők fényesen ragyogó szelleme, nagy magyar Gêniozsz!

Dr. Kovács János.

Pedagógia

A munka újra felvétele.

Igen tisztelt Szülők!

Nem is olyan régen találkoztunk e helyen, amikor gyermekeik beszámoltak egy évi előmenetelükről.

Az új iskolai év ismét beköszöntött, a munkát újra felvettük.

Örömmel látom, hogy meghívásunkra tömegesebben jelentek meg. *) Ez a nagyobb érdeklődés jele s bizonyítéka annak, hogy az iskola és a szülői ház közötti szoros és barátságos kapcsolat fontosságát megértették, gyermekeik nevelésével törődnek s előhaladásuk érdekében támogatásunkra óhajtanak lenni és vejük egyetemben munkálkodni.

Nem mulasztatom el az együttműködés fontosságát hangsúlyozni ez alkalommal sem, mert annak áldásos eredményét minden jóra való szülő érzi.

Régi tapasztalat már számtalanszor rámutatott arra, hogy az olyan gyermek nehezen haladhat előre, kinek gondviselője a tanító fáradságos munkáját nem méltányolja, a tanítót gyermekei előtt lebecsüli s gyermeke minden hibájáért a tanítót okolja. És ha a tanító egy ilyen hálatlan szülő gyermekét a megrögzött hibák elnagyolása és jó útra terelés céljából a törvényadta jogánál fogva megfenyíti, bizonyára gyermekének fogja pártját s a tanítót szidja, fenyegeti sőt megfélemlítve magáról némely esetben számon is kéri s hasonlóan jár el, ha gyermeke iskola mulasztásai miatt büntetésben részesül.

Vannak aztán még olyan szülők is, kik az iskolát szükséges — rossznak tartják.

*) Meglepődéssel konstatáljuk a szülőbeli szülők a gyermeknevelés iránt való érdeklődését. A tanító munkásságát csak akkor fogják elismerni és méltányolni, ha a szülő őt abban támogatja, tanácsait megfogadja s mindenben segítségére lesz. Szerk.

Mint némely leiketlen családban hol az öreg szülő gondozása csak tehernek bizonyul.

Szeretnék ugyan, hogy gyermekük buta ne maradjon, de úgy, hogy iskolába csak hébe-hóba járjon s pár héten át szívja magába azt, amit más gyermek rendszeres iskola látogatás és szorgalmas tanulás mellett egy teljes iskolai éven át szerzett. Amennyiben az úgy el nem érhető, ez esetben az iskola nivója szenved.

Régi közmondás, de igaz, hogy: „Ujjából tudományt még egy ember sem szoptott.”

S mi tanítók még nem vagyunk olyan tehetséggel felruházva, hogy tölcseren át öntsük a tudományt a koponyákba.

Bár így lehetne, akkor irigylésre méltó volna a pályánk! (Az is bizonyos, hogy akkor mindenki csak tanító pályát választana. Mi lenne a többi pályákkal. Szerk.)

Gyermekeiket telhetetlen kapzsiságuk, vagyonosodásuk előmozdítására, vagy saját kényelmükre egész nap dolgoztatják s az iskolától elvonják.

Nem számolnak azzal, hogy felcserepedő gyermek arcát majdan és sokszor a szégyen pirja futja el tudatlanságuk miatt s később szemükre vetik szüleiknek hogy állati sorban engedték őket felnőni.

Az ilyen családban rendszerint a békesség helyett a béketlenség áll be, mely állandó veszekedésre, a szülők iránti tiszteltetésre, semmibe vévésre ad alkalmat és okot. (Az ilyen szülő öregségében meg is érdemli a sorsát! Szerk.)

A régi, művelt görögöknél nem volt kötelező a népkutatás, de törvény volt arról, hogy az olyan fiú akit apja nem részesített a szokásos nevelésben nem köteles apját öregségében eltartani.

Sok szülő jut koldusbotra nálunk is, dacára annak hogy ilyen törvényünk nincs, azért, mert gyermeke lelkét nem művelte, nem finomította, Isten félelemre, ember szeretetre nem nevelte, nem taníttatta.

A gyermeki lélek egy tiszta laphoz hasonlítható. Fejlődése során arra írődnek, vésődnek a szülő, a környezet, szóval az iskolában látott, hallott és tapasztalt dolgok. Mirezti a szülő és tanító egyetértő munkája biztosítja. Az ellentétes eljárás, melyre előbb hivatkoztam, megnehezíti, vagy teljesen megsemmisítheti a tanító fáradságos munkáját.

Azért hívtuk a kedves szülőket már a tanév elején értekezletre, hogy az évi közös munkát és nevelési eljárásunkat felvegyük, megállapítsuk s vállaltat erővel végre is hajtsuk.

Munkálkodásunkra Isten áldását kérve mindnyájukat szívélyesen üdvözlöm s a mai szülői értekezletet megnyitom.

Bacsó Gyula

áll. ig. tanító.

Egyesületi élet.

Választmányi ülés.

A vármegyei általános tantestület központi választmánya folyó évi október hó 5-én Keszthelyi István elnöke alatt ülést tartott, melyen Bihary István kir. tanfelügyelő s a választmánynak úgy a szolnoki mint a vidéki tagjai csaknem teljes számban megjelentek.

A vál. ülés bevezető részét azon mély érzéstől áthatott szavak képezték, amelyekkel Keszthelyi István emlékezett meg volt egyesületi elnökünkről, Brószik Párról, kinek érdemeit és emlékéit ez alkalommal is méltatta.

A választmányi ülés főbb mozzanatait a következőkben ismertetjük: Novotni Jenő bejelenti, hogy az Irredenta dalos füzet, nagy akadályok dacára, a közel jövőben megjelenik s azt iskoláink a hazafias cél érdekében hamarosan igénybe vehetik.

Hogy a Hivatalos Közlönyünk, mely a folyton fokozódó posta tarifa következtében egyedüli összekötő kapocs a vármegye tanitósága részére, legalább havonta megjelenhessen, a kartársak áldozatkészségét igényli. Felkértenek azért az összes kollégák, hogy a lap előállításai költségeihez havonta a megállapított összeggel (300 K) hozzájárulni sziveskedjenek. — Elnök bejelenti, hogy az Országos Tanítói Szövetség tanácsa a járásköri gyűlések tárgysorozatába a következő tétel felvételét ajánlja: 1.) A községi társadalmi élet színvonalának emelése élenkítése. (Mintául ajánlja Gárdonyi: „Az én falum” című művét. 2.) A tanitóság egyesületeinek újjászervezési tervzete. 3.) A magyarországi tanítói szövetség háza megalkotása. 4.) Az 1921 évi XXX. t. c. végrehajtási utasításainak áldolgozása.

Novotni Jenő titkár bejelenti, hogy tanitóság részére a VII. fizetési osztályba a felekezeti tanítók is bejutnak. — Ugyancsak titkár jelenti, hogy a debreceni tanítói árvaháznak két harmadrészét más célra adták át ami a tanitóságra nézve káros hatású intézkedés. Követelni fogjuk a tanitóság jogos tulajdonának visszaadását.

Vita tárgyat képezte az analfabetizmus megszüntetése vagy legalább is a legszűkebb korlátok közé szorítása is, mire nézve Bihary István kir. tanfelügyelő azt ajánlja, hogy a tanyai iskolák koncentráltasának, tételessé lehetővé, hogy utak kiépítése által a tanyai iskolák hozzáférhetőek legyenek, miáltal az analfabetizmus kiküszöbölhető lesz. — Az őszi járásköri gyűlések határnapjai a következőképp állapítottak meg:

Szolnokon f. évi november hó 8-án Jászberényben, november 10-én, Kisujszálláson, november 14-én

Mezőtúron, november 17-én és Kunszentmártonban november 21-én Bizottság küldetik ki a Temetkezési Egyesület alapszabály tervzetének kidolgozása, a pénztár megvizsgálása s a jövő évi költségvetés előirányzására.

A látogatott és mindvégig nagy érdeklődés mellett folyt választmányi ülés délelőtt 9 órától csaknem délutáni 1 óráig tartott.

M. Gy.

Ismeretterjesztő.

Egy csoda taneszköz.

A tanítás tökéletesítését egyedül a szemléltetés segíti elő. Ez annyira beigazolt tény, hogy felette már vitatkozni sem szükséges.

A kipróbált pedagógus munkásságát kizárólag érzékelésre alapítja, vagyis pedagógiailag megállapított szemléltetés nélkül el sem kezdheti azt. Ehhez nemcsak készsétség, de veleszületett rátermettség is szükséges!

Minden fogalomból csak úgy lehet uszta és világos ismeret, ha az kellőleg meg van világítva. Az ismeret megvilágítása helyes szemléltetésen alapszik, mely sajátosság egyéni érdeklődést vált ki a gyermek lelkéből. A kiváltott érdeklődés természetesen élenkké teszi a pedagógus munkáját, mely a gyermek gondolkodását nemcsak helyes irányba tereli, de önállósítja őt gondolkodásában is.

A szemléltetéshez megfelelő eszközök kellenek, melyek a pedagógiai munka produktivitását állandóan biztosítják. Legpraktikusabb szemléltetési eszközök a természetben rejlő és mindenkor feltalálható dolgok, melyek a természet gyönyörűségét, alakjuk, színük, nemük és rendeltetési céljuk szerint való meghatározásával létüknek felette nagy szükségességét igazolják. — Az egyszerűségben is lehet érdekesség. Mind attól függ, hogyan is hozza azt összhangba a pedagógus a gyermek lelki világával. Mert ha az ismeret értéke iránt biztosítva van a lelki érdeklődés is, úgy az értelem gondolkodási funkciója a fogalmak elrendezésében zavart nem idézhet elő. Az önálló gondolkodásu munkán a

alapfeltétele az érdeklődés, melyet a nevelés-oktatás szellemi körülményei illetőleg a pedagógus ártatlan kérsége hozza meg. A gyermek érzékeny és fogékony lelkivilága a finom, tapintatos és körültekintően áhított pedagógiai munkát épp oly hamar észreveszi, mint annak feltűnését. A pedagógus lelki tisztaságának finomsága és pedagógiai készsége a gyermeket készíti fel nélküli magával roszolja viszont intenzív cselekvésre.

Ezen momentumok tehát arra predesztinálják a pedagógust, hogy munkásságát lehetőleg a természet kiaknázása szempontjából egyszerű, de annál megbízhatóbb alapra fektesse. A természetet ki kell aknázni, akárcsak a föld belsejéből az ércet, mely évezredek óta hűdelt az állítás dicső munkájának nagy értékét.

Ha azonban az ismeret inkább tanítás lenne, mint gyakorlati, akkor is hivatásának magasztalan álló pedagógus az adandó elméleti anyag feltűnő megvilágításához szükséges eszközök előállítását magáévá teszi.

Ma a számtalan tanításnál szárazabb és erőteljesebb pedagógiai munka állig van. De ez csak úgy gondoljuk. Mert száraz és érdektelen a munka mellett lehet más tanítási is, ha a pedagógus munkájából hiányzik a készséges érdeklődés, mely a lelki áthatóság újjáébredéséből fakad.

A számképek fogalmát alak és mennyiség szerint való rögzítésre eddig ismeretlenképpen különböző tárgyakat, állatokat és eszközöket használnak a pedagógus. Mindezek használata mellett csak néha fáradsággal lehetett az az eredményt elérni, ami a számtalan tanítás terén elérhető volt.

Végre a hosszú kísérletezés után sikerült a számtalan tanítás előnyére „Egyetemes számológép”-et feltalálni Boris Ferenc (Börköczi) el. isk. igazgató-tanítónak, mely taneszköz a pedagógiai tudomány előhaladásának dicsőségre válik. Sajnos, hogy ezen taneszköz csak mint találmány szerepel nagy horderejében anélkül, hogy gyakorlati használata összes magyar iskolákban elrendeltetett volna. Ez talán azért van, mert a feltaláló egy falsi tanító és

nem egyetemi professzor. Arról Boris Ferenc igazán nem tehet, hogy nem egyetemi tanár, csak tanító, kinek pedagógiai tudása immár beigazolta, miszerint egy hivatásos és pályáját rajongásig szerető tanító csodákat is tud művelni.

Egyetemes számológépen játszva tanít a tanító s játszva tanul a tanuló.

Nemesak számtalan tanításnál használható, hanem minden tantárgynál jóformán. Irva olvasható, rajzoláshoz szinte nélkülözhetetlen ezen taneszköz, mely kiválóan alkalmas arra, hogy a betűkkel s különböző alakokat a gyermek saját kezével kirakja narancsánú golyókból.

Mellett megértésül ezen eszköz eszköze, hogy azt a kultusz kormány szives figyelmébe ajánljuk.

(m. e.)

HIVATALOS RÉSZ.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelője.

4056—1923. szám.

Valamennyi áll. elemi iskola tekintetes igazgatójának.

A vallás- és közoktatási m. kir. Miniszter Úr az 1922. évi 77001/VIII. sz. számú rendeletével az állami elemi iskoláknál alkalmazott tanítók tanórái mulasztásairól szerkesztett XIX. sz. kimutatás elkészítését és felterjesztését elrendelte.

Felhívom emellett az 6238/922. számú rendeletben a tekintetes Címét, hogy ezen kimutatást hozzám minden év június hó végén terjessze be.

Sajnálatos igazságtalomságonban, hogy e rendelkezésnek a múlt tanév végén is alig 5—6 igazgató tett előzetes és ezen jelentések nélkülike is hiányos.

Felhívom tehát, a tekintetes Címét, hogy a múlt tanévre vonatkozó kimutatásokat azonnali, a folyó tanévre vonatkozó kimutatásokat pedig minden év június hó végén ezenül sürgetes bevarása nélkül pontosan kiöltve terjesszek be hivatalomba.

A kimutatásnak okvetlenül tartalmaznia kell a következő rovatokat: 1) Sorszám, 2) a tanító neve, 3) állomáshelye, 4) Az iskolai év folyamán mikortól-meddig nem tanított? (összesen hány napot, hetet, hónapot mulasztott). 5) Miért mulasztott? (Ha beteg volt, a betegség

neme is megjelölendő). 6) Ki engedélyezte a szabadságot? 7) Mily számú rendelettel engedélyeztetett? 8) Az ügy tanfelügyelői száma. 9) Ki helyettesítette? 10) Az utolsó 3 év alatt összesen mennyit mulasztott? (év, hó, nap). 11. Jegyzet.

Szolnok, 1923. évi szeptember hó 21-én.

Bihary István sk.

kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelője.

8436—1923. szám.

Uj térképek ajánlása.

Vármegyénk kir. tanfelügyelője tanintézetünk szives figyelmébe ajánlja a Magy. Kir. Állami Térképészet kiadásában s dr. Kogutovicz Károly egyetemi tanár által összeállított 8 színnel nyomott egészen új *Népiskolai Atlaszt*, mely a legpontosabb adatok alapján tünteti fel a mai állapotokat. Elavult térképeket tartalmazó egyéb atlaszokkal szemben még azaz előnye is kiemelendő, hogy felesleges adatokkal nem túlterhelt, jól olvasható, s lehetőleg mégis olcsó. Ez az atlasz népiskolai használatra való engedélyezése céljából 2000 K. bolti árral a kultuszminisztériumban engedélyezés alatt van.

Együttal figyelmébe ajánlja a kir. tanfelügyelőnk a M. kir. Állami Térképészet egyéb kiadványait is, melyek közül a négy laphól álló nagy fal térkép szintén rendkívül ügyes és értékes összeállítású, ugyszintén *Gergely: Magyarország ezeréves sorsa* című falltérképe is. Mindezek megrendelhetők Kókay Lajos könyvkiadónál, Budapest, IV Kammermayer Károly-u. 6 sz. Szolnok, 1923. évi október 18-án.

Bihary István sk. kir. tanfelügyelő

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelője.

8390—1923. szám.

Valamennyi állami, községi és felekezeti iskola igazgatójának és iskolaszékének.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Úrnak 1922. évi 130700. sz. rendeletével kiadott iskoláztatási köteletség teljesítéséről szóló Utasítás 12 §-ában foglalt rendelkezés szerint az iskolába a f. évi október hó 15-ig beírt tanulókról a 15. minta szerint kimutatás készítenendő, mely kimutatás folyó hó 20-ig be-terjesztendő hivatalomba.

Felhívom azért a tekintetes Címét, hogy ezen kimutatást pontosan elkészítve a fenti határidőre sürgetes bevarása nélkül, feltétlenül küldje be, mert a mulasztó áll. iskolai igazgatók ellen kénytelen lennék a Szabályzat szerint eljárni.

Figyelmeztetni kívánom, a nem állami iskolák Iskolaszékkeit is, hogy a fenti kimutatás beküldésének elmulasztása — a vall. és közokt. Miniszter Úr rendelete szerint — az illető iskola államsegélyének beszüntetését vonja maga után.

A kimutatásban az esetleges párhuzamos osztályok tanulóinak létszáma külön-külön tüntetendő föl. (Pl. I. fiú o. - 50; I. leány o. - 45; I. vegyes o. - 52 összesen 147.

Azon iskolák pedig, melyek a folyó tanévben új tantermekkel bővültek, akár építkezés, akár bérlet útján, ezen körülmény fölemelésével az új tantermek alapterületét a kimutatással kapcsolatosan jelentsék be hivatalomba.

Szolnok, 1923. évi október 17-én.

Bihary István sk. kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelője.

8520—1923. szám.

Gyűjtés az Eötvös alapra.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Úr 1923. évi 104438. VIII. sz. számú rendeletében engedélyt adott az Eötvös Alap elnökségének, hogy az Eötvös alap és Tanítók Háza céljaira az 1923/24. tanév elején az iskolákban gyűjtést rendezhessen. Ezen gyűjtésre vonatkozó felhívást az Eötvös alap elnöksége közvetlenül küldötte meg népoktatási intézeteinknek. Felkérem a tantestületeket, hogy folyó évi november hóban a gyűjtést eszközöljék s a begyűlt összegeket küldjék meg közvetlenül az Eötvös alap elnökségének s az eredményéről hozzám is tegyenek jelentést.

Amely iskolák a múlt tanévben elrendelt gyűjtésről eddig az Eötvös Alap elnökségének nem számolták el, felhívom ez iskolákat, hogy elszámolásukat azonnal tegyék meg s arról ide tegyenek jelentést.

Szolnok, 1923. évi október hó 22-én.

Bihary István sk. kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelője.

7493—1923. szám.

Valamennyi állami elemi népiskola tekintetes igazgatóságának.

A vallás és közoktatásügyi m. kir. Miniszter úrnak 89142/923. számú rendelete alapján a Nemzeti Hadseregben tényleges szolgálatot teljesített állami elemi iskolai tanítók illetményeinek szabályozása tárgyában, a miniszter tanácsának 1923. évi április hó 27-én hozott határozata értelmében kiadott 57987/923.IV. s. számú Pénzügyminiszteri körrendeletet tudomás és mihez tartás végett az alábbiakban közlöm.

1.) A Nemzeti Hadseregbe bevonult állami elemi iskolai tanítók, tekintet nélkül arra, hogy a katonaságnál a havidíjasok vagy a legénység állományába tartoztak-e és hogy a törvényes katonai kötelezettségüknek eleget tettek-e vagy sem, az 1920. évi július hó 31-ig terjedő időpontig, a reájuk nézve érvényes törvények és rendeletek szerint járó összes polgári illetményekre jogosultak.

2.) A Nemzeti Hadseregbe tényleges szolgálatra bevonult állami elemi iskolai tanítók az 1920. évi augusztus hó 1-től kezdődőleg a polgári illetményekre egészen vagy részben csak abban az esetben tarthatnak igényt, ha a törvényes katonai kötelezettségüknek a Nemzeti Hadseregbe történt bevonulásuk előtt már eleget tettek, vagy ha 1920. évi július hó 31-ig a Nemzeti Hadseregben már legalább egy évig tényleges szolgálatot teljesítettek.

Azon állami elemi iskolai tanítók, akik 1920. évi július 31-e utáni időpontban vonultak be a Nemzeti Hadseregbe tényleges szolgálatra és bevonulásuknak időpontjáig az előírt törvényes katonai kötelezettségüknek nem tettek eleget, polgári illetményekre csak a Nemzeti Hadseregben eltöltött egy évi szolgálat letelte után tarthatnak igényt.

Ebbe a megkívánt egy évi szolgálatba azonban beszámítandó az az idő, melyet az illetők a világháború alatt katonai szolgálatban már eltöltöttek.

3.) Azok az állami elemi iskolai tanítók, akik a Nemzeti Hadseregben mint rangosztályba sorozott havidíjasok teljesítettek szolgálatot, 1920. évi augusztus hó 1-től kezdődőleg a Nemzeti Hadseregben teljesített szolgálatuk tartamára kizárólag az alább felsorolt illetményekre tarthatnak igényt:

a.) a fizetés természetével bíró és nyugdíjba beszámítható illetményeknek 50 (ötven) %-ra és az ezután az összeg után járó háborús segélyre;

b.) a polgári állásuknak megfelelő teljes összegű lakáspénzre és lakáspénzpótlékra;

c.) az 1918. évi 6700/M. E. számú rendelettel engedélyezett havi drágasági segélyre;

d.) a családi pótlékra.

Az említett állami elemi iskolai tanítók tehát 1920. évi augusztus hó 1-től kezdődőleg a Nemzeti Hadseregben teljesített szolgálatuk tartamára, nem részesülhetnek az 1920. évi 7041/M. E. számú rendelettel engedélyezett havi drágasági segélynek felemelt többletekben és az 1921. évi 2500/M. E. sz. rendelettel engedélyezett és későbbi rendeletekkel felemelt rendkívüli segélyekben, valamint a rendkívüli segélyekben, valamint a rendkívüli működési pótlékokban.

4.) Azok az állami elemi iskolai tanítók, akik a Nemzeti Hadseregben, mint rangosztályba nem sorozott havidíjasok, vagy mint legénységi állományú egyének teljesítettek szolgálatot, 1920. évi augusztus hó 1-től kezdődőleg a Nemzeti Hadseregben teljesített szolgálatuk tartamára a fizetés természetével bíró illetményekre, lakáspénzre, háborús segélyre, havi drágasági segélyre, rendkívüli segélyre és családi pótlékra teljes összegben bírnak igénytel.

5.) Egyáltalán nem részesülhetnek azonban az állami elemi iskolai tanítók 1920. évi augusztus hó 1-től kezdődőleg a Nemzeti Hadseregben teljesített szolgálatuk tartamára nem saját személyük, sem családtagsaik után az 1920. évi 2000/M. E. számú, illetőleg az 1921. évi 4000/M. E. számú rendeletekkel engedélyezett kedvezményes áru tüzélfőnyag-ellátásban, illetőleg ezek helyett készpénzváltásban, még pedig tekintet nélkül arra, hogy a Nemzeti Hadseregben mint havidíjasok, vagy mint a legénység állományába tartozók teljesítettek szolgálatot.

Olyan családtagok után, azonban, akik után a családi 9 pótlék az 1912. évi XXXV. t. c. 9. §-a alapján engedélyeztettek, a kedvezményes áru élelmiszer ellátást nem lehet megszüntetni.

6.) Az állandó és katonai jellegű karhatalmi szolgálatot teljesített és karhatalmi illetményeket élvezett állami elemi iskolai tanítók, a Nemzeti

Hadseregben tényleges szolgálatot teljesített állami elemi iskolai tanítókkal egyenlő elbánás alá veendőek.

7.) Azokat az illetményeket, amelyek a fentiek szerint egészen vagy részben megszüntetendők, a Nemzeti Hadseregben történt bevonulást követő hónapoknak, illetőleg évnegyedeknek a végével kell megszüntetni, viszont a katonai szolgálatból történt elbocsátás után a polgári szolgálattételre történt jelentkezés napját követő hónapoknak első napjától kezdve kell ismét utalványozni. Amennyiben azonban a polgári szolgálatra történt jelentkezés a hónap első napjára esik, az illetmények a jelentkezés napjától kezdve utalványozandók.

9.) A Nemzeti Hadseregben szolgálatot teljesített olyan állami elemi iskolai tanító, aki az érvényben álló 1922. évi 700 V. K. M. Eln. számú rendelet alapján a tényleges katonai szolgálat tartama a lett igényt szerzett arra, hogy a fizetés természetével bíró polgári illetményei emelkedjenek, ezeket a magasabb összegű fizetés természetével bíró polgári illetményeket ugyanattól az időponttól kezdve kell folyósítani, mint amelytől kezdve azok abban az esetben járnának ha az illető állami elemi iskola tanító nem vonult volna be a tényleges katonai szolgálatra.

14.) A fenti rendelkezések közül azok, amelyek az illetményeknek vagy azok egy részének a Nemzeti Hadseregben teljesített szolgálat tartama alatt való kifizetésekre vonatkoznak, csakis a zsoldos hadsereg megalakulásának időpontjáig, vagyis 1922. évi január hó 31-ig bezárólag alkalmazhatók, amely időpontot a Nemzeti Hadseregben tényleges katonai szolgálatot teljesítő állami elemi iskolai tanítók polgári állásuk után semmiféle illetményben vagy kedvezményes áru ellátásban nem részesíthetők.

Ezek alapján a következőket rendelem el:

A vezetése alatt álló intézet azon állami elemi iskolai tanítóiról, akik a Nemzeti Hadseregben tényleges katonai szolgálatot teljesítettek, névjegyzéket állítson össze. Részletezze, hogy 1.) az illető tanító, mely napig teljesített tényleges s katonai szolgálatot a Nemzeti Hadseregben:

2.) a tanító a világháborúban, mely naptól, mely napig teljesített tényleges szolgálatot:

3.) a tanítónak a világháborúban viselt katonai rendfokozatát (esetleg a Nemzeti Hadseregben elért rendfokozatot):

4.) a Nemzeti Hadseregben eltöltött tényleges szolgálata után, a tanító mely napon jelentkezett polgári szolgálata után, a tanító mely napon jelentkezett szolgálattételre;

5.) A Nemzeti Hadseregbe történt levonulásától egész leszereléséig, mely fizetési osztályban és fokozatban volt;

6.) A Nemzeti Hadseregbe történt bevonulását megelőzőleg volt-e a tanítónak lakpénze és lakpénzpótléka, s ha igen, mely lakbérosztálynak, s mely fizetési osztálynak megfelelőleg volt utalványozva.

7.) A Nemzeti Hadseregbe történt bevonulását megelőzőleg élvezett-e tanító családpótlékot, és mely családtagok után?

8.) a Nemzeti Hadseregbe történt bevonulását megelőzőleg (esetleg a szolgálat tartama alatt) valamint leszerelését követően mely állampénztárnál voltak a tanító illetményei folyósítva?

9.) a Nemzeti Hadseregbe teljesített szolgálat alatt a tanító élvezte-e polgári illetményeit, vagy nem, ha nem, úgy mely időponttól meddig nem részesült polgári illetményekben? (L. a fizetési könyv.)

A kimutatás 8 napon belül beterjesztendő. Nemleges jelentés is teendő.

Szolnok, 1923. évi szeptember hó 21-én.

Bihary István sk. kir. tanfelügyelő.

Iskolánkívüli oktatás.

Rovatvezető: Szatmáry Lajos népműv. titkár.

Az iskolánkívüli népművelés irányelvei, anyaga és kivitelének módjai.

Kedves Kartársaim!

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztérium amikor a régi szabadoktatási rendelkezéseit, intézményeit 193.500 III. b. 1922 sz. rendeletével átszervezte azért, mert az iskolánkívüli népoktatást ép olyan fontosnak tartja, mint a kötelező elemi oktatást.

Ha az elemi iskola a háború alatt is megfeleltetett volna feladatának, nem lenne olyan felette fontos a felnőttek oktatása de olyan megdöbbentő hiányokat

tapasztalt a világháború alatt és utáni években, amelyek minél nagyobb mértékű pótlását az ország újjáépítése és a nemzet megújítása céljából „égető nemzeti s korszerűséglet”-nek jelentette ki és a fokozottabb iskolán kívüli munkával óhajtja behozni.

Annak leszövegezésével, hogy kevés %-ban terhelhet mulasztás minket, néptanítókat, ne kutassuk, hogy ki v. mi s milyen %-ban oka e rettenetes ténynek, hanem válltelve egyenlő akarattal, bizó lélekkel, magyar fajunk iránti forró szeretettel levetkőzve a közönyt, a néma hallgatást, fogjunk újjáépítő munkánkhoz.

Tény az, hogy a magyar föld- és ipari munkás, továbbá a kigazda osztály (igen csekély % kivétellel) nem rekedelkezik azokkal az elemi ismeretekkel, melyeket az elemi isola tanterve felől.

Tény az, hogy a lakosság zöme egyházi, társadalmi, hazafiassági szempontokból nem felel meg az élet és a kor kívánalmainak. Erkölcsileg, anyagilag, szakudás dolgában is alulmaradnak más kulturnemzetek hasonló osztályain.

Minden nemzetre, országra károsak az ilyen alulmaradások. Ennek a nagyfokú tudatlanságnak és műveltség hiányának volt következménye az, hogy népboldítókat által magát félrevezetni engedte s fundamentumába tört össze ezeréves Magyarországnak.

Itt mi népünk állatában csak él.

Nélkülözi a kultúra áldásos működését, hitását. Két dolog hív minket, hogy igazi kulturát adjunk népünknek:

a) a humánus érzés, emberbaráti hőtelességünk

b) hazánk újjáépítése, nemzetünk megújítása.

Nem tölti be tanítói hivatását és nem méltó a néptanítói címre az, aki most a 24-ik órában is bizonyos kötelező óra-számát leadva azt hiszi, hogy megtette köteleességét.

Nem érdemes az emberi névre az és nem hazafi, nem magyar az, aki bármit is tehet népünk, fajunk, hazánk érdekében, de nem teszi.

Az iskolán kívüli népművelési munkásság irányelvei azok, melyekkel valakiből egy ideális magyar embert nevelünk formálunk.

a) aki rendelkezik az elemi ismeretekkel,

b) aki ismeri állampolgári jogait, tudja kötelességeit,

c) aki hisz Istenben és betartja vallása parancsolatait, vagyis: aki megadja testének, lelkének, családjának, egyháznak, a társadalomnak, a nemzetnek, magyar fajának, hazájának mindazt, amit tőle a mai kor kívánalmái megkövetelnek s mindezeket olyan mértékben, amint az tőle kitelik.

Az állam sem képes biztosítani becsületes munkánk ellenértéképpen szerény megélhetésünket, ma holnap le

kell mondanunk a tisztességes ruházatról a táplálkozásról is.

Sorsunk nem fog javulni míg közállapotaink nem javulnak, mert szorosan összefügg, egybekapcsolódik édes hazánk szomorú állapotával.

Amint a nemzet egyedi oaadó, becsületes törekvései után kultur-állapotaink javulnak s a milyen mértékben javulnak, úgy fog javulni a mi helyzetünk is. Ez is azt parancsolja nekünk, hogy kezdjük el a munkát.

Végül pedig megjegyezni kívánom, hogy most készsül a minisztériumban egy javaslat, mely szerint tanítók, tanárok, jegyzők, általában pedig állami fizetésben vagy fizetés kiegészítésben részesülő hivatalnokok, tisztviselők, lelkészek minősítő táblázatában külön rovata lesz az iskolán kívüli népművelési munkásságnak.

Kinevezéseknél, választásoknál, áthelyezéseknél, előlépéseknél, igazgatói s bizalmi állások, tisztségek betöltésénél igen súlyosan esik mérlegbe az iskolán kívüli népművelési munkálkodás.

II.

Az iskolán kívüli népművelés anyaga.

1. Analfabéta tanfolyamok.

A legutóbbi népszámlálás adatai alapján várm. bizottságunk fogja megszervezni. (Jövő számunkban közülni fogjuk a községek szerinti összeirt analfabéták számát.) A tanfolyam tartalma falun 12—24 hét, városban 12—30 hét. Heti órházama 3—10 között. Összes óráinak száma 100—240 között. Hallgatóinak száma 10—40.

Tervezete a megnyitás előtt 2 héttel a népműv. titkárhoz küldendő be. A megnyitás után 2 héttel pedig beküldendő a névsor (név, szül. adatok, vallás, foglalkozás.)

A vizsga 2 héttel előbb bejelentendő a várm. bizottsághoz, a sikerrel végzeettek bizonyítványt kapnak.

2. Elemi ismeretterjesztő tanfolyamok.

A legalkalmasabb az elemi ismeretek nyújtására, pótlására. Anyaga a népkiskolai tantervbe felvett anyag, kivéve a testgyakorlást, mely a várm. testnevelési bizottság hatáskörébe tartozik.

Tartalma 3—4 hó. Heti óraszama 2—6 között. Megindításához (és működésben tartásához legalább 15 hallgató kell.

Tervezete a megnyitás előtt 2 példányban a népműv. titkárhoz bñküldendő.

3. Népies ismeretterjesztő előadások.

Részletes tájékoztatóját lásd lapunk f. évi 2-ik számában.

Tervezete a megnyitás előtt 2 héttel 2 példányban a népműv. titkárhoz beküldendő.

4. Népies ismeretterjesztő tanfolyamok.

A 2 és 3 pont alatti 1—1 évi sikeres működés után szervezhető, megfelelő előképzettségu hallgatósággal mint kezdő népműv. munka is bevezethető. Tartama fajúan: októ. március hónapok, városban szeptember május hónapok. Heti óraszama 4—15, összes óraszama 80—240.

Tervezete a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztériumhoz címezve a megnyitás előtt 2 héttel 2 példányban a népműv. titkárhoz beküldendő.

A megnyitás után 3 héttel az óráról-órara kidolgozott részletes tantervet 2 példányban a népművelési titkárhoz beküldendő.

5. Népfőiskolai tanfolyam.

F. évben csak Szolnokon működik (munkásgimnázium) cím alatt.

Csak azokkal rendezhető akik a népkiskolai tantervben teröltt anyag ismeretével bírnak.

6. Népszerű tudományos előadások.

A műveltebb lakosság előtt egyesületekben körökben tartandók, szervezendők, továbbá a helyi intelligencia számára.

Előadói főiskolai végzettségük lehetnek és mindenkor szak-előadások szerepelhetnek. (Ügyvéd, orvos, mérnök, tanár stb. szak-előadásai.)

Tervezetét, mely az előadók neveit és előadásai címét (tárgyát) tartalmazza, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez címezve a megnyitás előtt 2 héttel 2 példányban a népműv. titkárhoz kell beadni.

7. Népszerű tudományos tanfolyamok.

Ha a helység műveltebb lakossága es helyi intelligencia óhajtja, jobbanmondva, ha a tanfolyam hallgatójára elegendő számú hallgató magat kötelezi az előbbi pontban irt előadások kisebb számuknál fogva a kívánalmak nem felelőnek meg) akkor szervezendő.

Tervezeténél az előbbi pontban irt eljárás irányadó. Ezenkívül a megnyitás után 3 héten belül a hallgatók statisztikai adatai a népműv. titkárhoz beküldendő.

8. Továbbképző (szak-) tanfolyamok.

Megfelelő elemi ismerettel rendelkező hallgatók részére rendezendők. Az elméleti órákon kívül gyakorlati (szak-) kiképzésbe is részesülnek. (Gazdasági, ipari, kereskedelmi tanfolyamok, kisbirtokosok, iparosok, kereskedők hazatértésbeliek, nők stb. részere.)

Eljárás mint megelőző pontban.

9. Ifjúsági egyesületek.

Megalakítandó minden községben (városban) az elemi iskolákkal kapcsolatban. Ezt elrendelő miniszteri és tanfelügyelői intézkedések sürgősen követelik.

Működése a testnevelési bizottságokkal karöltve biztosítandó.

A magyar nemzeti „szebb jövő” kiépítése érdekében a legintemivebb, a legodaadóbb szorgalmas munka itt honosítandó meg, különösen a falvakban!

Alakulási jegyzőkönyve, szerv és működési szabályzata, mely részletesen magában foglalja az összes tennivalókat, 2—2 példányban a miniszteri jóváhagyás kiészközlése céljából a vármegyei bizottsághoz terjesztendők be.

Az 1—8 pontban irt népművelési munkálatok az ifj. egyesület keretében is megoldhatók, sőt kívánatos is az ifjuság nevelésére, képzésére legtöbb gondot fordítani.

Ezen pontok alatt irt népműv. munkásság hallgatóiul az ifj. egyesület tagjain kívül az idősebb korosztályok is bevonhatók.

Vezetői az igazgató-tanítókéval egyenlő tiszteletdíjban részesülnek.

10. Népkönyvtárak.

Vezetéséről, működéséről külön tájékoztatónk fog megjelenni lapunk egyik legközelebbi számában.

Az összes népművelési munkák előadói tiszteletdíjait a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium és várm. bizottságunk engedélyezi, havonként utalagosan kifizeti.

Az előadói tiszteletdíjak (óradíjak) 1—1 előadás vagy 1—1 óra után 2—5000 koronában iranyoztatnak elő a minisztérium által.

Minden községi népművelési bizottság a helység lakosainak kívánalmai alapján a között 1—8 pontok alatti munkásságból a megfelelőt kiválasztja, bizottságunkkal (a utkárrai) közli, ki a tervezetek ekesztésére szolgáló nyomtatvány úriapokat haladéktalanul megküldi.

Igen kérem t. kartársaimat szívóskedjenek a szervezésben közneműködni, hogy a nyomtatványokat sürgősen megküldhessék.

III.

Az iskolán kívüli népművelési munkásság kivételének módozatait a járásköri üléseken fogom előadni, amennyiben akadályozva lennek az ezeken való megjelenésben, akkor külön fogjuk megküldem minden községi népműv. bizottságnak.

Kartársi szeretettel:

Szolnok, 1823. október 23-án.

Szathmáry Lajos
népműv. titkár.

Szám 486/1. 923.

Valamennyi községi Iskolán kívüli népműv Bizottságnak.

A községi iskolán kívüli népművelési Bizottságok szervezeti szabályzatainak beküldéséből arról győződőtünk meg, hogy azok minden községben más-más szövege zéssel lettek megalkotva.

Az egységes szerzés, vezetés, a komoly munka sikere megköveteli hogy a vidéki bizottságok szervezeti szabályzatai is egységesek legyenek.

E célból tisztelettel kérjük hogy a megküldendő 2-2 db. tervezetet az alakulás dátumával és kellő aláírással ellátva postafordultával beküldeni sziveskedjenek, hogy azokat a novemberben tartandó várm. közgyűlésünk elé terjeszthessük jóváhagyás végett.

Egyik példányát Tek. Bizottságnak megküldjük, másikat irattárunkban helyezzük.

Hazafias üdvözléssel:

Szolnok, 1923. október 22.

Bihary István

Szathmáry Lajos

üggy. elnök, kir. tanf.

titkár.

Szám: 486/II. 923

Valamennyi községi Szabadoktatási Bizottságnak.

Múlt évi közgyűlésünk határozatából fölkerült a Tek. helyi bizottságokat, hogy alakuljanak át községi iskolánkülső Népművelési Bizottságokká.

Vármegyénk községeinek felében még mindig nem tettek eleget e felsőbb kívánalomnak.

Tisztelettel kérjük ezért, hogy az ülést egybehívni a megküldendő 2 péld. szabályrendeletet az alakuló ülésben aláírni s az alakuló ülés jegyzőkönyvével együtt beküldeni sziveskedjenek, hogy azokat a november hónapban megtartandó várm. közgyűlésünk elé terjeszthessük.

Hazafias üdvözléssel:

Szolnok, 1923. október 22-én.

Bihary István

Szathmáry Lajos

üggy. elnök, kir. tanf.

titkár.

Szám: 486/III. 923.

Valamennyi községi Iskolánkülső Népműv. Bizottságnak.

Bizottságunk múlt évi közgyűlésének határozatából felhívtuk Tek. Bizottságot, hogy szervezze meg az ottani Ifjúsági Egyesületet.

Mint hogy igen sokan nem tettek eleget e felsőbb kívánalomnak, tisztelettel kérjük Tek. Elnökséget, hogy a tanítói (tanári) testület levonásával az „Ifjúsági Egyesületet” megalakítani, az alakuló ülés jegyzőkönyvét és szerv. szabályzatot 2-2 példányban beküldeni sziveskedjenek, hogy azokat miniszteri jóváhagyás végett felterjeszthessük.

Hazafias üdvözléssel:

Szolnok, 1923. október 22-én.

Bihary István

Szathmáry Lajos

üggy. elnök, kir. tanf.

titkár.

Szám: 486/IV. 923.

Valamennyi községi Iskolánkülső Népművelési Bizottságnak.

Múlt évi közgyűlésünk határozatából kifolyóan ismételtel kérjük, hogy a működésben levő (megalakult) Ifjúsági Egyesületek vezetőségét felhívni sziveskedjék az iránt, hogy az egyesület szervezeti szabályzatát és ala-

kuló üléseinek jegyzőkönyvét Bizottságunkhoz mutassa be a jóváhagyó miniszteri rendelet számának közlésével.

Hazafias üdvözléssel:

Szolnok, 1923. október hó 22-én.

Bihary István

Szathmáry Lajos

üggy. elnök, kir. tanf.

titkár.

Szám: 486/V. 923.

Valamennyi községi Iskolánkülső Népművelési Bizottságnak.

Vármegyei szabályrendeletünk szerint közgyűlésünk ülésein tanácskozási és szavazati joggal bírnak a községi bizottságok kiküldöttei (az elnök és egy kiküldendő tag) kik. várm. Bizottságunknak rendes tagja is.

Tisztelettel kérjük, hogy nyilvántartásunkba (tagok nényjegyzékébe) való bejegyzés végett bejelenteni sziveskedjenek az elnök és a kiküldendő tag teljes címét.

Hazafias üdvözléssel:

Szolnok, 1923. október 22-én.

Bihary István

Szathmáry Lajos

üggy. elnök, kir. tanf.

titkár.

Szám: 492-923.

Valamennyi községi Iskolánkülső Népművelési Bizottságnak.

Az iskolánkülső népművelésben igen fontos az egészségi ismeretek terjesztése és népszerűsítése.

E téren elismerésre méltó érdemei vannak az Országos Közegészségi Egyesületnek, amely már 86 év óta áll e törekvések szolgálatában.

Mindzekért tisztelettel kérjük a Tek. Bizottságot, hogy fennirtt egyesület népszerű kiadványait (pl. Az egészség Könyvtára) és az „Egészség”-e folyóiratát megrendelni, előadásait felhasználni s a helybeli társadalmi intézmények (körök, egyesületek) figyelmébe ajánlani sziveskedjenek.

Hazafias üdvözléssel:

Szolnok, 1923. október 22-én.

Bihary István

Szathmáry Lajos

üggy. elnök, kir. tanf.

titkár.

HIREK.

Miniszterelnök Szolnokon. F. hó 14-én Gróf Bethlen István miniszterelnök Vass József és Nagy Emil miniszterek társaságában városunkba érkezett, hogy résztvegyen a szolnokmegyei egységspárt gyűlésén. Hatóságaink és városunk hazafias polgársága messzemenő előkészületeket tett, hogy nemzetünk szeretett kormányelnökét az őt mindenkor megillető fogadtatásban részesítse. A város két helyén is díszlet a díadal kapu, mely büszkén hirdette a fogadtatás meleg szeretetét. Az összes iskolák növendékei és tanérek zászlók alatt vonultak

ki miniszterelnök fogadtatására. A miniszterelnök pont 1/4 10 órakor Almásy Sándor főispánunk dísz kocsián robogott végig városunk főutcáján egetverő éljenzések között. A vármegyei egységspárt nagy gyűlése a városi színházban folyt le, melyen a miniszterelnök 10 órakor jelent meg, kit Gróf Almásy Imre, a vármegyei egységspárt elnöke fogadott. Dr. Kenéz Béla városunk képviselője beszámolót tartott, melyben esetelte a hely- és külpolitikai helyzet mai állapotát s ezzel szemben hangsúlyozta az egységspárt célját, mely egyedüli kivezető útja gazdasági helyzetünk javulására nézve. Itt megemlékezünk még azon meleg kijelentéséről is, hogy a magyar aranyat a magyar tanítóink s tanáraink fogják kiaknázni. Nagy politikusunk ezen kijelentése arra enged következtetni, hogy az ország sorsát intéző körök immár belátják, hogy miszerint a nemzet ügye a tanító, tanár kezébe van letéve. Utána Gróf Bethlen István miniszterelnök szünni nem akaró éljenzések között emelkedett szólásra, ki beszémlt a külföldi utjáról és az ország gazdasági helyzetének javulására kieszközöl külsőnről. A nagy gyűlés déli 12 órakor végett ért. Délután 1/4 3 órakor a miniszterelnök és társai tiszteletére bankettet adott a vármegyei egységspárt Nemzeti szálló éttermében, melyen a vármegye notabilitásai kivétel nélkül részt vettek.

Miniszteri elismerés. Gosztonyi Sándor szolnoki áll. tanító 40 évi érdemes tanítói szolgálatának betöltésével nyugalomba vonult, mely alkalomból a válás és közökt. m. kir. Miniszter ur elismerő okirattal tüntette ki nyugalomba vonult kartársunkat. Az erről szóló okiratot Bernáld Lajos bárány-utcai áll. isk. igazgató f. évi szept. hó 28-án tartott tanestületi ülésben kartársak és növendékek jelenlétében nyújtotta át ünnepelelnek. Utánna Keszthelyi István szolnoki áll. isk. tanestületi elnöke, kartársai nevében tartott az ünnepelelhez beszédet, majd Dr. Kovacs János, kir. s. tanfelügyelő, a kir. tanfelügyelőség nevében bucsuzott el távozó kartársunkról. Mire Gosztonyi Sándor üdvözöl beszédekre válaszolva kifejté, hogy tanítói pályán eltöltött 40 évi szolgálatában csak kötelességét teljesítette.

Szülők iskolája. A Magyar Gyermekek tanulmányi Társaság a folyó tanévben az iskolán külső népművelés budapesti bizottságának támogatásával a szülők részére tanfolyamot rendez. Nevezetesebb előadások lesznek: Családi és köznevelés. Gyermekegészség. Gyermekek gondozási gyakorlatok. A gyermek testi és lelki fejlődése. A nevelés gyakorlati kérdései. A kisdédek foglalkoztatása. Gyermekek szórakoztatása. Nagyon kíváncsok volna, hogy ilyen nemes célú tanfolyam minél több vidéki városban is rendeztessék, mert mint sajnos konstánthalatjuk a magyar köznép túlnyomó részének fogalma sincs a gyermek helyes neveléséről és gondolkozásáról.

Tagja-e a gazd. szaktanító egyesületünknek? Egyesületi alapszabályaink szerint, a vármegye területén levő gazdasági szaktanítók már annál is inkább tagjai mert annak idején az egyesület alapszabályába a szaktanítók is felvettük, mihez a kultuszokmány alapszabályaink jóváhagyásával hozzájárult. Azóta változás e téren nem történt, a jóváhagyott alapszabályaink még most is fennállnak, melyek kötelező tagokká tekintik a gazd. szaktanítókat. Alapszabályaink értelmében tagjai még az egyesületnek közs. tanítók, ovónők, menházvezetőnők, izr. tanítók és az összes felekezeti ovónők és menházvezetőnők.

Kinevezés. A vkm. Lótes Ferencz okl. tanítót a jászberényi-homoktanyai áll. el. és Szabó Anna okl. tanítónőt a jászberényi-perestanyai áll. el. iskolához nevezte ki.

Tanítóválasztások. Asztalos Margit ref. tanítónő a kunhegyesi ref. iskolához, Gál Lajos áll. tanító a kunszentmártoni társulati polg. iskolához, Veress Ilona ref. tanítónő a kunhegyesi ref. iskolához, Varga Gyula ref. tanító az abádszlóki ref. iskolához, Horváth Gyula a kunhegyesi izr. iskolához, Szabó András ref. tanító a törökszentmiklósi ref. iskolához választott meg.

Athelyezés és megbízás. Dr. Fenyőné Haraszthy Ilona galgagyörki áll. tanítónő a rakócifalvi áll. iskolához helydteitét át Presznyák Mária okl. gazd. szaktanítónő a nagykovácsi gazd. szakiskolához 1923-24. tanévre helyettesként megbízott.

Nyugdíjazás. Lukacsevics Sándor jászladányi rkath. tanító és Nagy Márton szolnoki Konstantin rkath. iskolai tanító nyugdíjaztatott.

Önkéntes adomány. A szolnoki tanítótestület egyhangu határozattal kimondotta, hogy vármegyei nagynevű elnökének Brószik Pálnak temetéséhez egyenként 2000 korohával hozzájárul s egyben felkéri a vármegyei tanestület minden tagját, hogy nevezett célra szintén járuljanak a fenti összeggel. — A szolnokiak és a vidékiek nagy része már befizette a 2000 koronát. Tudomásunk szerint sok vidéki kartárs erről nem értesült, épen ezért máig sem küldte be. Kérjük ezuton, hogy a szives adományokat Jánossy pénztárnok címére mielőbb adják fel.

Önmegeadótatás. Lapunk további fenntartása önmagunk részvételessége miatt alig lehetséges. Az eddigi számokat is úgy tudtuk kinyomatni, hogy a kir. Tanfelügyelő ur s Boris Ferenc törökszentmiklósi kartárs járult minden szám kiadásához uagyobb összeggel. Választmányi gyűlésünk egyhangu határozata folytán szeretettel kérjük kartársainkat, hogy a lap fenntartásához szeptemberre 200, októbertől fogva pedig havi 300 koronával járuljanak hozzá. Az igazgató urak több helyről már be is küldték az összeget.

Hirdessünk a „Népművelés”-ben. Lapunk nemcsak az egész vármegyében, hanem cserepéldányok és hivatalos helyekre küldött példányai után sok felé jár, épen azért kérjük a kartársakat, hogy ha nekik vagy ismerőseiknek valami hirdetni valójuk van, használják fel e lapot. Hisszük, hogy az eredmény nem marad el

NÉPMŰVELÉS.



A kir. tanfelügyelőség, a vármegyei tanító egyesület s a vármegyei iskolán kívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Kiadja a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei Tanítóegyesület. Megjelenik havonként.

Előfizetsi díjak:

Egész évre 4000 kor
Fél évre 2000 kor.

Egyes szám ára 400 K.

Főszerkesztő:
MAGYARY GYULA.

Felelős szerkesztő:
MÉHES ENDRE.

Előfizetési és hirdetői díjak, reklamációk Jánossy Pál egy. pénztárhoz, a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőség Szolnok (vásártéri iskola) címére küldendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

Elnökválasztás előtt.

Boldog emléktű Brózsik Pál egyesületi elnök elhalálása folytán vármegyei tanítóság válságos helyzetbe került. Napról-napra fokozódó érdeklődés szinte izgalmassá lett.

A megindult korteskedés széttagozódása arra enged következtetni, hogy nem vagyunk egy véleményen az elnöki személyt illetően. Így ezen kérdésnek megoldása előreláthatólag bizonyos nehézségekbe fog ütközni, legalább is a jelek azt mutatják.

Hogy ki legyen közülünk az elnök, mi nem kötjük magunkat személyhez mindaddig, míg nem tisztázódnak előttünk ama feltételek, melyeket egyesületünk elnökétől elvár. Elsősorban is az érdem legyen az irányadó, mely a vármegyei tanítóság bizalmát magával kell hogy ragadja. Ha tehát az érdem adja e kérdés megoldásához az impulzust, úgy magától érthető, hogy az illető bizonyára olyan talentummal van megáldva, mely kevésnek adatott meg. Mert az érdem magán viseli a tudás erejének hatalmát és diplomáciai jártasságot; magán viseli a munkabírást és munkaszeretetet, nemkülönbben vezető és irányító képességeinek minden kellékét. A tudás erejének hatalma pedig bátorságban nyilvánul, mely az igaz ügyért való küzdelemben jogossá teszi az embert tántoríthatatlan mivoltában. Már pedig a tanítói igazságért és nemzeti kulturáért való küzdelemhez a pedagógiai tudáson kívül olyan politikai

előrelátó készség is szükséges, mely bármilyen körülmények közt is megállja a helyét.

Hiszen sok érdemes kartárs van közöttünk. De kérdés ám, vajjon a sok érdem közül melyikben található fel mindazon egyéni tulajdonságok, melyek a fent leirt követelményeknek megfelelnek. Ha a tanítóság komolyan veti latba ama feltételeket, melyeket a vármegyei egyesület célul kitűzött, úgy fölösleges a korteskedés, e helyett inkább komoly elmélkedést ajánlunk addig is a szent cél érdekében. Az elnöki szék betöltése tehát olyan egyéniségre essék, mely egyéniség az érdem minden kellékével van felruházva.

Lényeges körülménynek tekinthető még a *hiúság is*. Arra igen nagy gondot kell fordítani az egyesületnek, nehogy olyan elnököt állítson az egyesület élére, ki *annak révén saját érdekeit előre tolvá, fölénybe emelkedjék.*

A hiúság tudvalevőleg önző emberek tulajdonsága. Egyesületi elnöknek pedig önzőnek lenni nem szabad.

Ugyancsak ügyelni kell arra is, hogy az elnöki széket olyan egyéniség foglalja el, kinek politikai magatartása a múltból a jövőre nézve is kellő biztosítékot nyújtson a rendíthetetlen hazafiságáról. S azonkívül egyesületi elnök nemcsak a tudás bírájának, hanem nyelvében való kifejezéseinek is mindenkor végrehajtó ura legyen! Különbben magunknak választunk elnököt, kinek tudásbeli tekintélye, egyéni karaktere, ami tekintélyünk, ami karakterünk! (m. e.)

Pedagógia.

Egy ünnepély reflexiói.

E lap ez évi október havi számában egy rövidke hír jelent meg, tudatva Gosztonyi Sándor szolnoki áll. isk. tanító nyugalomba vonulását és az ez alkalomból megtartott hivatalos ünnepélyt.

Ez a száraz tény-magában nem jelent sokat a közérdek szempontjából, de aki tudja azt, hogy ki ment nyugdíjba, hogy ki az a Gosztonyi Sándor, lehetetlen-ség, hogy megelégedjék egy kommentár nélküli újság-közleménnyel.

Szűk, nagyon szűk, szerény keretekben folyt le az ünnepély pedig de sok szülőfőtől, de sok volt tanítvány-tól megérdemelte volna az ünnepelt, hogy háláját, hódolatát fejezze ki előtte a nagy fordulópontra küszöbén!

Én közel hét évi ittéltem alatt nagyon keveset találkoztam vele, első ízben pedig épen munkájában láttam őt. S mikor először láttam, rajongója lettem egy-niségének. Pedig privátim nem beszéltem vele, csak munkáját s annak eredményét láttam. Két évben láttam összesen titáni munkát végezni s úgy éreztem, hogy annak a két évi munkának az eredménye is rászolgált arra, hogy alkotójának örök emiétet állítsanak.

És ő ezt a munkát *negyven éven át* végezte! Mily lélekkel, mily ügyszeretettel és lángoló lelkesedéssel dolgozhatott ifjú korában, amikor utolsó éveiben is mintaszerűen dolgozott! Miért is nem láthattam őt akkor, mikor ifjú erejével, lelkének ifjú tűzével végezte művészi munkáját!

Mert művész volt ő valóban; munkája a vérnek és a szívnek munkája volt, anyagias salaktól mentes, tiszta, önzetlen, a munkáért magáért lelkesülő művész lélek munkája. — Durva, atakalan tömegeket kapott az emberi lelkek sarjadékaiból és ő azok *minden egyes darabjából* drága köveket faragott, csiszolt az emberi művelődés számára. Feltárta szívek előtt az erkölcs és hit birodalmát, lelkek előtt megnyitotta a tudás szentélyét. Előtte nem volt különbség anyag és anyag között, miként a Mindenható sem tesz különbséget ember és ember között. Hatalmas munkája és művészi ihlete egy nívóra képes volt emelni a legváltózatossabb fokú képességeket.

Igazi apostola volt hivatalának isteni ihlettel lelkében. — Csak ilyen léleknel lehetséges az, hogy mindig megmarad a maga nemes egyszerűségében, minden külső érvényesüléstől, hiú szereplési vágytól távol tartván magát. Nemes lelke minden jutalmat önmagába talált meg és ez őt láthatólag boldoggá, megelégedetté tette.

Vajon ki lett volna képes megjutalmazni annyi lelki kincset, amennyit ő szívéből, lelkéből negyven éven át több ezerre menő emberi lélekre pazarolt! — Nekem az a meggyőződése, hogy ő minden tanítványában az isteni lélek egy-egy szikráját látta és az volt a hite, hogy azt az isteni szikrát, mely a nép gyermekeinek nagy tömegében gyakorta csak hanivad és alig-alig éled, fel lehet és fel kell gyújtani, a legdurvább, legrongyosabb daróc alatti is. — Mily öröm lehetett az az ő lelkének, hogy azok az apró, piciny szikrák az ő ihletett lelkének tűzétől egytől-egyig lángra gyúlva égtek a hitnek és szeretetnek tűzében és a tudás világosságában.

Mennyit lehetne még elmélni a tanulmányban elmélni ilyen nem mindennapi egyéniség fölött! De hagyjuk őt! Hagyjuk s csak távolról szemléljük nemes egyszerű alakját, tiszta jellemét és lelki kiválóságait visszatükröző jóságos, de büszke öntudattól áthatott tekintetét. Hadd élvezze a szent nyugalom napjait Nagy munkájáért őt itt e földön senki sem jutalmazta meg, de ő önmagát annál gazdagabban olyan kincsekkel, amiket pénzben, vagyonban, hiú becsvágyakban hiába keresünk. Ezek a kincsek b ztosítják az ő lelkének mély-séges és boldogító nyugalmat.

Élvezze is azt a nyugalmat zavartalanul. Meleg szeretetből áthatott tiszta szívből kívánom neki.

Dr Kovács János.

Egyesületi élet.

Járasköri gyűlés.

A Jász-Nagykun-Szolnok vármegye Tanítóegyesület szolnoki járásköre i. évi november hó 8-án Szolnokon a polgári leányiskola rajztermében gyűlést tartott. A gyűlés d. e. 9 órákor vette kezdetét a Himnus elének-lésével, mely után kör elmők a gyűlést megnyitotta s nyomban Bihary István kir. tanfelügyelő nagyszabású beszédet tartott, melyben a népművelés irányelveit kifejtve, rámutatott a tanítói hivatás követelményeire.

A gyűlés kimagasló pontját képezte Szabó Andor törökzentmiklósi ref. tanítónak a *Boris-féle Egyetemes számlógép ismertetése*. Az előadás oly közvetlen és élénk volt, hogy a jelenlevő kartársak elragadtatva hallgatták végig. Az előadáshoz igen sokan szólottak hozzá, melyből leszűrődött eredmény egész javaslati határozattá vált, t. i. a Boris-féle Egyetemes számlógépnek egy iskolából sem volna szabad hiányoznia. Előadó kartárs élénk és tanulságos előadásáért jegyző-könyvi elismerést kapott.

Közben 10 percnyi szünet rendelkezett el. Utána Schmid Vilmos szolnoki áll. isk. tanító előadása következett: *„A tanyai tanítóképzés beiskoláztatása az anal-fabellizmus kiküszöbölésével kapcsolatban”* címen. Az előadó kimerítően foglalkozott a tanyai kérdéssel, melynek célzerűségét internátusok felállításával látná keresztülvihetőnek. Természetesen az előadás nagy vitát provokált. Volt pró és kontra.

A vita során kiértezhető volt az a kíváncsi, hogy a tanyai rendszert közigazgatási uton egységesíteni kel-lene. Ez volna egyedüli kivezető útja a tanyán meghonosítandó rendszeres népművelődésnek. Indítványok során Jánossy Pál igazgató, egyesületi pénztáros *temetkezési egyesület* megszervezését hozta javaslatba s erre vonatkozó tervezetét a kör gyűlésnek be is mutatta. Az eszmét igen életre valónak látta és elfogadhatónak találta a gyűlés, melynek érdemszerű tárgyalását a közgyűlésre bízta. Ezzel kapcsolatban felkérte a gyűlés Jánossy kartársát, hogy indítványát a többi járásköri gyűlésekben is ismertetni sziveskedjék. A gyűlés ezután jegyzőtől Mészáros Gyula szolnoki áll. tanítót választotta meg. Délután 1/2 2 órákor a gyűlés véget ért. (m. e.)

Temetkezési egyesületünk megalakítása.

Benedek József mezőturi kollégám a múlt évi vm. tanítógyűlésünk alkalmával a tanítók temetkezési egyesület megalakítását indítványozta. Nem fogadják el. Hogy miért, nem tudom.

Pedig nem hiszem, hogy ne jutott volna eszébe soknak: ha most megtalálna halni, miből temetnék el s nagy lelki fájdalom kívül mily gondot okoz hátra-maradtainak, mikor legnagyobb szükség volna az anyagi támogatásra. Mégis — mindennek dacára — egyik nap a másik után elmegy anélkül, hogy tennék valamit e téren.

Ha tudná mindenki, hogy 60—75 évet él, akkor nem kellene egyéb egy mostani 20 éves ifjunak, hogy 5000 K-át most 2%-os heti kosztolásra kiadjon, ugy az 60 éves korában kamatos-kamatával 858,567.198.720.000 K-át tenne ki, — évi 20% kamattal. Könnyű volna így cselekedni, ha tudná valaki biztosan, hogy él 40 vagy 20 évet s a kamatozási viszonyok is ezek marad-nának meg. Mindkettő bizonytalan. Így nem marad más hátra, mint halálesetre valamelyik biztosító intézetnél biztosítsa mindenki magát vagy valamelyik temetkezési egyesületbe lépjen, ami ha nem tanítói, annak tiszta jóv delmét idegen célokra fordítják. *Igy jutottunk arra a gondolatra, hogy alakítsuk meg a temetkezési egyesület-kef.* Ez a gondolat vetődött fel most az ősszel is. A

megalakulás kimondása megtörtént a szolnoki járási tanítói gyűlésünkön Jánossy Pál indítványára. Ő ezt hirdette mindenik járási tanítói gyűlésen s elfogadta mindenki. Az eszme szép, a megoldási módjaoly kecsgetető, ami ha sikerül, majdnem ingyenbe kerül egy temetés. Számítsunk csak! A javaslat szerint minden tag csak 50 temetésre fizeti a reá eső temetési költséget. Ennek a nagysága attól függ, hány tagja van az egyesületnek. Mondjuk a hozzátartozókkal együtt a tagok száma: 2500. Az első évben meghal a 2% = 50. Ennek az 50-nek temetési költsége a 300.000 K-val: 15.000.000 K. Egy tagra esik ebből 6000 K. Ezzel a 6000 K-val kifizette az indítványozott 50 temetési költséget. Lássuk tovább: 50 elhalt helyébe 50 új tag kerül. A másik évben a tagok 2% = 50 ismét meghal. Ezt az 50 társunkat az indítvány szerint az 50 új tag kell eltemesse, mert a többi az 50 temetési részét kifizette. Így egyre esik 300.000 K. Ime számításom szerint a javaslat helytelen.

Nagyon sajnálom, hogy azon a bizottsági ülésen nem voltam ott hivatalos elfoglaltságom miatt, amelyiken ezt tárgyalták. Azt szerettem volna, ha kimondják akkor azt, hogy a tagok a temetkezési költségeket közösen fizetik mindaddig, míg a temetkezési alapszabályi meg-csínáljuk. Most a történet után nincs más hátra, mint módosítani az elfogadott határozatot, ha azt akarjuk, hogy csöddöt ne mondjon a szép eszme. Más alapra kell tehát fektetni a temetkezési egyesület tagok kötele-zettségét. (Folytatása következik.)

Csiky József.

Ismeretterjesztő.

A Boris-féle Olvasóabláról.

Csak ez imént hallottunk Boris kartársunk „csoda-gépéről” s ma ismét egy olyan produktumáról kell meg-emlékeznünk, mely mellett a haladó paedagógia nem mehet el szó nélkül. Sőt meg kell állanunk, tanulnunk kell tőle s felhasználnunk minden praktikus mozzanatát, hogy minél könnyebben, minél kevesebb gyótródással juttassuk a kis emberkéket a tudás útjának keskeny ösvényére.

De mielőtt ezt tennők, vessünk egy rövid vissza pillantást az irás-olvasás módszerének fejlődés történe-tére. Így jobban ki fog domborodni, miként lett a „sir-va-olvasás”-ból írva, — majd kacagva olvasás. Ezt pe-dig nem kezdetjük Szarvas Gáboron vagy Simonyi Zsigmondon, hanem jóval hátrább:

Tudjuk, — de azért nem árt néha felemlgetni —

hogy a hajdankori iskolák csupán az írás-olvasás elsajátíthatására céljából létesültek. Mert amíg az emberek az írás-olvasás szükségességét nem érezték, nem volt szükség iskolára. Az ő hajdankori történetei azért fedvék misztikus homályait, mert csak szajhagyományok útján tudunk azokról.

Könnyen érthető tehát a tanítói azon törekvése, hogy az írás-olvasás tanítását lehetőleg megkönnyítsék, azt ész- és célszerűvé tegyék.

Az ugynevezett szilabizáló módszertől a Boris-féle olvasó tábláig nagyon sok gyermek-könny és paedagógus izdadság öntözi az utat. S bizony voltak olyanok kik egész életükben nem tudták többre vinni a szótárgolásnál s a hűbér urak a kínzó módszerrel megutálták az írást s azt méltóságukon alulinak tartván íródeákokat tartottak. Már Sickelsaner Bálint, Luther kartársra, — úgy 1530 körül — a szavakat hangokra bontja. Azonban ez kartársaira nem volt hatással, a módszer feledésbe ment. Comeniusnak 1656-ban megjelent „játékkiskola” c. munkájában útmutatást találunk ugyan arra nézve, hogyan kell az írást és olvasást együttesen hangoztatni tanítani, de a tananyagot ő sem rendezte a didaktika szempontjából. Mindenféle meslerkedéssel igyekeztek könnyíteni.

A Locke játékkockái, Basedow mézeskalács betűi mind-mind a törekvést szolgálják. Pestalozzi már mozgatható betűket készít s a betűk ismertetését a hangok érzéketelése előzi meg módszerében. Oliwier (1801-1808) szerint a betűk ismertetését bizonyos előkészítő oktatásnak kell megelőzni, hvgy a gyermekek a hangoztatásban jól begyakoroltassanak. S bár a betűket a hang létrehozásában a beszédszervek szerint nevezi meg, mégis ebből lett a: „bö, cö, dö, stb.” — Stephani bajor iskola tanácsos már élesen megkülönbözteti a hangot és betűt. A „p” betűt pl. már úgy kívánja hangoztatni, mint a szó végén: kép; az „r” betűt mint a szó végén: zár.

Ratich, Graser, Viers, Hesters, Lüben mind ebből indultak ki; mind gyakorlati paedagógus volt. Jacotot az ő „Telemagne”-jában a gyermek szájához mérten adagolja a kenyeret. Tehát nem nagy karéjban s nem is morzsánként. Azóta is 100 év telt el. Boldog emlékéü édes apám egy Bereg megyei kartársunk methodusa szerint tanított. Ez volt az első phonomimika. (Sajnálom a kartárs nevét elfelejtettem.) Azután jött Cukrász, Görz és még számosan. S most itt van Boris, az ő kacagva-olvasási módszerével, az ő elpuszthatatlan jókedvével, kifogyhatatlan humorával. Sok út vezet Rómába, de a Boris-vezette úton rózsás ligeteken, játszi kedvvel, minden gyótródás nélkül jutunk el a célhoz. Forduljatok csak hozzá!

Nem tudom, nem követek-e el indiskreciót, ha olvasótábláját itt leközölöm:

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| S | V | Z | R | M | |
| f | | | | C | |
| h | | | | I | |
| J | | | | H | |
| K | p | t | b | g | d |

azután a magánhangzók, külön karton lapokon:

i u e a o ü stb.

A titkát én már tudom, de had árulja el ő maga:
Boris Farsncz. Oreskó Dezső.

HIVATALOS RÉSZ.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelője.

8457—1923 szám.

Valamennyi nem állami iskola és kisdud óvó intézet helyi Hatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Ur 1923. évi 134291. VIII. e. számú rendelete szerint az állami és vármegyei tisztviselők és egyéb alkalmazottak illetményeinek újabb szabályozásáról szóló 1923. évi 6000 M. E. sz. rendelet némely rendelkezésének módosítására illetőleg kiegészítése tárgyában folyó évi szeptember hó 3-án 6300 M. E. sz. a. kiadott kormányrendelet (megjelent Budapesti Közlöny 1923. évi 199. számában) 3. pontja a gyermek és törvényes feleség után járó családi pótlék engedélyezéséről érvényesülő értékhatárt 1923. évi

október 1-től kezdődőleg havi 10.000 koronában állapította meg, vagyis ettől az időponttól kezdve a családi pótlék szempontjából a gyermeket csak abban az esetben kell ellátottnak tekinteni, ha az általa élvezett pénzbeli javadalmazásnak vagy jövedelemnek az összege, illetve a természetbeni javadalmazásnak az értéke a havi 10.000 K-t eléri, vagy meghaladja. Viszont a törvényes feleség után u. e. időponttól kezdve csak abban az esetben jár családi pótlék, ha a törvényes feleségnek bármiféle forrásból származó jövedelme havi 10.000 K-nál kevesebb.

Mint-hogy a nem állami elemi népiskoláknál, illetőleg óvodáknál alkalmazott rendes tanítók, tanítónők, illetőleg óvónők a törvényes feleség, illetőleg a gyermek után járó családi pótlékban az 1917. évi IX. t. c. 14. §-ának I. 11. és 12. pontja ugyanazon törvény hivatkozott §-ának XII. pontja, valamint az 1918. évi 6700 M. E. számú rendelet XVI. pontja szerint csak ugyanazon előfeltételek és kikötések mellett részesíthetők, mint az állami, vármegyei és államvasuti alkalmazottak az 1923. évi 6300 M. E. sz. alatt kiadott rendelet fent körülírt módosító rendelkezése a nem állami elemi népiskoláknál, illetőleg óvodáknál alkalmazott rendes tanítók, tanítónők, illetve óvónőkre is megfelelően.

Amidőn Cim figyelmét fentiekre, — kapcsolatban az 1921. évi 50800 szám alatt kiadott rendelettel — nyomatékosan felhívom, további eljárás végett felkérem, hogy:

1.) A működése körzetében tartozó nem állami elemi népiskolai tanerők és óvónők részéről, gyermekeik és törvényes feleségük után igényelt családi pótlékok iránt benyújtott kérelmek elbírálásánál jövőben a fent részletesen ismertett újabb rendelkezés betartása mellett járjon el.

2.) A már élvezett családi pótlékokat illetően pedig hívja fel a körzetébe tartozó nem állami elemi népiskolai tanerőket, illetve óvónőket, hogy az ismertetett módosítások szem előtt tartásával szükségessé vált bejelentéseket az

1912. évi XXXV. t.-c. 15. §-ában foglalt következmények terhe alatt hozzám haladéktalanul tegyék meg ezen bejelentések alapján, esetleg ilyenek hiányában más úton beszerzett hiteles igazolások nyomán a már élvezett családi pótlék beszüntetése iránt az illetékes m. kir. pénzügyigazgatóság útján saját hatáskörömben kell sürgősen eljárni.

A jelentések elmulasztásából eredő késése-kért az iskolaszékek, illetve felügyelő bizottságok elnökei anyagilag felelősek.

Szolnok, 1923. évi november hó 7-én.

Bihary István, kir. tanfelügyelő.

Iskolánkívüli oktatás.

Rovatvezető: Szathmáry Lajos népműv. titkár.

Az iskolánkívüli népművelés irányelvei, anyaga és kivételének módozatai.

III.

A községi iskolánkívüli népművelési bizottságok minden év őszi hónapjaiban ülést tartanak, melyen előbbi számunkban (cikkm II. részében) leközölt adatok alapján elhatározzák, hogy melyik népműv. lési munkát vezetik be s elkészítik részletes programjukat. Erről értesítik a várm. központi bizottságunkat (a titkár), mi haladéktalanul megküldjük a szükséges bejelentő nyomtatványokat, melyek kitöltésére vonatkozó és a további teendőkről szóló utasítás a hátlapján részletesen adva van.

Az első alkalommal csak az érdeklődés felkeltése a cél. Ezután jönnek sorba évről-évre fokozatok szerint a különböző iskolánkívüli népművelési munkák.

Legfontosabbnak az ifjúsági Egyesületek megalakítását tartom s ha ez kellőképpen meg van szervezve, ebben indítani el az 1—8 pontok alatt írt munkásságot.

Ezek között pedig a legfontosabb az analfabéták oktatása. Minden kommentár nélkül adom a legutóbbi népszámlálás adatait, ezek a számok szólnak minden községi bizottsághoz, minden tanítóhoz, paphoz, jegyzőhöz, ezek a számok hívják mindenkit fel hazafias, odaadó munkára.

Névjegyzékbe kell foglalni az irni-olvasni nem tudókat, össze kell hívni őket és felajánlani nekik a munkát, megértetni, hogy saját érdekükben cselekednek, ha eljárnak pontosan az előadási órákra, mert jövőben

nisztériumhoz, vagy a Technológiai s Iparmúzeumhoz. (VIII., József-körút 6.)
 Ipari ügyekben: az Országos Iparegyesülethez. (Budapest, VI., Zichy Jenő-u. 4.) Lapja a Magyar Ipar.
 Iskolánkívüli népművelési ügyekben: a népművelési titkárhoz.
 Közművelődési könyvtárak ügyében: a V. K. M.-hoz. Méhészeti ügyekben: az Országos Méhész-Egylethez. (Budapest, IX., Üllői-út 25.) Lapja a „Magyar Méh”.
 Mőzgőfénykép ügyében: népművelési titkár útján a V. K. M. Iskolánkívüli Népművelési Központjához.
 Múzeumi ügyekben a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumhoz.
 Múzeumok megtekintése ügyében: a V. K. M. Iskolánkívüli Népművelési Központjához. (Budapest, V., Báthory-u. 12.)
 Főbb múzeumok Budapesten: Nemzeti Múzeum. (VIII., Múzeum-körút.) Néprajzi Múzeum. (Városliget Iparcsarnok.) Népegészségügyi, azelőtt Társadalmi Múzeum. (VI., Eötvös-u. 3.) Mezőgazdasági Múzeum. (Városliget, Vajdahunyad-vára.) Gyermektanulmányi Múzeum. VIII. Mária Terézia-tér 8.) Iparművészeti Múzeum. (IX., Üllői-út 33.) Technológiai Múzeum. (VIII., József-körút 6.)
 Műkedvelő előadások ügyében: a népművelési titkárhoz.
 Népies kiadványok ügyében: a népművelési titkárhoz és a Földművelésügyi Minisztériumhoz, a Magyar Nemzeti Szövetséghez (IV., Gerliczy-u. 11.), a Népegészségügyi (azelőtt Társadalmi) Múzeumhoz (Budapest V. ker. Eötvös-ú. 3.), a Magyar Gazdaszövetséghez (IX., Üllői-út 25.), a Falu Szövetséghez (Budapest, VIII., Vas-u. 19.), a Sz. István-társulathoz (Budapest, VIII., Szentkirályi u. 28.), Protestáns Irodalmi Társaság (Budapest, VIII., Szentkirályi-u.) Katholikus Nepszövetség (Budapest, Fercsniek-tere 1.) a Patria könyvkereskedéshez (Budapest, IX., Üllői-út 25.)
 Népkönyvtárak ügyében: a népművelési titkárhoz.
 Néprajzi ügyekben: a Magyar Néprajzi Társasághoz. (Budapest, VI., Városliget, Iparcsarnok.) Lapjai: a Társadalomtudomány, Ethnographia, A föld és ember.
 Népfőiskolák ügyében: a népművelési titkár útján a V. K. M. Népművelési Központjához.
 Nepházak ügyében: a népművelési titkár útján a V. K. M. Népművelési Központjához.
 Népművelési ügyekben általában; a népművelési titkárhoz.
 Női szociális munka ügyében: a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetségéhez (Budapest, VIII., Mária-u. 6.) Lapja a „Magyar Nő” és a Szociális Misszió Társulathoz (Budapest, IV., Váci-u. 11/b.) M. Protestáns Nők Orsz. Szövetségéhez (VIII., Üllői-út 24.) és az Orsz. Katholikus Nőszövetséghez (VII. ker., Mária-u. 6.)
 Patronázs ügyekben: az Orsz. Katholikus Patronagehoz (Budapest, V. ker., Markó-u. 12.) és az Orsz. Protestáns Patronage Egyesülethez (Budapest IV., Szerb-u. 2.)
 Szabadoktatási ügyekben: a népművelési titkárhoz.
 Szövetkezetek ügyében: a Magyarországi Szövetkezetek Szövetségéhez és a Magyar Gazdaszövetséghez.
 Mindkettő; Budapest IX., Üllői-út 25. 1. em. 8.)
 Szőlészeti ügyekben: (1 Borásztnál).
 Tanfolyamok ügyében: a népművelési titkárhoz.
 Tanulmányutak ügyében: a népművelési titkár útján a

V. K. M. Iskolánkívüli Népművelésügyi Központjához. Tejszövetkezetek ügyében: a Földművelésügyi Minisztériumhoz.
 Testnevelési (sport) ügyekben: a népművelési titkár útján a Vármegyei Testnevelési Bizottsághoz.
 Tudományos társaságok s folyóiratok ügyében: a V. K. M. Isk. kiv. Népművelési Központjához. (A tanító-ságot közelebbről érdeklő tudományos társaságok: a M. Néprajzi Társaság: VI., Városliget, Iparcsarnok; Természettudományi Társulat VIII., Eszterházy-u. 14-16. Történelmi Társulat Országos Levéltár (Országház-utca.)
 Vettőgépek és (diapozitív) vetítő képsorozatok kölcsönzése s vétele ügyében: a népművelési titkárhoz.
 Vöröskereszt stb. ügyében: a Magyar Vöröskereszt-Egylethez. (Budapest, VI. ker., Andrásy-út 8.) Lapja a „Magyar Ifjúsági Vöröskereszt.”

Dr. Deptner Tibor.
 min. titkár.

H I R E K

Felhívás. Lapunk fenntartása rendkívül költséges. S mindennek dacára lapunkat iskolaszékeknek is minden alkalommal megküldjük, hogy az abban közölt rendeletekről és hatósági intézkedésekről tájékoztatva lehessenek. Ezután iskolaszékek csak úgy kaphatják meg lapunkat, ha arra előfizetnek! Miután eddig címükre megküldött lapszámok nem érkeztek vissza, ebből következtetünk arra, hogy az iskolaszékek lapunkat szívesen veszik, miért is felkérjük őket, hogy az előfizetési díjakat Jánosy Pál egyesületi pénztáros (Szolnok) címére beküldeni szíveskedjenek.

A nemzet halottja. Papp-Váry Eleméret, a magyar *Hiszkegy* költőnőjét országos részvét mellett temették el f. hó 18-án vasárnap délelben. A kormány képviselőiben Gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszter, a nemzetgyűlés részéről pedig Huszár Károly alelnök jelent meg a temetésen, de ott volt a főváros, az író- és hirlapíró egyesületek, a katonaság és a hazafias testületek küldöttsége is, valamint rendkívül sokan a *Hiszkegy* költőjének áhítatos rajongói közül. Raffay Sándor evangélikus püspök végezte a gyászszertartást. A sirmál Urmánczy Nándor, volt országgyűlési képviselő tartott búcsuztató beszédet.

Tiszteletdíjak megállapítása. A V. K. M. és várm. iskolánkívüli Népműv. Biz. f. tanévre a következő tiszteletdíjakat állapította meg: a.) ismeretterjesztő előadásoknál 2000 K., b.) tanfolyamoknál órákint 2500, c.) népszerű tudományos előadásoknál 2500, d.) népszerű tudományos tanfolyamoknál 5000 korona.

Gyász. Érdemekben gazdag tanító nesztor, Nigrinyi Ferenc nyugalmazott állami tanító f. hó 18-án 74 éves korában jobb létre szenderült. Tanítói munkássága csaknem félszázados. Még halála előtti hónapokban is tanított, privát órákat adott, hogy szabad és nyugalmas idejét lehetőleg a népművelésnek szentelhesse. Ebből látszik, hogy tanítói pályát rajongásig szerette. Bizonyítja ezt ama körülmény is, hogy Nigrinyi Alajos, az elhunyt kartárs gyámja, Gyöngyös városának volt főorvosa jegyzői pályára szánta. A fiatal tanító gyámja kívánságára el is foglalta volt a vámosgyörki s jegyzői állást, hol a közigazgatás terén rövid idei jegyzősködése alatt feltűnő érdemeket szerzett. Azonban tanítói lelke nem hagyta őt nyugodni, erősen vágyott vissza eredeti hivatásához, melynek nagyobb részét Szolnokon töltötte el. Szolnokon a Ferencvárosi és Ujvárosi iskolakörzetekben lévő iskolák egyike volt kiváló tanítónknak. Évtizedeken keresztül pedig az iparostanonc-iskolának is érdemes tanterője volt. — Benne gyászolja atyját Magyar Gyuláné Nigrinyi Jolán főszerkesztőnk neje és széleskörű rokonság *Áldás poraira!*

A magyar gyermek ábécés könyve. Quint József budapesti állami tanítóképző intézeti igazgató és Drózdly Gyula budapesti állami tanítóképző intézeti tanár és gyakorló iskolai tanító szerkesztésében kiadott „*A magyar gyermek ábécés könyve*” című elemi iskolai tankönyv megjelent. — Ez a könyv az olvasás és írás technikájának mentől könnyebben való elsajátítása érdekében egyesíti a jelképes phono-mimikai és írva-olvasási módszereket, alkalmazza a mesterszorgásokat, amelyek a három módszer alapján az idők folyamán a gyakorlatban kiala-

kultak és beváltak. — E módszerbeli előny, egységes stílusú kép- és írás anyagát kiváló tipográfiai kiállításán kívül azonban könyvünket olyan erősség tünteti ki, amely azt joggal mondhatni — páratlanul teszi a maga nemében. T. i.: ez az első magyar ábécés könyv, amely olvasmányában állandóan a mindnyájunk szívét és gondolkodását betöltő integritás eszméjét szolgálja, egész anyagával bő alkalmat nyújt arra, hogy a magyar tanító, e nagy eszme harcosa, ezt a gyermek fogékony lelkébe plántálhassa. — Ezt az ábécés könyvet, amely a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Urnál jelenleg engedélyezés alatt áll, már eddig is sok elemi iskola bevezette. A könyvet tanfelügyelőnk népoktatóink figyelmébe ajánlja, amennyiben azt a Miniszter Ur engedélyezni fogja.

Szerkesztői üzenet.

Dr. K. J. Cikkét köszönettel vettük s jelen számban hozzuk. Szellemi támogatásáért fogadjuk elismerésünket. Üdv. B. Gy. — Szandaszőlő. Lapunk szűk terjedelme miatt cikkedet a jövő számban hozhatjuk. — **Érdeklődő.** Ha lapunkat figyelemmel kísérte, bizonyára olvashatta, hogy a járási tanfelügyelőség kérdésével már foglalkoztunk. Most csak annyit, hogy a járási tanfelügyelői állások szervezés alatt vannak, ésőt talán az egész ország tanfelügyelői adminisztrációját is át lesz szervezve. A járási tanf. állásokat — tudomásunk szerint — érdemes tanítókkal fogják betölteni a várm. tanfelügyelők ajánlatára. Nem fog ártani ha illetékes helyen érdeklődik.

Ha szép, izléses és olcsó
 nyomtatványt
 óhajt, tegyen egy próba rendelést
 Kongorác János könyvnyomdájában
 Törökszentmiklós.
 Ugyanírt két középiskolát végzett fiu
 tanoncnak felvétetik.

Már kaphatók!

Már kaphatók!

Karácsonyi és Újévi ajándék- tárgyak:

emléktárgyak, mesés és képes könyvek, ifjúsági könyvek, szépirodalmi regények, ima könyvek, gyermek társas játékok, karácsonyfa díszek és újévi képeslapok, levélpapír mappában és dobozban, selyempapírok cukorkák csomagolásához stb. és mindenféle iskolai szerek. Olajfestéshez szükséges kellékek, emlékkönyvek, csillagszórók

1924. Naptárak, olcsó áron beszerezhetők

Kaphatóksaját kiadású könyvek

Ugymint: Simon Mariska-féle debreczeni

SZAKÁCSKÖNYV aranyozott kötésbe, Ára: 5000 korona.

Horák József által írt 32 oldalos füzet. Világszenzáció! a

Hipnotizmus tünetei, Ára: 250 kor.

Kongorác Jánosnál

Törökszentmiklós, Városház-épület.

Nyomatott Kongorác János könyvnyomdájába, Törökszentmiklóson.

Neuvesti Mura
ummal
Pudapest

Szolnok, 1923 december hó.

AGYKUN-SZOLNOK VÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS.

A kir. tanfelügyelőség, a vármegyei tanító egyesület s a vármegyei iskolán kívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Kiadja a Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei
Tanítóegyesület. Megjelenik havonként.

Előfizetsi díjak:
Egész évre 4000 kor
Fél évre 2000 kor.
Egyes szám ára 400 K.

Főszerkesztő:
MAGYARY GYULA.

Felölős szerkesztő:
MÉHES ENDRE.

Előzetesi és hirdetési díjak, reklamációk
Jánossy Pál egy. pénztárhoz, a lap szel-
temi részére vonatkozó költemények a szer-
kesztőség Szolnok (vásártéri iskola) címére
küldendők. Keziratokat nem adunk vissza.

A Jász-Nagykun-Szolnok megyei ált. Tanító-
egyesület elnökségétől.

28—923 szám.

Értesítés és felhívás.

Értesítjük a vármegyei ált. Tanítóegyesület tagjait, hogy december 3-án megtartott központi választmányi gyűlés a következő határozatokat hozta:

1) Az 1923—24 tanévi közgyűlést technikai és anyagi okokból, továbbá a téli zord időjárás okozta megjelenési nehézségekre való tekintettel tavaszra halasztotta.

2) Ezen elhalasztásból kifolyólag az egyesület nyomasztó anyagi helyzetének szanálása céljából a tavaszi közgyűlés utólagos jóváhagyása reményében a tagsági díjakat évi 4000 koronában állapította meg. Kérem a t. Kartársakat ezen összeg mielőbbi befizetésére. (Lehet az igazgatók útján is). Egyben szives tudomására hozom a tagoknak, hogy ezen tagsági díj 1923. július 1-től 1924. év június 30-ig terjedő évre szól.

3) A múlt évi közgyűlés határozatából készült irredenta dalfüzetek az egyesület pénztárosánál (kir. tanfelügyelőség) kaphatók. Két füzet (mindkettő más-más) 22 dallal 3000 kor. egy füzet 2000 korona. Megrendelhető postai utánvét mellett is.

Szolnok, 1923. december hó.

Kartársi szeretettel

Novothny Jenő
egyesületi titkár.

Keszthelyi István
egyesületi alelnök

A tanyai tanító élete kapcsolatban az
analfabetizmus kiküszöbölésével.

— Írta: Székely Mándor áll. isk. igazgató Kisujszállás. —

I.
A tanyai tanító életét és a tanyai viszonyokat ismeretlenné nem jutott feladatul s én aki tanyán tizenkét év óta működöm, úgy gondolom — ismeretlenné tudom is. Ha azonban, előadásomban unalmas lennék, azt abban a tudatban kérem türellemmel hallgatni, mert a tanya maga is unalmas.

A tanya nem tévesztendő össze avval, ahol a *Hírszaga száz kővér gulyája egei*, sem avval, hol a *Szilbáb úz fűdér játékokat*; Ebben van valami természetese szépség, romantika, amabban nincs semmi

A tanyavilág egy sötét ugar, hol még a nap sem világít csak a hold küld le rá szűke sugarakat. Fehérre meszelt háza csak a sötétben bolyongón, *vándorban* ébreszt reményét hívogató mécsvilággal, más aki látja elszomorodik, de nem a tanyát sajnálja, hanem azt, aki benne lakik. — A társadalomnak valami tökéletlen képződménye, a népek természetellenes elhelyezkedése, szükség szülte alakulás, mely a legkisebb emberi társadalmon a családon kezdődik és azon végződik.

Társadalmi fejlődést, tanyai kultúrát, ne keress márt nem találsz!

Van és lesz ami volt.

Az élete?

Maga az malom. Csendes, méla és szomorú.

A kultúra képviselői közül igen keveset csatogott magához s a szabadság és a puszták nagy költője után még senkisémet kiáltotta el: „*Oh szeretnék élni a puszták közepén.*”

A pusztát, a tanyát nem szeretjük s ha mindent átölelő s tilalomfa módjára lebilincselő sara hozzánk ragaszkodik, most már Petőfivel szívnék:

„Szép tőled Áltöldöm szép, hogy oly jó szived [vagyon,

De mindazonáltal jobb szeretném, ha nem szeretnél [oly nagyon.”

A pap nem hirdet ott ígét, a bírő nem oszt igazságot, az orvos nem gyógyít s a haragszó meghalni jár oda.

jellemző erre a következő eset. Az oláh járáskor egy tanító előtem az oláhokai többször székely románoknak nevezte, míg fel nem világosítottam, hogy székely-román vagy román-székely nincs, mert ami székely volt az az is marad és oláh nem lesz soha; míg ő a székely-román kifejezése olyan heterogén elemeket kapcsol össze, amelyek nem csak taszítják egymást, hanem ha kell, ölik és gyilkolják is.

Ha egy tanító ennyire ismeri a székelyeket és az integer országot mit várjunk másoktól?

Ami az irredentát érdekli, az tanyán nincs, hogy is volna! Ahol pedig volt, ott elsorvad. (Kultura nélkül feltétlenül! Szerk.)

A németekről olvastam, hogy ott minden idegzet még a gyermeké is oda van irányozva megfizetés Fréncsországnak. Ott nyilván szilaj irredenta tombol, míg nálunk üres komolytalan vak lármában nyilvánult eddig, amióta az antántnak nem igen kellett volna megijedni, de komoly céltudatos irredenta ami tényleg félelmet gerjesztene nem igen található senol.

Mindennap új irredenta dalt szeretnék tanítani a gyermekeimnek, de nem találok sehol. (Van már s egy-egy szövegünkkel megrendelhető. Szerk.)

Nincs termelés, mert nincs éltető eleme. Megértünk a kivágatásra, ha ezt kialudni engedjük.

A papnak a predikációt, a hírnök az itéletet és minden faktornak a Nagymagyarországra való emlékeztetéssel kellene végezni minden ténykedését. (A magyar tanítóságnak ez eminens intenciója. Szerk.)

(Folyt. köv.)

Egyesületi élet.

Meghívó.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye ált. tanítóegyesületének választmánya csütörtökön, f. évi december 20-án délelőtt 9 órakor a tiszparti áti, ei iskolában gyűlést tart, melyre a t. választmányi tagokat ezennel tisztelettel meghívjuk.

Külön meghívó nem bocsátatik ki.

Szolnok, 1923. december 7.

Novotkny Jenő sk.

Keszthelyi István sk.

titkár.

alelnök.

A központi választmány ülése.

A vármegyei általános tanítóegyesület központi választmánya folyó évi december hó 3-án délelőtt látogatott ülést tartott. A választmányi ülés, melyen Bihary István kir. tanfelügyelő is részt vett, egyebek között az évi költségvetés megállapításával s a legközelebb tartandó közgyűlés idejének és helyének kitzítésével foglal-

kozott. A reális alapokon nyugvó költségvetést Jánossy Pál egyesületi pénztáros előterjesztése szerint, indokolt hozzászólások után a választmány elfogadta s azt a közgyűlésnek elfogadásra ajánlja.

A legközelebb tartandó évi közgyűlés határidejéről, tekintettel arra, hogy a téli hónapok különösen a mai viszonyok között nem alkalmasak a vidék részvételével tartandó közgyűlések egybehívására, május hava tüzetelt ki. A közgyűlés helyének megállapítása egy annak idején egybehívandó központi vál. ülésen fog eszközöltetni.

Egyik fontos határozata a központi vál. ülésnek az volt, melyben kimondotta, hogy a hivatalos közlönyt ezután minden hónapban megjeleníteni a tanítóság.

A gazdag tárgysorozattal s sok alapos hozzászólással tartott választmányi ülés déli egy órakor ért véget. (m—y.)

Választmányi gyűlés.

Az Állami Tanítók Orsz. Egyesületének központi választmánya f. hó 8-án Budapesten a Tanítók háza kistermében gyűlést tartott, melyen a tanítóságot és a nemzeti kultura érdekeit közelebbről érdeklő kérdések tárgyaltattak. Galla Endre egyesületi elnök mélyen szánt beszédében rámutatott azon feladatokra, melyeket a nemzeti kultura az állami tanítóság elé tűzött. Ugy mond az állami iskola munkásságában mindenkor mintaképpül szolgált, ez iskolának jövőben is elől kell haladni.

A gyűlési megnyitva, felkérte Brózik Béla főtitkár, hogy az egyesület működéséről számoljon be. A főtitkár jelentése úgy általánosságban, mint részleteiben figyelmet érdemlő jelentésnek bizonyult, mely a vezetőség tevékenységét adatokkal igazolta. A választmány a főtitkár jelentését elismeréssel vette tudomásul. Ezután elnök boldogemlékü Brózik Pál alelnökről emlékezett meg, kinek halála nagy veszteség a magyar népoktatásra nézve.

Harmath Ferenc úpesti ig. tanító a tanítóképzés reformjáról tartott előadást. Az előadáshoz igen sokan szözlottak hozzá, többek között Csighy Sándor alelnök, hozzászólás volt a legértékesebb t. i. a tanítóképzés

reformja egyedül a nemzeti érdek. Megnyugtatóan szolgál azonban ezen körülmény, hogy az Áll. T. Orsz. Egyesülete most oly erős kezekbe került, melyek a kuliszák ajtait is könnyű szerrel felnyitják. A választmányi gyűlésből kifolyólag feljogosítottnak érezzük magunkat, hogy legközelebbi számban a járási tanfelügyelet kérdéssel foglalkozunk s akkor a kulisza mögötti titkokra is ráolvassunk.

Temetkezési egyesületünk megalakítása

Folytatás.

Életképessé kell lennünk temetkezési egyesületünknek. Ezért biztos alapra kell fektetnünk. Nem szabad, hogy azon az elven épüljön fel: minél kisebb legyen a tagok díjtétele. Itt követik el a legnagyobb hibát. Ezért mondott csődöt sok temetkezési egyesület.

Az évi díjtétel megállapításánál legfontosabb adat a halálozási százalék. Hogy ez tanítóknál mennyi, nem tudjuk biztosan. Ezt még külön nem figyelték, meg-ly kénytelenek vagyunk az általános halálozási százalékot elfogadni. Ez az angol módszer szerint megállapított számokból kiszámítva 6—63 éveseknél: 1. 44, 1—63 éveseknél 22, 20—70 éveseknél 237, 1—70 évesek között 273 %. 3 százalékokból azt is látjuk mily fontos annak megállapítása, hogy hány éves korból hány éves korig vegyünk fel tagokat az egyelebe, ha egységes díjtételt akarunk fizetni. Biztosító társaságoknál 55 éves koron túl nem vesznek fel biztosításokat s az évi díjtétel sem egységes hanem az a korhoz van kötve. Ez az igazság!

A számításoknál tekintetbe kell vennünk azt is, hogy a tanítók élet határa 58—63 év.

A fenti adatokat tekintetbe véve: az egyeleti év tagságdíj, mindaddig míg megfelelő alapunk lesz a II. osztályu temetés kb. 60 arany korona annyi százaléka legyen, a hány százalékos az évi halálozás, más szóval mondvá: az esetenként megállapított II. oszt. temetési költséget (arany korona) közösen fizeljük életünk végéig. A jelen körülmények között ennél kedvezőbb évi díjat megállapítani nem lehet.

A jelenlegi évi tagsági díj 300.000 K.-ás temetésnél, hogy a tagok között 7—63 évesek vannak vagyis 1:57. halálozásnál 4500 K. 4000.000 K.-ás temetésnél 6000 papír 0.67 illetve 0.9 arany korona. Így valaki 97 évig kell tagja legyen az egyeletnek, hogy a 300.000 K. temetési költséget befizesse az egyeletnek. (Ki éri ezt meg? Tanítóink közül egy.)

Ez a terv csak akkor vána be, ha a temetkezési egyeletbe való belépés kötelező volna; ha az ehalitak helyébe mindig jönne új tag. Ellenkező esetben idővel megeshetik az, hogy az, aki hosszú időn át tagja volt az egyeletnek, halálakor az uódaí kell emessék, mivel az egyelet új tagok be nem lépése és alaphányai miatt felszámolt. Tehát feltétlen alapot kell teremteni. Ennek az alapnak minden 100 tagnál akkorának kell lenni, hogy bizonyos idő múlva az alap kamatából fedezhető legyen a temetési költség. Nézetem szerint így erre a célra minden tag kell adjon 10.000 K.-át, 300.000 K. temetésnél vagyis a mindenkori II. oszt. temetés 1/30-ad részét. Kedvező alap 100 tagonként 1.000.000 K. mely 20 év múlva 10 % kamatos kamataival 6.037.418 k.-át tenne ki. Ennek 10 %-os kamatából 15 %-os halálozást ki lehetne fizetni. Ennek az alapnak kamatját csak 20 év múlva volna szabad igénybe venni.

Ha 55 évnél idősebb tagok aránylag nagyobb számmal volnának tagjai az egyeletnek (apa, anya, nagyanya stb.) s új tagok nem lépnének be, föltétlen arra kényszerítendé az egyeletet, hogy az alaphányaihoz idő előtt hozzányuljon vagy az évi tagsági díjat fölemelje ami miatt új tagok nem lépnének be. Hogy újtagokkal állandóan szaporodjon az egyelet, kívánatos volna, hogy attól a kortól kezdve, melyen túl a biztosító társaságok nem vesznek fel biztosításokat: 55 éves kortól a díj tétel oly nagy legyen, hogy az 10 év alatt kamatos kamataival a temetési költséget fedezze; 300.000 K.-ás temetésnél ez évi 20.000 korona volna.

Ha a díjtételek fizetési kötelezettségét időhöz kötjük, akkor a díjtétel megállapítása ismét azon az elven kell nyugodjon, hogy a kitöztölt díjtételfizetési idő alatt a biztosított temetési költséget kamatok kamataival megtérítse az egyeletnek. Szerintem a legmegfelelőbb fizetési időtartam 20 év 43 éves korig — 55 koruaknál 8 vagy legfeljebb 10 év. 300.000 koronás temetésnél az évi díjtétel (1.5 % halálozással 43 éves korig 6500 K. 55 éves kornál 20.000 korona, belépéskor 10.000 K. alapítási díj. Ennél a számításnál száztagonként 200.000 K.-át lehetne évenként alapra félre tenni. Így az alap 20 év alatt 10 % kamatozás mellett 11, 678.353 K-ra nőne fel, Ha hozzászámítjuk belépéskor fizetett 10.000 K. alapítási díj 20 év alatt kamatos kamataival megnövekedett összegét: 6.036.418 K. akkor 17.715.771 korona alaptöke még 5 %-os kamatából is ki lehetne fizetni 25 %-os halálozást. E számításal egy tag a temetési költségnek 1/30 részét fizette be az egyeletnek 20 év alatt, míg egy biztosítottársaságnál átlag 22/30 részét.

Az egyeleti tagok addig fizetik a rájuk eső temetési költség 1 és fél vagy kétszeresét, míg a mindenkori II oszt. temetési költség felét ami kb. 30 aranykorona.

az egyesület pénziárába be nem fizették. Így 13%-os halálózás esetén 1 év felszeres díjtétel mellett 22 év kétszeres díjtétellel 16 és fél év alatt fizetik a tagok a reájuk eső részt. Tekintettel arra, hogy a tanítók korhatára átlag 63 év, az 53 éven felüliek addig kötelesek a rájuk eső díjtétel négyszeresét fizetni, míg a temetési költség $\frac{2}{3}$ részét be nem fizették, vagy annyit fizetnek, mint a többi tagok de akkor 10 év vagy 10 év előtti halálózás esetén a temetési költség $\frac{1}{4}$ részét kaphják csak.

E terv szerint is oly alapot lehetne kamatos kamatokkal összehozni, amelynek még 5% kamatjából a rendes halálózási százalék esetén azokat a tagokat, akik a temetési költség felerészét befizették, el lehet temetni. Ime, három terv. Első tervnél életünk végeig évenként 4500, másodiknál 20 éven át 6500, harmadiknál 16 és fél éven át 9000, vagy 22 éven át évenként 6750 koronát fizet a tag az egyesület pénziárába.

Csiky József.

HIVATALOS RÉSZ.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelője.

9586—1923 szám.

Valamennyi nem állami népoktatási intézetek igazgatóságának

Hivatkozva a lap 1923. évi október havi 4. számának 6. és 7. oldalain közölt 1923. évi 7493. sz. rendelkezésekre, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Ur 1923. évi 12053. VIII. c. sz. rendelete nyomán tudomás és további eljárás végett értesitem a tekintetes Címet, hogy a nemzeti hadseregbe katonai szolgálat teljesítésére bevonult nem állami iskolai tanítók illetmény szempontjából ugyanoly elbírálásban részesülnek, mint a katonai szolgálatot teljesítő állami elemi iskolai tanítók és így az ezek illetményeit szabályozó 57987/923. sz. P. M. rendelet a bevonult nem állami iskolai tanítókra is vonatkozik.

Felhívom ezért az iskolaszékeket, hogy a kántori szolgálatra bevonult tanítókról mindig azonnal tegyenek hozzám jelentést.

Szolnok, 1923 évi november hó 29.

A kir. tanfelügyelő h.

Dr. Halmos Andor
kir. s. tanfelügyelő.

Iskolánkívüli oktatás.

Rovatvezető: Sathmáry Lajos népműv. titkár.

Valamennyi községi Iskolánkívüli Népművelési Bizottságnak.

Az Országos Közművelődési Tanács már ezelőtt 15 évvel, megalakulása idején, programjába vette a nép-kulturházak szervezését és azok létesítését azóta állandóan sikeresen szorgalmazza.

Vannak kultur-népházaink, amelyeket egyes községek saját költségükön építettek, vannak olyanok, amelyeket egyes birtokosok emeltek és ajándékoztak községünknek, van olyan is, amely több gazda, vagy a helyi intelligencia egyetértő összemunkálkodásának köszöni létét, amennyiben azok kölcsönt vettek fel, abból és a községek vagyonaiból, valamint egyesek adományából, épült és vannak más sokféle pénz és természetben hozzájárulásból épült népházak is. A népházak létesítésének sikeres akcióját azonban a háború és a mai nehéz életviszonyok megakasztották.

Az Országos Közművelődési Tanács ágtitkája azonban nem szűnt meg. Az Országos mérnök és építész Egyesület közreműködésével pályázatot hirdetett és az kielégítő eredménnyel járt, amennyiben nagy számban pályamű érkezett be, amelyekből három kultur-népház-típus tervezete jutalmaztatott és pedig egy a kis községek, egy a nagyobb községek és egy a városok számára készült mintaterv.

A népházak főleg az iskolánkívüli népművelés szolgálatában állanak sa a bennük levő nagyterem, mely egyébként a nép-, gazda-, olvasó- körnek, ifjusági egyesületnek, dalárdának, zenekarnak stb. elhelyezésére szolgál, kellő képen felszerelve vetítőgéppel ismeretterjesztő előadások tartására, színelőadások, zene- és dalestélzések, vallásos összejövetelek, szórakozást nyújtó előadások céljaira szolgál.

A népházak felépítése ezidőszert nagy nehézségbe ütközik, de azok tervszerű létesítésének munkája már most megkezdhető, annál is inkább, mert az Országos Közművelődési Tanács megindította a tárgykéséseket az illetékes minisztériumokkal, szövetségi és gazdasági szervezetekkel és pénzintézetekkel s elsősorban

olyan helyeken fog népházakat állítani, ahol van megfelelő, vagy átalakítható épület.

Mindezeket azért közöljük cimeddel, hogy szíveskedjék tájékoztatni afelől, hogy volna-e községünkben olyan átalakítható épület, avagy népház építése lehető volna-e? Továbbá milyen helyi hozzájárulás állana rendelkezésre (községi segély, valamely alap, természetbeni szolgáltatás pl. téglá, fa, vagy egyéb anyag, fuvar, telek stb.) és milyen helyi tényezők vonhatók be a népház megvalósításának akciójába? Hol volna megokolt a szükséges új iskolaház építésével kapcsolatban a népház felépítése?

A velünk közlendők alapján módunkban lesz a szükséges helyszíni tárgyalások megindítása, megjegyezvén, hogy az Országos Közművelődési Tanács kiállításba helyezte mindazokat a támogatásokat, melyekkel a népházak létesítését és kellő berendezését megkönnyíthetjük.

Hazafias üdvözléssel:

Szolnok, 1923. november 20.

Bihary István sk.
üggy. elnök. kir. tanfelügyelő.

Sathmáry Lajos
titkár.

Levél a szerkesztőhöz.

Kedves barátom!

Sajnálatos tényként állapítom meg, hogy magyar tanító testvéreink, a saját uttörő elődökről nem emlékeznek meg érdemök szerint.

B. lapod 923. novemberi számában Oreskó Dezső ismeretterjesztő cikke e mellett tanuskodik, hol hangos szókkal írja: „vessünk egy rövid visszapillantást az írás-olvasás módszerének fejlődés történetére. Így jobban ki fog domborodni, miként lett a *szó-olvasás-ból* *írva-olvasás*, majd kacagva olvasás. Ezt pedig nem kezdetjük Szarvas Gáboron vagy Simonyi Zsigmondon, hanem jóval hátrább.”

Hogy mit keresnek pedagógusok, meg módszeresek között grammatisták, ezt nem tudom átlátni; mert Szarvas is Simonyi is csak nyelvész, az ő nevök e tárgynál. amire Oreskó céloz, tekintély számba nem jöhetnek.

Felsorakoztat egy csomó német, morva, cseh nyelvészből tanítóvá vedlett tizedrendű egyént és tanulmányához az uttörő magyar pedagógusok közül egyet sem említ fel. Sckelsamer, Koménus, Locks, Basedow, Postalozzi,

Oliwier, Stephani, Ratichius, Gräser, Viers, Hesters, Lüben kis jelenésűek a mi szemünkben Dévai Biró Máttyás, Szőnyi Nagy István, Zákány József, Warga János, Erdélyi Indali Péter, Simon Antal, Péterfy Sándor, Gyergyánffi István, Gönczy Pál, Arvay József érdemei mellett.

Jacotot — írja — a gyermek szájához mérten adagolja a kenyeret. (?)

Magyar uttörőről ennyit sejtett: boldog emlékü édes apja egy Boreg megyei kartárs methodusa szerint tanított, de ennek a nevét is elfelejtette. Az a derék beregi kartárs is elenyésztett a Dévai Biró Máttyások, Szőnyi Nagy Istvánok, Erdélyi Indali Péterek nyomán, de a német, morva, cseh kontárkodó, verkliző már előtünk tekintély.

Megkegyelmez Cukrásznak meg Görznek. Ilyet nem ismer a magyar pedagógia mezején szántogató öreg számadó, talán dr. Göző Józsefre gondol a szerző, mert ilyen nevű magyar apostol van. Illetve áldott emléket a kegyeletörzi.

„S most itt van Boris az ő kacagva-olvasási módszerével az ő elpusztíthatatlan jókedvével, kifogyhatatlan humorával.” Isteni adomány a hamisítatlan jó kedély. Kétszeresére szerencsés az a tanító, ki kedvvel, humorral rendelkezik. De ezeknek a tulajdonságoknak a mérsékével élni is kell tudni, mert nem mindenkorra helyén való a pusztíthatatlan kedély és csorbítatlan humor.

A népoktatás enciklopédiájában 61 külföldi pedagógussal szemben 78-at találunk honit felsorolva. Magyar betegség itt is. Nem csoda azért, ha tanítótestületeink, tanítóegyesületeink a maguk munkálkodásaik közepett a magyar termelő pedagógusairól nem tesznek említést. Honleányaink párisi, prágai, bécsi cikkekre esküsznek, a magyar tanítók pedig Stephánikra, meg Graserekre.

Nemzetünk területi épségét, gazdasági egységet honvédeink megvédték. Hazánk földén elienség nem vethette meg lábát. A tudomány minden nemzet közkinccse. Am a dolgozó, gondolkodó, termelő főket minden nemzet életében meg szokták becsülni. Önérzetünk azt mondatja hogy nemzeti jelleget kell adni a hazának. A nemzeti jelleg formáló műhelye a népiskola.

Kedves Szerkesztő barátom! Ismerjük egymást, Együtt dolgoztunk a boldogabb időben a Tisza bőlcsője vidékén. A lerongyolt, guzsba kötött, megszegyenített édesanya (a magyar haza)

szolgáltatásban az Alföldön ismét egymás közelébe jutottunk a trianoni bíróság intézkedése folytán. De önmagunk szolgálattuk hozzá sok mértékben (önkéntes fegyverletétel, király üldözés, komünstb.) a kedvező eszközt — 1027 esztendőös ősi alkotmányunkkal, természettől oly áldásosan megalapozott gazdasági egységünkkel megtörtén, zúzottan itt vagyunk Európa közepén. Meddig! óh meddig!

Ne esküdjete magyar tanítók az idegenre. Annyi a mi uttörő magyar evangélistánk, hogy nyomaikon haladva nemzeti népművelésünk dolgát szépen előbbre vihetjük. Legyünk büszkéek reájuk. Nincs nekünk arra legkisebb okunk sem, hogy Sckelsamenekre hivatkozzunk akkor, amikor — szerencsénkre — nagyon értékes, bölcs tudós pedagógusaink vannak *közművelődési történelmünk* tanúság tétele szerint.

Tanítótestvéreim! Az igazságtalanságot igazsággal lehet földeríteni. Ha valaha volt okunk a magunk erejébe való bizakodás istápolására: bizonyára itt van ennek az ideje ma. De ezt tegyük is: Az elemi népoktatás terén semmiféle idegen „kulturcikkre” szükségünk nincs. A magyar karakter, a magyar néptanító hatalmas tölgyként emelkedik ki a környezeti mérgezett légköréből. Ne feledjük el uttörő apostolainkat, Levelemben nem céloz történelmi kútfőkre mutatni. Kérésem tanító testvéreimhez csak ennyi: Ápoljuk a hazai szellemet, hivatkozzunk uttörő elődeinkre, ne homályosítsuk azok érdemeit akik érdemes munkásai voltak nevelésügyünknek. *Szönyi Nagy István* sokkal megelőzte *hangoztató* módszerével azt a német módszerest, akinek a feltalálást tulajdonítják. *Simon Antal* szintén jóval megelőzte azt a német művészt, akinek az írás-olvasás együttjáró módszerest tulajdonítják. *A képzőintézeteknek* éberem kellene örködni a magyar uttörő pedagógusok munkáira. Nem tanulunk a súlytölv példákából, a reánk szakadt események vad fattyu hajtásai akarnak mindent elsőtétíteni. Tanuljunk figyelni, látni. Idegenre ne esküdjünk!*)

Baráti és kártársi üdvözléttel:

Bökényi Dániel.

*) Levelednek kész örömmel adunk helyet szerény lapunkban. Mások is szívesen látjuk tanácsadó soraidat, melyek munkásságunkban irányadóul szolgálnak. Szerk.

HIREK.

A szolnoki Konstantin róm. kath. iskola jubileuma. Szolnok városának egyetlen keresztény felekezeti iskolája. a Konstantin római katolikus iskola f. évi november hó 25-én ünnepelel fennállásának harmadik évfordulóját. Lapunk tere nem engedi, hogy a minden tekintetben fényes sikerű jubileumi ünnepélyt mellőlképen megörökítsük, azért csak röviden emlékezünk meg a szép kultur ünnepélyből a következőkben: Nevezett nap reggelén a külsőleg is díszes felvirágozott iskolaépületből a templomba vonult az ünneplő közönség a tanuló ifjúság, ahol az ünnepi szent mise alatt a Kongregáció vegyes kara. Novothny Jenő karnagy dirigálása mellett szebbnél-szebb énekeket adott elő. Radvánszky József polgári iskolai hittanár, a kiváló egyházi szónok pedig, mint a jubiláló iskola egykori hitoktatója gyönyörű alkalmi beszéddel méltatta a keresztény kultúra hivatását és célját. Isten tisztelet után visszavonult az ifjúság s az ünneplő közönség az iskolába, ahol a városi hatóság, az iskola egyházi és világi előjárói, a volt és jelenlegi növendékek lelkes beszédei, alkalmi szavatai és énekei gyönyörködtették a nagy számú és előkelő közönséget. A jubileumi ünnepély legkimagaslóbb részét, az iskola új igazgatójának *Magyary Albertnek* a felolvasása képezte, aki a legapróbb részletekre is kiterjedő, élénk előadással ismertette az iskola harminc éves multját, melyből csak annyit idézünk, hogy az iskola alapítója néhai dr. Schusztler Konstantin váci püspök volt s hogy a háborúk és forradalmak alatt nemcsak eredeti rendeltetését nem végzhették a kulturépület annak munkásai, de különösen a kommun idején s az oláh megszálláskor csaknem teljesen elpusztították, kirabolták az épületet s annak elszerezését a belső és külső vandálok. Az ünnepély keretén kívül kedves és máris követésre talált példát adott *Bacsich Melód* vármegyei kórházi lelkész, az iskola volt iskolaszéki elnöke és hitoktatója, aki az iskola negyedik osztályát végző jó tanuló részére százezer koronás alapítványt tett le. A minden tekintetben fényes sikerű jubileumi ünnepély dec. 26-án folytatódott és ért véget, amikor az iskola mostani növendékei a szülőik és más vendégek jelenlétében változatos műsorral ünnepelték iskolájuk fennállásának nevezetes évfordulóját.

(m—y.)

Pásztorjátékok. Évszázados, kedves dolog a pásztorjáték, amely az amúgy is örömet hozó karácsonyi ünnepet, még kellemesebbé tesz. gyermekekre, felnőttekre nézve egyaránt. Kellő buzgalommal végzett munka a pásztorjáték rendezése által szép erkölcsi és hasznos hoz az iskoláknak. Ajánljuk azért, hogy iskoláink lebe-

tőleg mindenütt rendezzenek karácsony hetében pásztorjátékokot, melyet Vízkereszt napján meg lehet ismételni. Értesülésünk szerint Szolnokon a Konstan és a Cukorgyári iskolák hódolnak az idén ezen szép szokásnak.

25 éves jubileum. A szolnoki áll. polgári leány iskola tanári testülete növendékeivel rendkívül magas színvonalú ünnepélyt rendezett f. hó 8-án *Elmann Elvira* az intézet igazgatónője tiszteletére, ki igazgatói működésének e napon 25 éves szolgálatát töltötte be. Tanári testületen és növendékeken kívül számos szülő és ismerős jelent meg az ünnepélyen, hogy az érdemekben gazdag igazgatónőnek hódolat teljes tiszteletét tolmácsolja. Az ünnepély magas színvonalát nagyban emelte a növendékek színelőadása, melynek tartalma ugy az igazgató érdeménegy működését, mint az intézet 25 éves fennállását foglalta magában.

Kinevezés. Budai Mária kisdudóvónő az alattányi közszéki óvóházhoz nevezetett ki.

Áthelyezés. A vkm. úr Schaffer Ferenc jászberényi áll. tanítóképző intézeti tanárt a nyiregyházi áll. tanítóképzőhöz, Császiné Petricsek Mária kunszentmártoni áll. tanítónőt a szolnoki áll. iskolához, Pápai Mihály nagykördi áll. tanítót a debreceni m. kir. pónz-ügyigazgatóságához és Pápay Mihályné nagykördi áll. gazd. szaktanítónőt a debreceni áll. gazd. iskolához helyezte át.

Választás. Ocsényik Géza a mezőtúri ref. Nyitai Gyula a és Ábrahám Aranka a törkeve ref. iskolához választott be rendes tanítókat illetve tanítónőket.

Szakfelügyelő megbízatása. A vkm. úr Szécs-Miklós hajdusozboslói áll. polg. isk. igazgatót a szolnoki, a karcagi, a kunhegyesi, a kisújszállási, a jász-árokszállási polgári fiú- és leányiskolák és Gurgulics Antal szegedi áll. polgári iskolai igazgatót a turkevei és kunszentmártoni polg. fiú- és leányiskolák látogatásával bízta meg. Littván Sándor iparoktatási igazgató szakfelügyelő pedig a Jász-Nagykun-Szolnok vármegye területén levő összes iparos-tanonc iskolák látogatásával bízott meg.

Figyelmeztetés. Legutóbb tartott választmányi gyűlésünkön értesültem, hogy szerénységem nevét ki hagyta egyesületünk titkára, — akktrattal-e vagy sem? nem tudom — az Orsz. Tan. Egy. vármegyének részéről, jobban mondva várm. egyesületünk kiküldöttéi névsorából. Hogy ez mért van, bizonyára azért, mert dolgainkat mi magunk nem figyeljük meg úgy, ahogy kellene. Ez engem nem bánt, csak az hogy 33 évi tanítói működésem alatt a tanítói érdekek szolgálatában állottam mindig önzetlenül. S ime most egyesületünk titkára ki akar nullazni. Kérdem mi jogcimen? Remélhetőleg feleletet titkár urtól kapunk. B.

KÖCSE GYÖRGY

kereskedelmi és műkereszt

TÖRÖKSZENTMIKLÓS.

Kertészeti telep:



Virág és magkeres-

Szapáry-utca.

kedés Kossuth-tér.

Egy használt üzleti kirakat

és ajtó vagy rolló magas áron megvételük Kongorác János könyvnyomdájában Törökszentmiklós.

Semsedy Balázs

műasztalos, lakberendező butorrraktára

Telefon: 332. szám. **Szolnok.** Telefon: 332. szám.

Főtér, Nagytözsde-udvar.

A legolcsóbb és leg-Rendelések felügye-
szolidabb butorbevák letem alatt készülnek
sarlási forrás. rajz szerint.

Villanyerőre berendezett ipartelep.

Mária-utca (Saját-ház.)

Tánciskola tanfolyamot tartok

meghívásra iskolák, egyletek és társulatok részére vármegyének bármely r. t. városában.

Kopányi Lajos

táncitanító. Szolnok.

Már kaphatók!**Már kaphatók!****Karácsonyi és Újévi ajándék-
tárgyak:**

emléktárgyak, mesés és képes könyvek, ifjúsági könyvek, szépirodalmi regények, ima könyvek, gyermek társas játékok, karácsonyfa díszek és újévi képeslapok, levélpapír mappában és dobozban, celyempapírok cukorkák csomagolásához stb. és mindenféle iskolai színezőrajfestéshez szükséges kellékek, emlékkönyvek, csillagszórók

**Naptárak,
olcsó áron beszerezhetők****Kaphatók saját kiadásu könyvek**

Ugymint: Simon Mariska-féle debreczeni

SZAKÁCSKÖNYV aranyozott kötésbe. Ara: 5000 korona

Horák József által írt 32 oldalos füzet. Világszenzáció! a

Hipnotizmus tünetei. Ara: 250 kor.**Kongorác Jánosnál**
Törökszentmiklós. Városház-épület.

Nyomatott Kongorác János könyvnyomdájában.

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK VÁRMEGYEI NÉPMŰVELÉS

1920-1922. /Hiány!

1923. /15.évf./. ápr-dec. 1-6.szám.